

Diplomová práce

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra etiky, psychologie a charitativní práce

Diplomová práce

**HODNOTA MANŽELSTVÍ A JEJÍ REÁLNÁ OHROŽENÍ V PRVNÍCH LETECH
MANŽELSKÉHO ŽIVOTA JAKO VÝZVA PRO SOCIÁLNÍ PRÁCI**

Vedoucí práce: doc. Jindřich Šrajer Dr. Theol.

Autorka práce: Bc. Petra Kocková, DiS

Studijní obor: Etika v sociální práci

Forma studia: Kombinovaná

Ročník: 2.

2017

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejňováním své diplomové práce, a to ve zkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypouštěním vyznačených částí archivovaných Teologickou fakultou) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum 30. 06. 2017.....

Podpis studenta

Poděkování

Děkuji vedoucímu práce doc. Jindřichu Šrajerovi, Dr. theol., za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Dále bych chtěla poděkovat Mgr. Markétě Elichové, Ph. D., za konzultace vedené ohledně této diplomové práce.

Rovněž děkuji svým blízkým za jejich pomoc a podporu.

Obsah

Úvod.....	5
1 Historický a právní pohled na instituci manželství a vývoj sňatečnosti v ČR	8
1.1 Stručná historie rodiny v západních a Slovanských zemích pohledem sociologie	8
1.2 Právní a církevně právní pojmání manželství v dějinném kontextu.....	14
1.3 Pojetí manželství v současném právním systému ČR	21
1.4 Porovnání významu civilního a církevního manželství.....	24
1.4.1 Civilní sňatek	24
1.4.2 Církevní sňatek.....	26
1.5 Pohled na sňatečnost v České republice	29
1.6 Shrnutí.....	31
2 Co ohrožuje v prvních letech manželství partnerský vztah?	32
2.1 Představa mladých párů o vztahu manželském	32
2.1.1 Osobnosti manželů	33
2.1.2 Volba partnera	36
2.1.3 Očekávání žen a mužů v manželství a jejich rolové očekávání	38
2.1.4 Vztah a láska	41
2.2 Proč dochází v manželství ke krizi?	43
2.2.1 Vývojová krize	44
2.3 Základní typy problémů podle Stanislava Kratochvíla.....	45
2.3.1 Vnitřní manželské situace	45
2.3.2 Vnější vlivy	64
2.4 Nejčastější příčiny, které vedou k rozvratu rodiny podle Českého statistického úřadu	72
2.5 Shrnutí.....	72
3 Sociální práce a její podpora v manželském životě, nabízí sociální práce preventivní pomoc a je dostačující?.....	73
3.1 Historie manželského a předmanželského poradenství.	73
3.2 Poradenství v sociální práci	77
3.3 Poradenství jako institucionální systém.....	79
3.4 Rodina a poradenství v sociální práci	81
3.4.1 Manželské poradenství psychologické (counseling, guidance)	83
3.5 Pomoc ze strany katolické církve pro mladé manželské páry	85
3.6 Mediace v manželství a řešení rodinných konfliktů	86
3.7 Shrnutí.....	87
Závěr	89
Seznam literatury	90
Seznam zkratk	101
Abstrakt.....	102
Abstract	103

Úvod

Jedním z podnětů pro výběr tématu diplomové práce, „*Hodnota manželství a její reálné ohrožení v prvních letech manželského života jako výzva pro sociální práci*“; je moje osobní zkušenost z místa bydliště, malé vesnice na Domažlicku. Kde se setkávám s tím, že řada mých vrstevnic, ačkoliv mají dítě, nežijí v manželství. Buď to jsou samy u rodičů, nebo žijí s partnerem tzv. na hromádce. Proto tato skutečnost u mě navozuje řadu otázek. Kde se na některé z nich pokusím v této práci s ohledem na její cíl hledat odpovědi. Základní otázkou je, proč mladí lidé v nemalé míře nevstupují do manželství? Mají snad strach, že jim jejich manželství nevydrží? Co vlastně od manželství očekávají? Bojí se snad mladí lidé toho, že když se rozhodnou vstoupit do svazku manželského jejich dosavadní vztah s partnerem se změní k horšímu? Jakou roli v tom může sehrávat skutečnost častých ztroskotání manželství, za kterými neřídka stojí neschopnost partnerů řešit nastalé problémy společného života, především v jeho raných fázích? Jakou roli přitom sehrává, resp. může sehrávat sociální práce, která disponuje nástroji k řešení těchto problémů? Kam se může mladý pár obrátit pro pomoc? Jaké sociální organizace mohou snoubenci vyhledat, než vstoupí do manželství, či pokud již mají v manželství nějaké problémy?

V této diplomové práci jsem využila statistické údaje z internetových stránek Českého statistického úřadu za období 2005–2015, Organizace ROSA Pomáháme ženám za rok 2016 a z Výročních zpráv Asociace manželských a rodinných poradců ČR pro rok 2014 a 2015.

V první kapitole práce se zaměříme na stručné představení dějinného vývoje manželství a rodiny. V minulosti se manželství ve většině případů neuzavíralo z lásky, ale za nějakým ziskem (majetkem, za zajištěním budoucnosti, atd.). Uzavřením manželství a založením rodiny bylo pro ženu jedinou formou seberealizace. Sňatek a dítě znamenaly nejen pro ženu, ale i muže základ sociálního statusu. Z historických pramenů se dovídáme, že právě církve výrazným způsobem ovlivnila pojmání manželství i formu jeho uzavírání v Západních dějinách. Až ve 21. století přišla změna nejen ve zvyšující se vzdělanosti, zaměstnanosti žen, ale také i ve změně v rovnoprávnosti mezi mužem a ženou. Česká republika změnila právní řád o manželství, dřívější zákon o rodině z roku 1968 byl zrušen a nahrazen v roce 2014 současným Novým občanským zákoníkem, kde by mělo být manželství více právně chráněno. Je potřeba si také uvědomit před vstupem do manželství, že je rozdíl mezi civilním a církevním sňatkem

a jaké podmínky musí pár před vstupem do manželství splňovat. V této práci také nahlédneme do statistik ČSÚ, který porovnává vstup do manželství od roku 2005–2015.

Ve druhé kapitole nastíníme možné příčiny problémů v prvních letech manželského života. V současné době si ani nelze představit vstup do manželství bez partnerské lásky, jenže i v harmonickém vztahu mezi manželi mohou vyvstat obtíže. Tyto obtíže mohou být způsobeny nejen osobnostními rysy manželů, ale také i v mnoha případech, že partneři od sebe v manželství očekávají něco jiného. Toto pak přináší do manželství různé rozpory a problémy. Například Kratochvíl tyto problémy rozděluje na vnitřní manželské situace (týkají se pouze života uvnitř rodiny) a na vnější vlivy (což jsou problémy, které přicházejí z venku). V takto otřesené stabilitě manželství se pak mění nejen role obou partnerů, ale také povaha a vztahy mezi nimi. Čím jsou ženy méně závislé na muži, tím jsou i méně ochotny akceptovat rezervované manželství, které již nepřináší očekávanou něhu, lásku, pochopení a blízkost. Zejména ženy nejsou ochotny tolerovat a snášet neuspokojivý manželský život a v tomto okamžiku zvyšují nároky na druhého partnera. Což také vyplývá z údajů ČSÚ, který uvádí nejčastější příčiny rozvodů.

Třetí kapitola je zaměřena na stručnou historii a vznik předmanželského a manželského poradenství. Zaměříme se také na Asociace manželských a rodinných poradců ČR, kdy jedním z jejich cílů je ochrana klienta před nekvalifikovanými pracovníky v poradenství. Tato ochrana je velice důležitá, neboť nekvalifikovaný pracovník by mohl párů více ublížit než pomoci. Je potřeba také podotknout, že od roku 2007 se manželské a rodinné poradny staly součástí sítě sociálních služeb a jejich činnost je specifikována Zákonem 108/2006 Sb., o sociálních službách. Tyto poradny působí preventivně při řešení partnerských, manželských a rodinných krizí. Mohou svým působením tak zmírnit rozpady rodin a rozvody. Jejich služby jsou ze zákona bezplatné, snadno dostupné, zároveň je i volba terapeuta samozřejmostí. Zaměříme se také na statistiky z roku 2014 a 2015 Asociace manželských a rodinných poradců ČR. Také se ukazuje, že v současnosti stále více lidí tyto poradny vyhledává, ale bohužel těchto poraden ubývá, než přibývá. Dále se zaměříme na katolickou církev a její pomoc pro snoubence a mladé manželské páry. Také nahlédneme nejen do českého a německého prostředí katolické církve a porovnáme, v čem se jejich služby liší.

Tématem manželství, rodina, poradenství se zabývá mnoho autorů, nejhlavnější autoři v mé práci jsou: Oldřich Matoušek, Tomáš Novák, Stanislav Kratochvíl, Jindřich Šrajer, Anna Schneiderová.

1 Historický a právní pohled na instituci manželství a vývoj sňatečnosti v ČR

V této kapitole práce se zaměříme na stručný dějinný vývoj manželství a rodiny, resp. na skutečnosti, které v dějinách provázely soužití muže a ženy a jaké funkce rodina plnila. Dále se zaměříme na historii církevního pojmání manželství, neboť církev výrazným způsobem ovlivnila pojmání manželství i formu jeho uzavírání v Západních dějinách. Všimneme si i pojetí manželství v současném právním systému České republiky. Půjde o srovnání dřívějšího zákona o rodině, který platil do 31. 12. 2013 a právním pojetím manželství obsaženým v Novém občanském zákoníku. Nabídneme rovněž porovnání rozdílu mezi civilním a církevním sňatkem, jak tyto sňatky probíhají a jaké podklady a předpoklady se k nim vyžadují. Součástí kapitoly je i stručný pohled na vývoj sňatečnosti v ČR v letech 2005-2015, kde se zaměříme zvláště na vstup do prvního manželství mladých svobodných lidí.

1.1 Stručná historie rodiny v západních a Slovanských zemích pohledem sociologie

Pravěk byl otázkou matriarchátu. Člověk dnešního typu se na naší planetě objevuje v mladší době kamenné. Tento člověk žil ve skupinách a tyto skupiny byly pokrevně spřízněné. Klan sdílel stejný náboženský kult, obýval stejné teritorium, měl vnější i vnitřní ekonomické vazby a uplatňoval pravidla zakazující a dovolující svazky. Klany byly v některých společnostech řízené radou starších, kteří působili i jako soud. Nelze si představit lidskou společnost, která by nebyla organizovaná, neměla koordinované role jednotlivců, které jim byly dány podle pohlaví, společenského postavení a věku. Předpokládá se, že o rozdělení pohlaví rozhodlo, když se lidé začali živit lovem. Muži se specializovali na lov a ženy se zaměřily na sběračství.¹

Nejmenší jednotkou všech známých společností je rodina. Předpokládáme, že rodina již byla v době kamenné. Například Bronisław Malinowský svými výzkumy v Malanésii dokázal, že ve společnosti, kde lidé nevědí, kdo je biologickým otcem dítěte, roli otce přebírá jiný muž (například strýc). A Marie Gimbutasová, kalifornská archeoložka tvrdila, že nálezy z jihovýchodní Evropy a z Blízkého východu ukazují existenci usedlé neolitické kultury, která byla postavena na ženských hodnotách. Nejvyšším božstvem zde byla Velká Matka, která byla jinými prameny nazývána také

¹ Srov. MATOUŠEK, O., *Rodina jako instituce a vztahová síť*, s. 24.

Matka Země, Paní nebes, Matka všech stvoření a atd. Ženský princip byl posvátný, především rozením dětí a péčí o ně. Kult ženského principu pěstovaly také léčitelky, šamanky a kněžky. Tato kultura byla bez válek. Chyběl v ní individuální hrdina a chyběly i velké společenské rozdíly mezi lidmi. Ženská kultura byla na Krétě, odkud se toho dochovalo nejvíce. Tato kultura byla postupně vyvrácena agresivní válečnickou mužskou kulturou, kterou přinesly kmeny přicházející z nitra euroasijského kontinentu.²

Starověké Řecko a Řím v době homérské, předklasické v 8. a 7. století př. n. l., byla organizovaná podle širokých rodů. *Roada*, *genos*, byl soubor rodin, jejichž muži odvozovali svůj původ od společného předka, jehož uctívali a používali po něm jméno. Tento rod měl krále, který byl představitelem tohoto kultu nejvyšším politikem a nejvyšším soudcem, však neměl kompetence hospodářské. Ženy v této době měly větší volnost a mohly se na veřejnosti pohybovat bez doprovodu. Ovšem zde byla rodina striktně patriarchální. Ženám příslušely domácí práce a vaření. Mužům se tolerovaly konkubíny (byly to většinou otrokyně). Pokud manželka neporodila syna, mohl být otcem levoboček uznán za legitimního syna. Co se týče v této době svatby, slušelo se, aby se o dívku ucházelo více nápadníků. Pro tyto nápadníky se pak pořádaly různé soutěže (atletické, taneční, řečnické, atd.). Otec dívky z těchto uchazečů pak vybral nejlepšího nastávajícího ženicha. Ženich přinášel otci nevěsty dary, které pak otec dal dceři jako věno, které dostala zpět v případě, že byla manželem zapuzena. Svatba i narození prvního dítěte byly provázány rituály. Tyto rituály měly chránit před nepříznivými silami. Ono se totiž věřilo, že na každé první věci a bytosti je kletba, která se dá zrušit obětí. Obětovala se tedy první díla, ale také někdy i prvorozeni. Když se dítě narodilo, mohl jej otec prohlédnout a zavrhnout, pokud mělo dítě viditelnou vadu. Dítě se pojmenovávalo 2krát. Poprvé pátý den po narození, kdy bylo přijato do rodu a pak podruhé desátý den, kdy dostalo vlastní jméno.³

Řecká společnost nutila mladé muže ke sňatkům. Například ve Spartě, muži, kteří nechtěli dobrovolně vstoupit do manželství, byli potrestáni. Zase v jiných městských státech muži, kteří zůstávali dlouho svobodní, upadali do veřejného opovržení. Muži se v této době neženili z lásky, ale proto, aby měli po sobě mužského následovníka, který by udržoval rodinný kult. Ženy byly podřízené a minimálně se vzdělávaly. Vdaná žena pečovala o chod domácnosti a nic jiného jí nesmělo zajímat. Muži byli se ženou doma málo a i počet sexuálních styků s legitimní manželkou musel mužům doporučit

² Srov. MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. s. 24.

³ Srov. MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. s. 25-26.

zákonodárce, tak aby se pojistilo narození legitimního mužského dědice. Ženy se vdávaly na konci puberty a muži až kolem 30 roku věku. Sňatek domlouval otec nevěsty s ženichem. Muž se mohl rozvést bez veškerých formalit, když žena byla neplodná nebo nevěrná. Pokud muž zůstal s neplodnou ženou, vystavoval se tak sankcím a opovržení. Pokud se chtěla rozvést žena, musela se obrátit na státního úředníka, ten pak posoudil její důvody. Nevěra jejího manžela se nebrala jako důvod k rozvodu. Důvodem k rozvodu bylo, pokud manžel manželku bil nebo s ní špatně zacházel.⁴

Staré římské právo odlišovalo 2 druhy sňatků. První byl tzv. sňatek přísný, kdy nevěsta přecházela z péče otce do péče manželovy. Druhý sňatek byl tzv. volný, ten ponechával ženu v péči otce, s majetkovými, dědičnými a jinými právními následky. Přísný sňatek se vykonával buď obřadně (snědením svatebního koláče za přítomnosti kněze). A pak neformálně, ročním soužitím ženicha a nevěsty, či prodejem nevěsty ženichovi.⁵

Po příchodu krize římské republiky se do krize dostala i římská rodina. Začalo se měnit postavení žen. Nemajetné ženy mohly pracovat jako kojné, kadeřnice, porodní báby, vychovatelky, lékařky, atd., (jako lékařky mohly ženy v novověké Evropě pracovat až na konci 19. století). Ženy v Římě nikdy nepracovaly v oblasti práva, v pozici bankéře, neboť jim to bylo zapovězeno zákonným ustanovením. Majetné ženy spravovaly svůj majetek nebo si k tomu najímaly správce. Taktéž se ženy prosazovaly i v politickém životě.⁶

V prvních desetiletích našeho letopočtu s nástupem císařství zanikají staré formy uzavírání manželství. Přísné manželství už znamenalo pouze příslušnost ženy k náboženskému kultu mužovy rodiny. Římský císař Augustus vydal sérii zákonů, které by měly posílit tradiční rodinná pouta. Muži z nejvyšších společenských vrstev měli manželství za povinnost. Jiný zákon zase zvýhodňoval rodiny s více dětmi, jiný byl zase zaměřen proti cizoložství. 'Tyto zákony nebyly moc účinné, neboť se nijak nezvedl počet sňatků a ani počet dětí.'⁷

Jen s velkými problémy se můžeme dopátrat toho, jak vypadala evropská nebo slovanská rodina v raném středověku. Slované na naše území přišli okolo 5. století př. n. l. Tyto kmeny žily v malých vesnicích, které byly chráněny dřevěnými

⁴ Srov. MATOUŠEK, O., *Rodina jako instituce a vztahová síť*, s. 26-27

⁵ Srov. MATOUŠEK, O., *Rodina jako instituce a vztahová síť*, s. 27

⁶ Srov. MATOUŠEK, O., *Rodina jako instituce a vztahová síť*, s. 27-28

⁷ Srov. MATOUŠEK, O., *Rodina jako instituce a vztahová síť*, s. 28

palisádami. Rodina byla patriarchální s tím, že významní muži mohli mít více žen. Mnohoženství bylo tolerováno bohatým a mocným mužům. Mnohoženství nebylo povoleno chudým mužům, neboť by to pak vedlo ke sporům o ženy. Například Murdock, srovnával z tohoto hlediska více než pět set známých společností a zjistil, že polygamie byla možná v 80 % a polyandrie (mnohomužství) bylo v necelém 1 % společnosti. Tyto společnosti byly extrémně chudé, kde se uměle zmenšoval počet žen a navíc neznalé biologického otcovství. Otcovství bylo dáno na základě rituálů. U východních Slovanů je doloženo, že žena žila s více muži. Taktéž je doloženo tzv. *snachočetstvo*, což znamená sňatek vykonaný v zastoupení otce ženicha, a to až do synovy dospělosti. Nalezeny jsou i zprávy o jarních oslavách plodivých sil přírody, kdy byly sexuální styky dovoleny všem se všemi. Sňatky domlouvali otcové nevěst, kteří za dívku dostali zasnubní dar. Po sňatku se od ženy vyžadovala věrnost a cizoložství s vdanou ženou mohlo končit až trestem smrti nebo znetvořením pohlavních orgánů.⁸

V českých zemích bylo uzavírání manželství již od 11. století svěřeno křesťanské církvi. Nejstarší dochovaná památka je tzv. Deputa knížete Břetislava II. Tato Deputa byla vyhlášena na výpravě do Polska v roce 1039 nad hrobem sv. Vojtěcha z Hnězdné. Její úvodní pasáže se týkají rodiny a jsou citována v Kosmově kronice. Rodina byla ve středověku institucí, bez níž by jednotlivec mohl žít jen těžko. Ve středověku bylo celkem normální soužití širších rodin, tři až čtyři generační byla už vzácností, vzhledem k průměrnému věku, kterého se dříve dožívali. Na venkově byly rodiny větší než ve městech. Muži se dříve ženili na venkově, aby mohli využít svoji sílu k práci. Zatímco muži ve městech se ženili déle. Muž se musel stát nejprve ekonomicky soběstačným. Co se týče dětství v této době, bylo zhruba do 8 let. Pak se dítě stalo najednou dospělou osobou, která z domova odcházela. Lidé umírali velmi mladí, ženy většinou při porodu. Proto byly časté i druhé sňatky ovdovělých s příbuzným zemřelého, čímž tak rodiny zacelovaly ztráty. Žena je zde podřízená muži a je vysoký rozdíl mezi ženskou a mužskou rolí. Rodina je nejen společenskou jednotkou, ale také jednotkou výrobní a institucí výchovnou.⁹

Rozmezí vrcholného středověku se datuje mezi 12. - 14. stoletím. Jeho nástupem společnost zaznamenala spoustu změn, změnilo se sociální rozvrstvení obyvatelstva, zemědělské a výrobní technologie, ale také začaly se zakládat nová města a ty stávající města se rozrostla. Pro společnost vrcholného středověku je hierarchické uspořádání,

⁸ Srov. MATOUŠEK, O., *Rodina jako instituce a vztahová síť*. s. 29-30

⁹ Srov. MATOUŠEK, O., *Rodina jako instituce a vztahová síť*. s. 30-32

kteře vystihuje ućení o trojím lidu. Společnost se dělila do 3 skupin: šlechta, duhovenstvo a poddaní a pak ještě přibyla skupina měšťanstvo. Základem středověké společnosti i nadále zůstává rodina. V této rodině měl důležité postavení muž, který byl živitelem a ochráncem své rodiny. Ve vrcholném středověku roste význam ženy, která může uplatňovat svá dědická práva. Význam rodiny můžeme také vidět u šlechtických rodin, zakládali si na svých předcích, rodových majetcích a na své rodové linii. Začátkem středověku začaly být uznávány rodokmeny, které nabývají větší vážnosti.¹⁰

Novověk přinesl plno změn nejen v kultuře, politice, ale také v životním stylu a způsobu myšlení. Novověk můžeme rozdělit na dvě etapy: raný (objevení Ameriky 1492 a počátkem reformace církve 1517) a vrcholný. Pokud se podíváme v této době na rodinu, společnost tvořily raněnovověké (tradiční) rodiny. Tyto rodiny také zahrnovaly i ty, co pro rodinu pracují: učni, čeledíni, tovaryši. Hlava rodiny byl muž. Každý člen v domácnosti měl své místo a s ním spojené povinnosti a práva.¹¹

Konec 18. století přináší revoluce boj za občanskou rovnost a práva žen. Proces ženské emancipace začal sice daleko dříve, než byl feministickým hnutím za první Francouzské revoluce deklarován. V roce 1791 vydává Olympe de Gouges v Paříži spis „Práva ženy a občanky“, která byla považována za první vznik feminismu. Žádá se v něm úplná rovnost muže a ženy před zákonem, na svobodnou volbu manžela. Nyní se patriarchální rodina začíná rozpadat. Proces zrovnoprávnění žen není ještě ukončen ani v současnosti.¹²

Žena až některé výjimky byla po celé 19. století chápána, jako nesvéprávná bytost. Rozhodujícím členem rodiny byl manžel (muž). Muž disponoval majetkem, mohl si ho užívat i k uspokojení svých potřeb. Ženám byla jejich přání odepírána a neuznána. Role ženy byla v péči o domácnost, rození dětí. Nevěrná žena byla považována za prostitutku, zatímco manželova nevěra vycházela z mužovy podstaty. Toto nahlížení je patrné i v dnešní nadmíru vzdělané době. V průběhu 19. století začaly i některé ženy pracovat. Většinou však byla tato zaměstnání nekvalifikovaná a zaměstnavatelé tuto mzdu odesílali ženino rodičům.¹³

¹⁰ Srov. NĚMEC V., KUBEŠOVÁ H., *Úvod do vrcholného a pozdního středověku*. 1997-2006 [online], Dějepis.com. [cit. 2016-11-18] Dostupné na WWW: <<http://www.dejepis.com/ucebnice/uvod-do-vrcholneho-stredoveku/>>

¹¹ Srov. NĚMEC V., GERNEŠOVÁ H., *Úvod do novověku*, 1997-2006 [online], Dějepis.com. [cit. 2016-11-18] Dostupné na WWW: <<http://www.dejepis.com/ucebnice/uvod-do-novoveku/>>

¹² Srov. MATOUŠEK, O., *Rodina jako instituce a vztahová síť*. s. 33

¹³ Srov. PEREMSKÁ L., *Malý pohled do života žen v 19. A na počátku 20. století*. Poslední aktualizace 24. 01. 2009 [online]. [cit. 2016-11-18] Dostupné na WWW: <<http://www.omk.cz/dyn/doc/zeny?print=1>>

Novověká industrializace přinesla pracovní místo z rodiny do továrny. Povinná školní docházka odvedla děti z rodin na velkou část dne. Na přelomu 19. a 20. století pracovaly v průmyslu nejen ženy, ale i děti. Na trhu práce měla žena horší postavení než muž, byla pracovně vytížena a neměla žádné výhody. Toto však vedlo k většímu tlaku ženských hnutí na zrovnoprávnění žen a většímu napětí v rodinách. Muž přestal být jediným živitelem rodiny a tím začala prestiž muže v rodině klesat. Žena jako osoba pracující již druhé pohlaví nepotřebuje. Tento proces se také odrazil na sňatcích. Sňatky už nebyly určovány jinými zájmy, ale byly pouze na přání snoubenců.¹⁴

Na konci 19. století se populační chování rodiny změnilo. Podle Ladislava Rabušice manželé opustili model rodiny s více dětmi a přešli k regulované reprodukci, kdy byly dvě děti. Tato změna se týkala jak sezdaných rodin, tak i nesezdaných soužití. Jedná se o změnu hodnotové orientace celé společnosti.¹⁵

Pro postindustriální společnost jsou příznačné tyto trendy týkající se rodin:

- *„tendence odkládat sňatky a rození dětí na dobu co nejpozdější,*
- *tendence ve větší míře zakládat rodinu neformální, bez legálního sňatku. (Tato nesezdaná soužití jsou spokojenější než sezdané páry, ale v čase méně stabilní. Proto některé vyspělé státy upravují legislativu tak, aby chránila zájem dětí narozeným nesezdaným partnerům),*
- *zvyšování rozvodovosti,*
- *pokles ochoty lidí po rozvodu vstupovat do dalšího svazku a mít další děti,*
- *tendence omezovat počet dětí v rodině, případně nemít děti vůbec,*
- *prodlužování doby, po kterou děti a rodiče žijí spolu (platí pro Evropu, nikoli pro USA).“¹⁶*

Tradiční rodina s tradiční společností dokázala po generace absorbovat probíhající společenské změny. Ještě po 2. světové válce byla česká rodina tradiční patriarchální rodinou. Pak se tato rodina začala pomalu proměňovat. Toto pomalé tempo a nedostatečné změny vedly ke stavu tzv. krize rodiny. Ve skutečnosti to však vedlo ke krizi patriarchální rodiny. Změnou typu rodiny dochází ke změnám její struktury, funkce, ke změnám hodnot a norem chování. Vliv společenských změn na rodinu probíhal několik generací, ale až v současnosti si společenské změny vynutily změnu typu rodiny. Velká multigenerační rodina již přestala být funkční. S novými možnostmi

¹⁴ Srov. MATOUŠEK, O., *Rodina jako instituce a vztahová síť*. s. 34

¹⁵ Srov. Tamtéž, s. 34

¹⁶ Srov. MATOUŠEK, O., *Rodina jako instituce a vztahová síť*. s. 35

a plánováním rodičovství a sekularizací společnosti, se zaznamenává pokles vlivu katolické církve a taktéž pokles počtu dětí v rodině. Počet poklesu dětí v rodině probíhal společně s procesy urbanizace a industrializace od konce 19. století až do poloviny 20. století. Rozšiřuje se typ modální rodiny, kdy muž vydělává a žena obstarává rodinu v domácnosti. Tento typ rodiny se však postupně ve společnosti začínal rozpadat uvolněním ženy z domácnosti. Především příchodem nových vznikajících institucí, které přebíraly péči o děti a žena tak mohla nastoupit do pracovního procesu.¹⁷

Role muže a ženy se ve veřejné sféře vyrovnávají. Muž se stává jedním z živitelů rodiny, který se nechce podílet na péči o děti a domácnost. Emancipované ženy již nechtějí plnit to, co zastávaly jejich předchůdkyně v minulosti. Dnešní žena je schopna se sama nejen živit, sama vychovávat dítě, ale má také sama možnost otěhotnět za asistence zdravotníků. Tudíž úloha a postavení muže je v západní rodině je čím dál více nejasné.¹⁸

I v dnešní době existují rodiny, které odpovídají všem kritériím tradiční rodiny, kde najdeme velký počet dětí. Většinou to bývá nábožensky orientovaná rodina. A jak se zdá, tak tento model přináší všem členům rodiny, také matce, pocit naplnění. Současná nukleární rodina je velice křehká a neopírá se o předem danou normu a její trvání není jistěno sociální kontrolou například: nátlakem komunit, církve, atd. Je to daň za individuální svobodu, kterou lidé mají. Proto dost často nevydrží.¹⁹

1.2 Právní a církevně právní pojmání manželství v dějinném kontextu

Manželství, jako trvalé spojení mezi mužem a ženou, zde existuje po staletí. V průběhu času se manželství rozvíjelo a dosáhlo, jako individuální životní společenství, společenské ochrany. V minulosti jsme se setkávali s patriarchálním manželstvím, kde byl muž nadřazený ženě, což se v současné době změnilo mimo jiné z důvodu ekonomické nezávislosti žen na jejich manželích.²⁰

V průběhu dvou tisíciletí západní evropské kultury se prosazuje přesvědčení, že manželství vzniká souhlasem muže a ženy, manželským slibem. Toto přesvědčení se odráží v dřívějších i současných legislativních ustanoveních, a to jak v církevních, tak i světských. Platný Zákon o rodině (v ČR) stanoví, že manželství se uzavírá svobodným

¹⁷ Srov. SAK, P., KOLESÁROVÁ, K., *Sociologie stáří a seniorů*. s. 110–111.

¹⁸ Srov. MATOUŠEK, O., *Rodina jako instituce a vztahová síť*. s. 37

¹⁹ Srov. KUBIČKA, J., GJURIČOVÁ, Š., *Rodinná terapie, Systemické a narativní přístupy 2., doplněné a přepracované vydání*. 2. s. 94.

²⁰ Srov. SCHMOHL, D. *Die Geschichte der Ehe – ein Abriss*. Letzte Änderung: 2005-05-22 [online]. [cit. 2016-11-13] Dostupné na WWW: <http://d-a-s-h.org/dossier/13/02_geschichte.html>

a úplným souhlasným prohlášením muže a ženy. Kodex kanonického práva stanoví, že manželství je vytvářeno souhlasem stran. A tedy žádná lidská moc nemůže tento souhlas nahradit. Každopádně ze zkušeností vyplývá, že každý jednotlivý muž a žena dělají toto rozhodnutí s blízkými i vzdálenějšími příbuznými. Z určitých historických a sociálních důvodů byla během druhého tisíciletí k manželskému slibu ještě přidána zákonná povinnost. To znamená, že souhlas k manželství musí být vyjádřen právní formou před oddávajícím a také v přítomnosti dvou svědků. Avšak nic nemění na tom to, že důležitým prvkem vzniku manželství zůstává manželský slib.²¹

V Anticko-římském právu, můžeme najít kořeny dnešní západoevropské tradice uzavírání manželství. Již od klasického až po pozdní justiniánské období, bylo manželství chápáno jako spojení muže a ženy a jejich společenství, souviselo s božským i lidským právem. Manželství tedy vznikalo vzájemnou úmluvou mezi ženou a mužem. Tato úmluva byla založena na jejich souhlasu k manželství. Pokud byl pár zasnouben (snoubenci), pak v římském právu, aby mohlo být manželství uzavřeno, byl také potřebný souhlas otce rodiny. Souhlas k manželství mohli dát žena a muž, kteří byli k tomu věkem i jinak způsobilí. Znění tohoto souhlasu během svatby bylo momentem, kdy vzniklo nové manželství, začátkem manželského života a uvedením nevěsty do domu ženicha. Svatbu a uzavírání manželství doprovázely různé náboženské a lidové zvyky. Ale samotné uzavírání manželství si ponechávalo soukromý a rodinný charakter bez veřejnosti. Manželství bylo chápáno jako praktická životní událost než jako právní vztah.²²

Z historických studií Biblických novozákonních textů se dovídáme, že manželství u židů se uzavíralo ve dvou momentech: Zasnoubením a druhý svatbou. Zasnoubení z právního hlediska už znamenalo uzavření manželství. Muž při zasnubách dal ženě z pravidla nějaké peníze či cenný dar a sepsanou smlouvu. Tímto okamžikem byla již žena považována za manželku a muž byl nazýván manželem. Žena po zasnoubení žila ještě několik měsíců u rodičů a pak se odstěhovala k manželovi, kde začali žít manželský život. Svatba se konala jako slavnostní uvedení nevěsty do domu ženicha. Svatební hostina měla rodinný charakter, probíhala v soukromí. Obřady a požehnání vedl otec a souhlas ženicha a nevěsty byl předpokladem.²³

²¹ Srov. VYBÍRAL, J. et. *Pastorální a etické výzvy v oblasti manželství, rodiny a sexuality*. s. 44-45

²² Srov. VYBÍRAL, J. et. *Pastorální a etické výzvy v oblasti manželství, rodiny a sexuality*. s. 45

²³ Srov. VYBÍRAL, J. et. *Pastorální a etické výzvy v oblasti manželství, rodiny a sexuality*. s. 45-46

Biblické texty ukazují, že křesťané si byli jisti, že manželství má původ ve stvoření a tedy, že uzavírají manželství před Bohem. Rané křesťanství nepřišlo s novým, vlastním způsobem uzavírání manželství. Uzavírali manželství podle zvyků a tradic z místa, kde žili. Za zmínku stojí to, že svatý Ignác v listu Polykarpovi doporučoval, aby věřící muž a věřící žena než uzavřou manželství, požádali místního biskupa o souhlas. Během prvních čtyř století nebyly mezi křesťany vyžadovány žádné jiné formalities, sňatek a svatba byly rodinnou záležitostí.²⁴

Středověká křesťanská společnost se musela vyrovnat s dvěma zásadními otázkami: 1. co dělá vztah muže a ženy manželstvím. 2. jak zajistit právní jistotu ohledně uzavření manželství ve společnosti. První otázka vznikla, když se setkali germánské a křesťanské tradice na počátku středověku. Dle germánských zvyků vzniká manželství postupně, sňatek se domlouvá mezi dvěma rodinami (mezi rodinou nastávajícího manžela a rodinou nastávající manželky), když jsou ještě děti. Byla sepsána smlouva, předalo se věno, a jak mladý pár dosáhl věku k tomu, aby mohli žít v manželství, uskutečnila se svatba a nevěsta se odstěhovala k ženichovi. Mezi uzavřením manželské smlouvy, svatbou a manželským životem někdy uplynulo mnoho let. Tímto přístupem byla zajištěna budoucnost jejich dětí, rodu, majetku v případě smrti rodičů, především otce. Tento přístup mohl také přinést rodině problémy a to v případě, když chtěly z nějakého důvodu odstoupit od manželství a smlouva již byla podepsána. Otázkou však bylo, který z těchto momentů v procesu manželství dělá manželství nerozlučitelné. Papež Alexandr III. (1159–1181) rozhodl v otázce „*quifacitmatrimonium?*“ tedy „*co dělá manželství?*“ tak, že manželství vzniká souhlasem obou stran a proto už je uzavření manželské smlouvy manželství. Zároveň taktéž ustanovil, že platně uzavřené manželství může být ze závažných důvodů zrušeno, než manželé spolu začnou žít manželský život. Tímto řešením svázal důležitost obou momentů při uzavírání manželství, vzájemného souhlasu k manželství a také praktického manželského života. Vyjádřil tak přesvědčení, že manželství je životní záležitostí a nemůžeme ji zredukovat pouze na právní smlouvu.²⁵

Můžeme říci, že do 12. století církve vypracovala a taktéž zformovala a definovala soustavu manželského práva, čím je manželství založeno. Církve došla k závěru, že jednou platnou formou manželství je svobodný souhlas muže a ženy. Manželství tak teoretický záviselo na svobodném souhlasu obou partnerů. Římské

²⁴ Srov. VYBÍRAL, J. et. *Pastorální a etické výzvy v oblasti manželství, rodiny a sexuality*. s. 46

²⁵ Srov. VYBÍRAL, J. et. *Pastorální a etické výzvy v oblasti manželství, rodiny a sexuality*. s. 46-47

a germánské tradice výběru partnera a uzavírání manželství vedly k únikům od těchto vazeb k tzv. tajným sňatkům. Církev se snažila těmto sňatkům zamezovat zavedením a ustanovením ohlášek a svatebního obřadu. Tajné sňatky byly považovány za platné a církev jejich platnost nepopírala. Světská společnost tento vývoj už nedokázala zvrátit. Co se týče Kanonické definice vzniku manželství, důsledně se uplatňovaly církevní soudy všech zemí. Především se řešily problémy prostých lidí, což byla nejpočetnější skupina, která žádala potvrzení tajného sňatku. Zde církevní soud ověřil, jestli manželství odpovídalo svobodnému souhlasu, pak sňatek potvrdil či zrušil, tedy pokud bylo prokázáno, že sňatek byl uzavřen pod nátlakem. Křesťanské pojetí manželství se vyznačovalo univerzálností, každý křesťan svobodný, polosvobodný nesvobodný se mohl oženit. Církvi uznávané právo, kdy mohli nevolníci uzavírat manželství, bylo v rozporu s římskou a germánskou tradicí. Tyto sňatky však podléhaly souhlasu majitele. Papež Hadrián IV. vydal bulu (*Dignum est*), kde stálo prohlášení, které navazuje na starší tradici, aby páni nezakazovali manželství mezi nevolníky. Tomáš Akvinský toto tvrzení podpořil právní argumentací založenou na tom, že přirozené právo na manželství má přednost před lidskými zákony.²⁶

Manželská náklonnost, láska a přátelství vymezovaly taktéž církevní představy o hodnotách manželství v průběhu a ke konci středověku. Tomáš Akvinský kvalifikuje manželství jako nejvyšší přátelství. S tvrzením Tomáše Akvinského souhlasila celá řada teologů, teologicky je manželství odvozováno z obrazu stvoření člověka, jakož to Eva byla stvořena z Adamova žebra, což je nejbližší k srdci a odtud je jejich vzájemná rovnost a přátelství a láska.²⁷

Tajné sňatky výslovně zakázal Čtvrtý lateránský koncil (1215) a nařídil, že manželství se mají uzavírat ve farním kostele za přítomnosti faráře a svědků. Samozřejmě respektoval přesvědčení, že manželství vzniká svobodným souhlasem muže a ženy, a proto manželství, která jsou uzavřena v soukromí tedy v rodině, jsou nadále považována za platná, i když nedovolená. Teprve až Tridentýský koncil (1546-1563) ustanovil, že svatba se musí konat ve farním kostele, a to před farářem a dvěma svědky. Ti, kteří nedodrží tuto právní formu, neuzavírají platné manželství.

²⁶ Srov. SOLÁROVÁ, M. *Žena a manželství ve středověku*, *Rodinný život časopis pro celou rodinu*, 2010 [online]. [cit. 2016-11-13] Dostupné na WWW: <<http://www.rodinnyzivot.eu/index.php/napln-casopisu/t%C3%A9ma-%C4%8D%C3%ADsla/42-ena-va-a-dnes/117-ena-a-manelstve-stv>> Rodinný život 1/2010

²⁷ Srov. SOLÁROVÁ, M. *Žena a manželství ve středověku*, *Rodinný život časopis pro celou rodinu*, 2010 [online]. [cit. 2016-11-13] Dostupné na WWW: <<http://www.rodinnyzivot.eu/index.php/napln-casopisu/t%C3%A9ma-%C4%8D%C3%ADsla/42-ena-va-a-dnes/117-ena-a-manelstve-stv>> Rodinný život 1/2010

Při zavedení těchto formalit Tridentský koncil nezamýšlel změnu staletého přesvědčení, že manželství vzniká souhlasem muže a ženy, nikterak nechtěl omezit právo na manželství, které bylo později zařazeno mezi základní lidská práva. Chtěl tím přispět k jistotě manželsko-právních vztahů ve společnosti. Tridentský koncil tímto dal podobu uzavírání manželství, která je respektována v kanonickém i ve světském právu dodnes.²⁸

Přesvědčení, že manželství vzniká souhlasem muže a ženy, přičemž je tento souhlas doprovázen nejrůznějšími rodinnými zvyky, obřady, místními tradicemi táhnoucími se západoevropskou historií. A že podstatným momentem pro uzavření manželství je manželský slib dvou lidí, muže a ženy. I západní latinská teologie je tohoto přesvědčení, že svátostné manželství dvou pokřtěných vzniká právě manželským slibem a tuto svátost neuděluje novomanželům oddávající kněz či jáhen. Smysl církevních i světských právních formalit je právě zaručení právní jistoty v manželsko-právních věcech.²⁹

Zatímco protestantismus zůstal na půli cesty stát, osvícenství došlo ke svému cíli, kdy byl manželský svazek sekularizovaný a desakralizovaný. Thomas Hobbes v 17. století tvrdil, že manželství se odvíjí od lidského egoismu a je tedy vždy rozlučitelné, když přestane jednomu z partnerů přinášet užitek. Jean Jacques Rousseau optoval pro sexuální promiskuitu a manželství tedy pokládal za pouhou „smlouvu“ dvou lidí před společností. V osvíceneckém pojetí se Bůh úplně vytrácí a nemá s manželstvím nic společného, je to pouze lidská záležitost, která nemá s nadpřirozenem nic společného. Deisté tvrdili, že Bůh je těmto „ryze lidským“ záležitostem vzdálen a tudíž se o ně nestará. Ateisté s Bohem vůbec nepočítali. Osvícenecké zákoníky v celé Evropě definují manželství na pouhou „smlouvu“ dvou lidí před státem. Tak tomu bylo i v manželském zákoníku císaře Josefa II. z roku 1783. Sice se v tomto zákoníku odvolává na církevní právo, ale v jeho definici manželství chybějí výrazy jako „svátost“, „Bůh“ a „nerozlučitelnost“. I přesto, že Josefův zákoník nezná rozvody katolicky uzavřených manželství (jen anulaci, jejíž podmínky se ne vždy kryjí s církevními), cesta k jejich legalizaci je otevřená a bylo jen otázkou času, kdy se stane skutkem. K legalizaci rozvodů došlo roku 1868 v novém manželském zákoníku, který byl jednou z příčin zrušení konkordátu mezi Rakousko-Uherskem a Sv. stolcem a taktéž dlouhého napětí ve vztazích obou subjektů. Rakousko přistoupilo k legalizaci rozvodů poměrně pozdě. Ve Velké francouzské revoluci byly rozvody snadnou záležitostí,

²⁸ Srov. VYBÍRAL, J. et. *Pastorální a etické výzvy v oblasti manželství, rodiny a sexuality*. s. 47–48.

²⁹ Srov. VYBÍRAL, J. et. *Pastorální a etické výzvy v oblasti manželství, rodiny a sexuality* .s. 48.

nicméně Maximilien Robespierre musel jejich podmínky opět zpřísnit pro všeobecnou zkázu mravů.³⁰

18. století přináší vznik nové střední třídy. A až do tohoto okamžiku byly sňatky smluvené a složily k zajištění nebo rozšíření šlechtických rodů. V nižších městských a venkovských třídách manželství vznikalo z donucení. Až rostoucí buržoazie dala střední třídě ideální sladění lásky, sexuality a manželství. Velká romantická láska se stala postupně jediným a platným důvodem a motivem manželství. Toto bylo spojeno s buržoazní morálkou prostřednictvím domácích manželství a rodinného života. V každém případě v 18. století byly manželská láska a manželské štěstí.³¹

V Prusku ve 30. letech 19. století vláda uzákonila možnost rozvodů i u katolicky uzavřených manželství. Proti tomuto zákonu protestoval veřejně z kazatelny kolínský arcibiskup Clemens von Droste-Vischering přesně podle směrnic papeže Řehoře XVI., na základě čehož ho zatkla policie. Liberální a osvícenecké vlády odmítaly respektovat, že katolicky uzavřené manželství je nerozlučitelné. Dle jejich filozofie se jednalo pouze o „smlouvu“, kterou lze kdykoliv zrušit, pokud se změní její okolnosti (například, když si jeden z partnerů najde někoho jiného). Odtud už vedl jen krůček k tomu, že manželství nepředstavuje jedinou možnou formu soužití dvou lidí, muže a ženy. Další možností se mohou stát i soužití na tzv. „psí knížku“, polygamie, skupinové sexuální vztahy, partnerství „manželství“ lesbiček a homosexuálů, atd. Zde jde o naprostý přirozený vývoj. Není-li manželství svátostí sankciovanou Bohem, je jen pouhým lidským ustanovením. Pak mají tedy lidé právo je změnit a ne jenom dát možnost rozvodu a nového sňatku, ale také podle lidských libůstek a chtíčů legalizovat veškeré formy mimomanželského soužití, jaké koho napadnou.³²

Například v Německu bylo uzavření manželství až do konce 18. století církevní záležitostí. Vlivem francouzského práva byl nejvíce používán civilní sňatek. Tímto způsobem do manželství vstupovali převážně lidé, kterým byl církevní sňatek odmítnut.

³⁰ Srov. MALÝ, R. *Historické důvody odmítání rozvodů*. Datum: Čtvrtek, 07. září 2006 @ 23:01:00 CEST [online]. [cit. 2016-11-14] Dostupné na WWW: <<http://granosalis.cz/modules.php?name=News&file=print&sid=5565>>

³¹ Srov. HÖPFLINGER, F. *ZwischenEhesakramentundLiebesbeziehung – Zugeschichte der Ehe in der Schweiz*, Letzte Aktualisierung Februar 2005 [online] [cit. 2016-11-14] Dostupné na WWW: <<http://www.hoepflinger.com/fhtop/fhfamil1a.html>>

³² Srov. MALÝ, R. *Historické důvody odmítání rozvodů*. Datum: Čtvrtek, 07. září 2006 @ 23:01:00 CEST [online]. [cit. 2016-11-14] Dostupné na WWW: <<http://granosalis.cz/modules.php?name=News&file=print&sid=5565>>

Zákon o občanském manželství byl v roce 1874 představen jako pruské státní právo a v roce 1875 zapsáno do říšského zákona.³³

Nicméně podle revidovaného zákona o manželství z roku 1912 byl a zůstal manžel hlavou rodiny. Příchod buržoazní lásky (láska, manželství a sexualita) trval poměrně dlouho, ale tato láska s sebou přinesla konec patriarchátu. 20. století, které přineslo světové války a ekonomickou krizi, ty zapříčinily, že mnoho žen a mužů odkládalo manželství do pozdějšího věku nebo zůstali svobodní. Například ve Švýcarsku byl u mužů průměrný věk prvního sňatku 27–29 let.³⁴

Krátce před druhou světovou válkou v Evropě vydalo Německo „*Norimberské zákony*“, (Zákon na ochranu německé krve a německé cti, 15. září 1935), kde bylo zakázané manželství mezi Židy s příslušníky, kteří byli německé nebo příbuzenské krve. Tento zákon měl zajistit čistokrevnou reprodukci německého lidu. Nacistický zákon byl zrušen až po skončení druhé světové války 20. února 1946 Spojeneckou kontrolní radou.³⁵

Po 2. světové válce se příchodem ekonomického boomu se tato situace zlepšila a usnadnila mladým lidem vstup do manželství v nižším věku. Tato doba také přinesla změnu klasické dělby práce, kdy manžel chodil do zaměstnání, žena zůstávala v domácnosti. Nyní chodila do zaměstnání i žena. První poválečná desetiletí byla tzv. „zlatým věkem civilního sňatku“. Tyto sňatky s sebou přináší také velké procento rozvodovosti. A proto se začínají mezi mladými lidmi stávat populární první nemanželské sexuální zkušenosti. To bohužel s sebou nese diskriminaci nemanželských dětí a nesezdaných matek.³⁶

Pastorální konstituce II vatikánského koncilu *Gaudium et spes*, přináší velký zlom v pohledu katolické církve na tradici manželství. Na manželství se už nepohlíží jako na pohlavní společenství za účelem plození a výchovy dětí, ale poprvé jako na společenství života a lásky. Církev upouští od jednostranného právního pojmání

³³ Srov. SCHMOHL, D. *Die Geschichte der Ehe – ein Abriss*. Letzte Änderung: 2005-05-22 [online]. [cit. 2016-11-14] Dostupné na WWW: <http://d-a-s-h.org/dossier/13/02_geschichte.html>

³⁴ Srov. HÖPFLINGER, F. *Zwischen Ehesakrament und Liebesbeziehung – Zur Geschichte der Ehe in der Schweiz*, Letzte Aktualisierung Februar 2005 [online] [cit. 2016-11-14] Dostupné na WWW: <<http://www.hoepflinger.com/fhtop/fhfamil1a.html>>

³⁵ Srov. SCHMOHL, D. *Die Geschichte der Ehe – ein Abriss*. Letzte Änderung: 2005-05-22 [online]. [cit. 2016-11-14] Dostupné na WWW: <http://d-a-s-h.org/dossier/13/02_geschichte.html>

³⁶ Srov. HÖPFLINGER, F. *Zwischen Ehesakrament und Liebesbeziehung – Zur Geschichte der Ehe in der Schweiz*, Letzte Aktualisierung Februar 2005 [online] [cit. 2016-11-14] Dostupné na WWW: <<http://www.hoepflinger.com/fhtop/fhfamil1a.html>>

manželství s přesně vymezenými právy a povinnostmi. Nyní jde o společenství, muže a ženy, které se nevyčerpává vzájemnou láskou, nýbrž je otevřené službě životu.³⁷

Podle katolické víry je svátostné manželství svazkem, ve kterém je představována láska Ježíše Krista k církvi. Smrtí, vtělením a zmrtvýchvstáním se Ježíš daroval své církvi a vydal se za ni. A proto jen v tomto pojetí může být manželství žito a chápáno jako svátost. Je to jeden ze způsobů, jak následovat Ježíše Krista. Katolická církev chápe křesťanské manželství jako svátost, tím ukazuje jeho velikou hodnotu. Se svým pojetím manželství jako nezrušitelného společenství poměrně často světu naráží na nepochopení. A však pro církev toto nemůže být důvod, aby měnila své zásady ve vztahu k manželství. Pokud by však tak učinila a své zásady změnila, byla by nevěrná k slovům svého Pána. Církev vidí v Ježíšově poselství o manželství radostné poselství. Dává to pocítit v Ježíši uskutečněném novém stvoření, a tedy i k výzvě nedělitelné a neodvolatelné věrnosti manželského společenství, kde se jedná o životní nabídku, ve které manželé následují Kristovu věrnost k jeho církvi, a to tak, že jsou si navzájem věrni. Církev také vidí, že některá manželství se mohou dostat do krize a tak ztroskotat. V dnešní době se nechává rozvést čím dál tím více katolických křesťanů.³⁸

1.3 Pojetí manželství v současném právním systému ČR

„Manželství vzniká svobodným a úplným souhlasným projevem vůle muže a ženy, kteří hodlají vstoupit do manželství (dále jen, snoubenci), že spolu vstupují do manželství.“³⁹

Na území ČR lze manželství uzavřít formou občanského nebo církevního sňatku. Církevní i občanský sňatek jsou si podle právní úpravy rovni. Manželství snoubenci uzavírají svobodným a úplným souhlasným prohlášením muže a ženy, kteří spolu chtějí uzavřít manželství, chtějí spolu vstoupit do manželství. Prohlášení je veřejné a slavnostní za přítomnosti dvou svědků.⁴⁰

³⁷ Srov. ŠRAJER, J. *Nové pojetí manželství*, Číslo 2003/1 (studie) [online]. [cit. 2016-11-14] Dostupné na WWW: <<http://www.teologickertexty.cz/casopis/2003-1/Nove-pojeti-manzelstvi.html>>

³⁸ Srov. *Život z víry: překlad 2. dílu katolického katechismu pro dospělé* (vydala Německá biskupská konference 1995). s. 255

³⁹ Srov. ŠMÍD, D., *Uzavření manželství podle nové úpravy rodinného práva*. Zveřejněno 03. 07. 2013 [online] Nový občanský zákoník [cit. 2016-11-22] Dostupné na WWW: <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/home/infocentrum/media/452-uzavreni-manzelstvi-podle-nove-upravy-rodinneho-prava>>

⁴⁰ Srov. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY, *Manželství*, 3. 3. 2014 [online] [cit. 2016-11-23] Dostupné na WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/obcan-na-urade-manzelstvi-uzavreni-manzelstvi.aspx>>

Manželství uzavírají snoubenci či zplnomocněný zástupce jednoho ze snoubenců. Snoubenci musí před uzavřením manželství matričnímu úřadu předložit předepsané doklady, kterými prokazují právní způsobilost k uzavření manželství. Rozsah předepsaných dokladů je upraven zákonem č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o matrikách“). Musí se spolehlivě prokázat, že jsou splněny všechny podmínky pro uzavření manželství tímto zákonem a zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Předkládané doklady musí mít náležitosti veřejných listin. Jde-li o orgány cizích států, musí být opatřeny potřebnými ověřeními, nejsou-li v mezinárodní smlouvě, kterou je Česká republika vázána, úředně přeloženy do českého jazyka.⁴¹

Manželství je svazkem neboli společenstvím dvou osob různého pohlaví, jednak svazkem trvalým a jednak vzniklým způsobem, který závazně stanovuje zákon. Trvalost manželství můžeme chápat jako naprosto nezbytný atribut, který manželství odlišuje, kromě zákonné deregulace, od stavů nebo poměrů, kterým se říká tzv. „na psí knížku“ (tedy druh/družka) a které jsou předem dány jako krátkodobé a přechodné. Hlavním účelem manželství je založení rodiny a výchova dětí. Také existují manželství, jejichž účelem je úplně něco jiného. Základem a účelem manželství je vytvoření pevného základu pro plození a výchovu dětí, ale ke vzniku manželství mohou vést také jiné důvody. Například: důvody zdravotní, psychologické, sociální a ekonomické. Důvody, účel a smysl manželství se během času proměňují. Možná to bude zrovna zákon, který zlomí současný narůstající trend odmítání vstupu do manželství. Zákon nemá a ani nemůže mít sílu nakazovat v době vzrůstajícího počtu neplodných mužů a žen, aby byl účelem manželství plození a výchova dětí.⁴²

V současnosti se můžeme setkat s názory, že manželství je zastaralá instituce, která už není vlastně v dnešní době vůbec potřebná. Stále více párů dává přednost před manželstvím společnému soužití. V právním systému ČR nenajdeme definici ani legální termín pro nesezdané soužití. Pokud tedy budeme mluvit o vztahu muže a ženy, kteří spolu žijí, používáme pojem partneři. Pojem „*partnerství*“ v Českém právním řádu najdeme, ale používá se pro trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví. Zatímco

⁴¹ Srov. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY, Manželství, 3. 3. 2014 [online] [cit. 2016-11-23] Dostupné na WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/obcan-na-urade-manzelstvi-uzavreni-manzelstvi.aspx>>

⁴² Srov. ŠMÍD, D., *Uzavření manželství podle nové úpravy rodinného práva*. Zveřejněno 03. 07. 2013 [online] Nový občanský zákoník [cit. 2016-11-24] Dostupné na WWW: <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/home/infocentrum/media/452-uzavreni-manzelstvi-podle-nove-upravy-rodinneho-prava>>

manželství je institut, který je dlouhodobě zakotvený a taktéž podrobně vymezený v právním řádu. Partnerský vztah není nikde upraven a tedy postavení partnerů, jejich práva a povinnosti, jsou zákonem opomíjena.⁴³

Podle dřívějšího občanského zákoníku je manželství trvalé společenství muže a ženy. Tato definice je dána v prvním odstavci § 1 zákona o rodině (zákon č. 94/1963 Sb., v platném znění, dále jen „zákon“). Jde o základní právní předpis, který souhrnně upravuje všechny vztahy založené na biologické determinaci, s výjimkou vztahů čistě občanskoprávních, jako například společné jmění manželů či práva k bytům, které jsou upraveny občanským zákoníkem. Z této věty vyplývá, že manželství nemohou uzavřít osoby stejného pohlaví a ani více než dvě osoby, pouze jeden muž a jedna žena. Vznik a konec manželství je pouze možný na základě zákona. Mezi hlavní účely manželství patří: založení rodiny a výchova dětí. I přesto, že rodina není sama o sobě subjektem právních vztahů, může vzniknout i mimo manželství. Manželství plní nejen biologickou funkci, ale také ekonomickou, společenskou, majetkovou, socializační či emocionální.⁴⁴

V současnosti civilní právo procházelo velkými změnami. Ke změnám takové velikosti dochází jednou za sto let. Na území ČR k takto velikým změnám došlo naposledy roku 1950. Jednalo se o tzv. právnícké dvouletky, kdy bylo změněno soukromé právo s občanským zákoníkem na soukromé socialistické právo, dle vzoru Sovětského svazu. Dříve byla taková změna na území našeho státu zaznamenána roku 1811 přijetím rakouského všeobecného občanského zákoníku.⁴⁵

1. ledna 2014 začal být účinný Nový občanský zákoník se zákonem 89/2012 (dále v novém občanském zákoníku). Tento zákon mění dosavadní podobu a instituty občanského zákoníku, který vznikl v 60 letech 20. století. Jedná se o největší změnu od roku 1989 v našem právním řádu. Tato změna zasáhla každého z nás, neboť postupujeme podle občanského zákoníku celý svůj život. Do nového občanského zákoníku je zpracováno občanské i rodinné právo. Rodinné právo bylo dříve upraveno

⁴³ Srov. TOMEŠOVÁ, J., *Srovnání právní úpravy manželství a nesezdaného soužití – I. díl, rodičovství*. 31. 07. 2015 [online] Právní prostor [cit. 2016-11-22] Dostupné na WWW: <<http://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/srovnani-pravni-upravy-manzelstvi-a-nesezdaneho-souziti-i-dil-rodicovstvi>>

⁴⁴ Srov. NOVÁKOVÁ, J., *Manželství – práva a povinnosti*. Vytvořeno/změněno 04. 12. 2009/23. 11.2010 [online] Oficiální web města Most [cit. 2016-11-22] Dostupné na WWW: <<http://www.mesto-most.cz/manzelstvi-prava-a-povinnosti/d-4439>>

⁴⁵ Srov. ŠMÍD, D., *Uzavření manželství podle nové úpravy rodinného práva*. Zveřejněno 03. 07. 2013 [online] Nový občanský zákoník [cit. 2016-11-22] Dostupné na WWW: <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/home/infocentrum/media/452-uzavreni-manzelstvi-podle-nove-upravy-rodinneho-prava>>

v samostatném zákoně. Doposud u nás platil zákon o rodině č. 94/1963 Sb., který byl s účinností k 1. 1. 2014 zrušen a nově je upraven v rodinném právu nového občanského zákoníku. Dřívější úprava rodinného práva, byla v zákoně o rodině a obsahovala 109 paragrafů, nyní nová úprava má 320 paragrafů. Oproti dřívější právní úpravě obsahuje NOZ v části druhé nazvané rodinné právo zejména tyto nové nebo upravené instituty: práva a povinnosti manželů, oddělené domácnosti, manželské majetkové právo, rodinný závod, bydlení manželů, dále pak upravující pravidla vzniku manželství, práva a povinnosti manželů, zánik manželství, příbuzenství (jeho pojem a druhy), vztahy mezi rodiči a dětmi včetně určování rodičovství a osvojení, poručnictví a jiné formy péče o dítě, především opatrovnictví, svěření dítěte do péče a také pěstounství.⁴⁶

1.4 Porovnání významu civilního a církevního manželství

V současné době si mohou snoubenci v ČR vybrat, zda se rozhodnou uzavřít civilní nebo církevní sňatek. V dobách komunismu tomu tak však nebylo. Pokud snoubenci chtěli uzavřít sňatek v kostele, musel je předtím oddat Národní výbor. Církevní sňatek je v ČR rovnocenným sňatkem od novelizace zákona o rodině z roku 1992. Pokud si snoubenci přejí uzavřít manželství na oba způsoby, vždy je první sňatek civilní a pak ho následuje církevní sňatek. Pro církevní sňatek se rozhoduje asi tak desetina párů. V České republice uzavírá sňatek kolem 52 000 párů, katolický obřad uzavírá asi 6 000 párů ročně. Snoubenci mohou být oddáni i jinou křesťanskou církví či židovskou obcí.⁴⁷

1.4.1 Civilní sňatek

Civilní sňatek je prohlášení o uzavření manželství státním orgánem například: matriční úřad, Obecní úřad pověřený vést matriky, nematriční obecní úřad, tedy pokud je jeden ze snoubenců přihlášený k trvalému pobytu v jeho správním obvodu. Občanský sňatek provádí k tomuto úkonu kompetentní úředník. Sňatek nelze uzavřít s ženatým

⁴⁶ Srov. ŠMÍD, D., *Uzavření manželství podle nové úpravy rodinného práva*. Zveřejněno 03. 07. 2013 [online] Nový občanský zákoník [cit. 2016-11-22] Dostupné na WWW: <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/home/infocentrum/media/452-uzavreni-manzelstvi-podle-nove-upravy-rodinneho-prava>>

⁴⁷ Srov. VARGOVÁ, H., *Uzavřít sňatek před Bohem, nebo úředníkem?*. 10. 05. 2012 [online] Žena [cit. 2016-12-07] Dostupné na WWW: <<https://www.zena.cz/volny-cas/uzavrit-snatek-pred-bohem-nebo-pred-urednikem/r~i:article:736086/?redirected=1481109765>>

mužem, vdanou ženou, či mezi potomky a předky a mezi sourozenci. U nezletilých osob a osob duševní poruchou musí manželství povolit soud.⁴⁸

Sňatek na radnici je nejjednodušší způsob, jak si říci „ano“. A to jak finančně, tak i organizačně. Od manželství pak už jen snoubence dělí pouze vyplnění formuláře a Dotazník k uzavření manželství. Ten je možné získat na matričním úřadu.⁴⁹

Sňatek se nemusí odehrávat pouze v obřadní síni místního úřadu, ale mohou se zvolit různá místa třeba svoje oblíbené místo, či nějaké mystické místo, atd. Volba místa záleží pouze na snoubencích a tak trochu i na financích. Aby vůbec obřad mohl proběhnout, je třeba, aby se na vybrané místo dostala i oddávající osoba, která má pro oddávání oprávnění a dva svědci. Na místě musí také být státní znak. Obřad by měl proběhnout slavnostně a veřejně.⁵⁰

Nevěsta se musí rozhodnout, zda bude užívat manželovo příjmení, a to v jakém tvaru, pokud ve stejném tvaru jako muž, což je v současné době poměrně častou doménou celebrit. Mužský tvar příjmení je však nutností u cizího příjmení. Zde se pak musí ještě vyplnit Žádost o zápis příjmení v mužském tvaru. Na svatbě musí být přítomni dva svědci, kteří tento sňatek stvrdí svým podpisem. Po uzavření manželství je nutné si na matrice vyzvednout oddací list, většinou bývá vystaven do 14 dnů. S oddacím listem v ruce je pak možné si zažádat o nové občanské průkazy. Ty staré jsou před obřadem „rozstříženy“. Naše úřady myslí i na to, že novomanželé chtějí hned po svatbě vyrazit na líbánky, takže jim cestovní pas s nezměněnými údaji platí ještě další 3 měsíce po svatbě.⁵¹

Co musí snoubenci předložit matričnímu úřadu:

- *„vyplněný Dotazník k uzavření manželství,*
- *doklad, kterým je možné prokázat totožnost,*
- *rodný list,*

⁴⁸ Srov. VARGOVÁ, H., *Uzavřít sňatek před Bohem, nebo úředníkem?* 10. 05. 2012 [online] Žena [cit. 2016-12-07] Dostupné na WWW: <<https://www.zena.cz/volny-cas/uzavrit-snatek-pred-bohem-nebo-pred-urednikem/r~i:article:736086/?redirected=1481109765>>

⁴⁹ Srov. KOVÁŘOVÁ, A., *Svatba v kostele nebo na radnici: co je potřeba zařídit.* 22. 09. 2010 [online] Doma.cz [cit. 2016-12-07] Dostupné na WWW: <<http://doma.nova.cz/clanek/svatebnispecial/svatba-v-kostele-nebo-na-radnici-co-je-potreba-zaridit.html>>

⁵⁰ Srov. VARGOVÁ, H., *Uzavřít sňatek před Bohem, nebo úředníkem?* 10. 05. 2012 [online] Žena [cit. 2016-12-07] Dostupné na WWW: <<https://www.zena.cz/volny-cas/uzavrit-snatek-pred-bohem-nebo-pred-urednikem/r~i:article:736086/?redirected=1481109765>>

⁵¹ Srov. KOVÁŘOVÁ, A., *Svatba v kostele nebo na radnici: co je potřeba zařídit.* 22. 09. 2010 [online] Doma.cz [cit. 2016-12-07] Dostupné na WWW: <<http://doma.nova.cz/clanek/svatebnispecial/svatba-v-kostele-nebo-na-radnici-co-je-potreba-zaridit.html>>

- *doklad o státním občanství (lze prokázat občanským průkazem nebo cestovním dokladem),*
- *případný úmrtní list zemřelého manžela,*
- *případný pravomocný rozsudek o rozvodu předchozího manželství.*⁵²

1.4.2 Církevní sňatek

Manželství, které je uzavřené před Bohem má daleko hlubší význam. Ježíšův výrok: „*Co Bůh spojil, člověk nerozlučuje,*“ se bere vážně. Vstoupit do manželství před Bohem je velké rozhodnutí, které už nelze vzít zpět. Znamená celoživotní nerozlučitelnost, slib, že ochotně přijmeme děti a že je budeme vychovávat ve víře. Katolická církev na manželství pohlíží s velikou úctou a vážností, což v dnešní společnosti není tak úplným zvykem. A proto si snoubenci musí uvědomit, zda se ztotožňují s tím, co budou při svatebním obřadu slibovat a tedy i to, jak církev chápe manželství. Snoubenci, kteří chtějí uzavřít sňatek před katolickou církví, musí splňovat určité předpoklady. Nejdůležitějším předpokladem je, že alespoň jeden ze snoubenců musí být pokřtěn v katolické církvi. Dále pak oba snoubenci musí uzavírat první manželství, to znamená, že neměli ani předchozí civilní sňatek. V takovém případě sice církev uděluje výjimky, ale předchozí manželství církev zkoumá a to není zpravidla jednoduché.⁵³

Nejvíce církevních sňatků u nás je uzavíráno před Církví římskokatolickou. Manželské právo Církve římskokatolické upravuje Codex Iuris Canonici (CIC) z roku 1983 kánonech 1055 až 1165. Termín církevní svatby je třeba si domluvit na farním úřadě 2 nebo 3 měsíce dopředu, je to proto, aby bylo dostatek času na přípravná setkání s farářem. Tyto přípravná setkání jsou jednou z podmínek k uzavření církevního sňatku dle manželských předpisů jednotlivých církví, či náboženských společností. V kánonu 1063 CIC je stanoveno, že se křesťanům poskytuje pomoc, jíž se v křesťanském duchu zdokonaluje a zachovává manželský stav. Pomoc se podle tohoto

⁵² Srov. KOVÁŘOVÁ, A., *Svatba v kostele nebo na radnici: co je potřeba zařídit*. 22. 09. 2010 [online] Doma.cz [cit. 2016-12-07] Dostupné na WWW: <<http://doma.nova.cz/clanek/svatebnispecial/svatba-v-kostele-nebo-na-radnici-co-je-potreba-zaridit.html>>

⁵³ Srov. VARGOVÁ, H., *Uzavřít sňatek před Bohem, nebo úředníkem?* 10. 05. 2012 [online] Žena [cit. 2016-12-07] Dostupné na WWW: <<https://www.zena.cz/volny-cas/uzavrit-snatek-pred-bohem-nebo-pred-urednikem/r~i:article:736086/?redirected=1481109765>>

kánonu poskytuje přípravě na osobní přípravu na uzavření manželství, v níž se snoubenci připraví na posvátnost svého nového stavu, ale také na jeho úkoly.⁵⁴

Před uzavřením církevního sňatku musí muž a žena nejprve projít tzv. předdodavkovým řízením. Účelem tohoto předdodavkového řízení je zjistit, zda jsou splněny všechny podmínky pro uzavření platného manželství, které vyžadují „světské“ předpisy. Toto řízení začíná tak, že snoubenci vyplní dotazník k uzavření manželství a žádost o vydání osvědčení k církevnímu sňatku. Tyto listiny se pak předloží matričnímu úřadu, v jehož správním obvodu má být manželství uzavřeno. S těmito listinami snoubenci také předloží matričnímu úřadu tyto náležitosti: rodný list, potvrzení o trvalém pobytu (vydává evidence obyvatel), doklad o státním občanství, potvrzení o osobním stavu (vydává evidence obyvatel), úmrtní list zemřelého manžela (pokud již byl některý ze snoubenců již dříve ve svazku manželském), pravomocný rozsudek o rozvodu předchozího manželství. Pokud příslušný matriční úřad shledá, že je vše v pořádku, vydá snoubencům osvědčení, že splnili všechny zákonné požadavky pro uzavření platného manželství. Sňatek může být uzavřen až po předložení tohoto osvědčení. Osvědčení nesmí být však starší 3 měsíců, jinak je potřeba zažádat o vydání nového osvědčení. Pokud se nesplní tyto podmínky, nemůže být manželství uzavřeno a ani by vůbec nevzniklo, jednalo by se pouze o manželství zdánlivé a svatební obřad by neměl žádné právní následky.⁵⁵

Dle CIC 1983 je potřeba před uzavřením manželství zjistit, zda nic nebrání jeho platnému uzavření podle práva kanonického. Podrobnější pravidla zjišťování těchto překážek při uzavírání manželství u snoubenců (tzv. ohlášky) jsou upraveny v předpisech jednotlivých biskupských konferencí. Komplikace však nastává, pokud je jeden ze snoubenců pokřtěný a druhý ne. Dle kánonu 1086 CIC je tedy neplatné manželství uzavřeno mezi dvěma osobami, když jedna z nich je pokřtěna v katolické církvi, či je do ní přijata a neodpadla od ní formálním úkolem, a druhá osoba je nepokřtěná. V této překážce je možné udělit dispenz (výjimku), pokud jsou tedy splněny tyto podmínky: 1) katolická strana prohlásí, že je připravena chránit se před nebezpečím odchodu od víry a poskytne otevřený příslib, že se bude ze všech svých sil snažit, aby všechny jejich děti byly pokřtěny a vychovávány v katolické církvi

⁵⁴ Srov. MAŠEK, D., *Postup při uzavírání církevního sňatku*. 02. 04. 2005 [online] eAdvokacie [cit. 2016-12-07] Dostupné na WWW: <<http://www.e-advokacie.cz/cs/clanky/postup-pri-uzavirani-cirkevniho-snatku>>

⁵⁵ Srov. MAŠEK, D., *Postup při uzavírání církevního sňatku*. 02. 04. 2005 [online] eAdvokacie [cit. 2016-12-07] Dostupné na WWW: <<http://www.e-advokacie.cz/cs/clanky/postup-pri-uzavirani-cirkevniho-snatku>>

2) katolická strana o těchto příslibech uvědomí včas druhou stranu, tak, aby ji bylo známo, že si je vědoma příslibů a povinností katolické strany 3) oba snoubenci budou poučeni o účelu a podstatných vlastnostech manželství, které nesmí ani jeden z nich vylučovat. Tyto předpisy jsou upraveny v předpisech jednotlivých biskupských konferencí.⁵⁶

Při uzavírání manželství musí jít o náboženské společnosti a církve, které jsou registrovány dle zákona č. 308/1991 Sb., o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností. Pověřeně oprávněnou osobou církví nebo náboženské společnosti k uzavírání sňatků je oprávněná osoba, která vyplývá z vnitřních předpisů církve nebo náboženské společnosti. Dle CIC je oprávněnou osobou farář, ordinář, jáhen, kněz, kteří mají k uzavírání manželství povolení. Prohlášení vstupu do manželství je veřejné a slavnostní za přítomnosti dvou svědků. Přítomnost dvou svědků je vyžadována zákonem, ale také CIC. Místo, kde se bude manželství uzavírat je většinou řešeno vnitřními předpisy konkrétní církve. Dle kánonu 1118 CIC se manželství mezi pokřtěnými uzavírá ve farním kostele, ale s dovolením místního ordináře může být manželství uzavřeno v jiném kostele, či kapli nebo i na jiném místě. Každopádně manželství musí být uzavřeno před osobou pověřenou církví, která je registrována dle zákona č. 308/1991 sb. Církevní orgán je povinen do 3 pracovních dnů, před nímž bylo uzavřeno manželství doručit protokol o uzavření manželství příslušnému matričnímu úřadu, v jehož obvodu bylo manželství uzavřeno. Teprve po doručení protokolu příslušnému matričnímu úřadu, mohou novomanželé obdržet oddací list. Uzavření církevního sňatku církevní orgán zapíše do knihy oddání u pokřtěných novomanželů, tato skutečnost se také zaznamená v knize pokřtěných. Pokud jsou oba snoubenci pokřtěni, je dle kánonu 1055 CIC sňatek mezi nimi a Ježíšem Kristem povýšen na svátost. Tato svátost manželé posílí, posvětil pro povinnosti a důstojný manželský stav. Věřící snoubenci mohou uzavřít občanský sňatek a pak ještě náboženský obřad, který stvrdí jejich manželství před Bohem. Pokud jsou manželé pokřtěni, bude jim udělena svátost manželství. Výhodou této alternativy je, že veškeré právní náležitosti, které souvisí se sňatkem, provádí úřad, který má s uzavíráním manželství zkušenosti a pomůže tak snoubencům s vyplňováním příslušných formulářů, a také zkontroluje všechny doklady, tudíž nehrozí, že by došlo k nějakému pochybení.

⁵⁶ Srov. MAŠEK, D., *Postup při uzavírání církevního sňatku*. 02. 04. 2005 [online] eAdvokacie [cit. 2016-12-07] Dostupné na WWW: <<http://www.e-advokacie.cz/cs/clanky/postup-pri-uzavirani-cirkevniho-snatku>>

V opačném případě, že je nejprve uzavřen církevní sňatek, není pak možné uzavřít pak občanský sňatek.⁵⁷

1.5 Pohled na sňatečnost v České republice

Podle Statistického úřadu České republiky bylo v průběhu roku 2015 na území ČR uzavřeno 48 200 nových manželství. Sňatek uzavírali, jak osoby svobodné, tak i osoby rozvedené a ovdovělé. Vyšší sňatečnost však byla zaznamenána u osob, které se vstupovaly do manželství poprvé. Před 50. rokem věku by do prvního manželství vstoupilo 62 % žen a 55 % mužů, další sňatek by uzavřelo 36 % z rozvedených žen a 37 % z rozvedených mužů.⁵⁸

Rozdělení sňatků podle rodinného stavu snoubenců v letech 2005-2015

Počet sňatků, které byly uzavřené obyvateli ČR od počátku 90 let, spíše klesaly. Nejnižší historicky evidovaná sňatečnost byla v roce 2013, kdy bylo uzavřeno 43 499. Až v roce 2014 počet nově uzavřených sňatků stoupl o 3 % na 45 600 sňatků. A v roce 2015 se uzavírání manželství zvýšilo o dalších 6 %. Takže celkem bylo uzavřeno 48 191 manželství, což je nejvíce za posledních 7 let.⁵⁹

Sňatečnost snoubenců dle pohlaví a pořadí v letech 2005-2015

V roce 2015 také přibýlo sňatků svobodných, tak i rozvedených a ovdovělých osob. Co se týče mužů, byl o něco vyšší přírůstek u prvních sňatků, u žen tomu bylo naopak u sňatku vyššího pořadí (tedy rozvedených a ovdovělých). V celkovém ročním pohledu do sňatků vstupují asi tři čtvrtiny ženichů a nevěst. V posledních letech se podíl svobodných snoubenců pozvolna zvyšuje, v roce 2015 doposud bylo svobodných 76,5 % ženichů a 76,8 % nevěst (v roce 2005 to bylo 74,0, respektive 74,5 %), v absolutním počtu 36 884 mužů a 37 021 žen. Potagamní sňatky, tedy sňatky, do kterých snoubenci vstupují poprvé, v roce 2015 tvořily 67,8 % z celkového počtu sňatků. Nejméně těchto potagamních sňatků bylo v roce 2008 62,6 %. V zastoupení

⁵⁷ Srov. MAŠEK, D., *Postup při uzavírání církevního sňatku*. 02. 04. 2005 [online] eAdvokacie [cit. 2016-12-08] Dostupné na WWW: <<http://www.e-advokacie.cz/cs/clanky/postup-pri-uzavirani-cirkevniho-snatku>>

⁵⁸ Srov. ČSÚ. *Vývoj obyvatelstva České republiky – 2015. 2. Sňatečnost PDF*. 03. 10. 2016 [online] [cit. 2016-12-08] Dostupné na WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-obyvatelstva-ceske-republiky>>

⁵⁹ Srov. ČSÚ. *Vývoj obyvatelstva České republiky – 2015. 2. Sňatečnost PDF*. 03. 10. 2016 [online] [cit. 2016-12-08] Dostupné na WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-obyvatelstva-ceske-republiky>>

oplakovaných sňatků mezi lety 2008 a 2015 se snížilo u mužů z 27, 5 % na 23, 5 % a u žen z 27, 3 % na 23, 2 %. Převážně se jedná o sňatky druhého pořadí a také o sňatky rozvedených osob.⁶⁰

Sňatky dle pohlaví a věku v letech 2005–2015

Skoro polovinu sňatků uzavírají muži a ženy ve věkovém rozmezí mezi 25-34 lety. U žen v pětiletém rozmezí nejvíce uzavíraly sňatky mezi 25-29 lety (35 %, absolutně 16 958 v roce 2015). U mužů v letech 2005-2008 převládali 25-29 letí, a od roku 2009 to pak byli 30-34 letí (27,4 % ženichů, absolutně 13 228 v roce 2015). Ve sledovaném období se zvýšil počet sňatků, kdy snoubencům bylo více než 35 let, zatímco sňatků osob mladších 25 let ubylo. Počet nevěst do 25 let v období 2005-2015 se snížil z 25,7 % na 14,1 %, a u ženichů z 10,8 % na 6,1 %. V roce 2015 byl zaznamenán meziroční nárůst absolutního počtu sňatků snoubenců do 25 let (u mužů o 294 na 2 935, a u žen o 339 na 6 814). Takže průměrný věk ženichů (vypočítaný z absolutních počtů sňatků dle věku) se mezi lety 2005 a 2015 zvýšil z 33,1 let na 35, 7 let, průměrný věk nevěst se zvýšil z 30,1 let na 32,6 let. Ženy jsou v době sňatku v průměru o 3 roky mladší než muži.⁶¹

Sňatečnost svobodných v letech 2005-2015

V roce 2015 nejvíce vstupovali muži do prvního manželství svobodní muži ve věku 30 let (54 000 svobodných mužů) a ženy ve věku 28 let (76 000 svobodných žen). Jedná se o intenzity mírně vyšší než v roce 2014 a 2013. V porovnání s rokem 2005 jsou aktuální nejvyšší hodnoty pravděpodobnosti při vstupu do manželství výrazně nižší (nejnižší byly roku 2013). Věk mužů a žen, kdy sňatečnost kulminuje, se přitom posunul pouze o 1 rok výše.⁶²

⁶⁰ Srov. ČSÚ. *Vývoj obyvatelstva České republiky – 2015. 2. Sňatečnost PDF*. 03. 10. 2016 [online] [cit. 2016-12-08] Dostupné na WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-obyvatelstva-ceske-republiky>>

⁶¹ Srov. ČSÚ. *Vývoj obyvatelstva České republiky – 2015. 2. Sňatečnost PDF*. 03. 10. 2016 [online] [cit. 2016-12-08] Dostupné na WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-obyvatelstva-ceske-republiky>>

⁶² Srov. ČSÚ. *Vývoj obyvatelstva České republiky – 2015. 2. Sňatečnost PDF*. 03. 10. 2016 [online] [cit. 2016-12-08] Dostupné na WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-obyvatelstva-ceske-republiky>>

1.6 Shrnutí

- Manželství a založení rodiny bylo v dřívějších dobách odlišné než dnes. Tyto instituce přitom hrají v životě člověka a společnosti důležitou roli.
- Katolická církev v našem kulturním okruhu zásadně ovlivnila chápání manželství i jeho uzavírání.
- Manželství v právním systému České republiky se od roku 2014 změnilo, dřívější zákon o rodině je nyní nahrazen současným Novým občanským zákoníkem zákon č. 89/2012 Sb., který začal platit od 1. 1. 2014. V Novém občanském zákoníku je zapracováno jak občanské, tak i rodinné právo.
- Církevní sňatek je od roku 1992 v ČR rovnocenným sňatkem se sňatkem civilním. Rozdíl mezi civilním a církevním sňatkem je v podmínkách jejich uzavírání, tyto podmínky je třeba splnit, aby manželství bylo právoplatně uzavřeno.
- V porovnání vývoje sňatečnosti na území České republiky v letech 2005 až 2015, kdy do manželství vstupovali mladí, svobodní lidé, byla nejmenší sňatečnost zaznamenána podle Statistického úřadu ČR v roce 2013 a nejvyšší sňatečnost byla zaznamenána v roce 2015.

2 Co ohrožuje v prvních letech manželství partnerský vztah?

V této kapitole se zaměříme na význam partnerské lásky v manželství. Všimneme si přitom obtíží, které ve vzájemném vztahu mezi manželi mohou vyvstat. Mohou vyplývat z osobnostních rysů manželů či z rozdílných očekávání, která v manželství mají žena a muž, apod. Poukážeme přitom na nejčastější typy problémů v manželství - podle Stanislava Kratochvíla je rozdělíme na vnitřní manželské situace (rodinné hospodaření, trávení volného času, výchova dětí, sexuální soužití, domácí násilí) a na vnější vlivy (rodiče a příbuzní, přátelé-známí-sousedé, mimomanželský kontakt a mimomanželský vztah, a také na jiné vlivy vyplývající ze zaměstnání, či z nemoci jednoho z partnerů).

V závěru této kapitoly předestřeme, na základě údajů ČSÚ z roku 2015, příčiny, které vedou k rozvratu manželství v ČR.

2.1 Představa mladých párů o vztahu manželském

V současné době je pro manželství největší hodnotou láska, a proto je to jeden z nejčastějších důvodů ke sňatku. V minulosti nebyla příznivá doba pro svobodnou volbu životního partnera, jako je tomu dnes.

*„Důvodů, proč tomu tak dříve povětšinou nebylo, existuje celá řada. V době nedávno minulé to bylo například především nechtěné těhotenství a s ním často spojený nátlak rodičů na uzavření manželství – nátlak, který mladí téměř vždy předpokládali a velmi často také zažívali. Dřívější doby s jejich důvody majetkovými a společenskými, které hrály rozhodující roli při rozhodování o manželství, asi není třeba zvlášť připomínat“.*⁶³

U manželských párů se stává, že poměrně brzy u nich vyprchají romantické představy o seberealizaci a trvalém sexuálním uspokojení. Poměrně často přichází neschopnost vzdát se vlastních zájmů i neschopnost umět si věci v rozhovoru vyjasnit, ale také neschopnost společně zvládat konflikty, které způsobují napětí a zklamání. Toto vede k nástupu roztrpčenosti a odmítání jeden druhého. Už malé nepatrné konflikty mohou vyvolat nesnesitelnou zátěž, která vyvolá krizi, z níž se ukazuje jako jediné východisko rozvod. Do těchto krizí se dostávají i manželé, kteří zjistí, že pro samou starost o vzdělání a výchovu dětí vlastně zakrněl jejich vlastní partnerský vztah. Pak

⁶³ ZEMAN, J. ŠRAJER, J. KOTVRDA, J. *Doprovázení mladých manželů ke zralému vztahu: úvod do metodiky : teologicko-spirituální a psychologicko-pastorální studie.* s. 43-44

když od nich odejdou dospělé děti, začnou mít pocit, že jejich stávající manželství již nemá žádný smysl a tedy měli by začít další život s někým jiným.⁶⁴

2.1.1 Osobnosti manželů

Za jeden z nejpodstatnějších zdrojů potíží v manželství se většinou považuje osobnostní nezralost osobnosti obou partnerů. Ze zkušeností například vyplývá problém v odlišnosti vnímání dané skutečnosti jednotlivými páry, což predikuje určité problémové osobnostní rysy partnerů. Jestliže se zaměříme na stejnou situaci, může být jedním párem hodnocena pozitivně (manžel není často doma, ale když přijde je veselý, má dobrou náladu a přináší pohodu, vlastně to ženě přináší více času pro sebe) jiným negativně (manžel je málo doma, žena je stále doma sama a když přijde, využívá čas k hádkám, výčitkám). Manželská nespokojenost je tak podmiňována spíše osobnostním nastavením partnerů než objektivní skutečností.⁶⁵

Šulová v článku *Partnerské vztahy, manželství a rodičovství* uvádí dva autory, kteří se pokusili vytvořit jakousi typologii partnerů:

Lewis Madison Terman, upozorňoval na tyto rysy: kritičnost, nedůtklivost, nešetrnost k jiným, sklon k výbuchům, prosazování vlastního řešení, neuznání disciplíny, přílišné prosazování nelibosti.⁶⁶

C.J. Sager, přistupoval k dvojici jako ke vhodné či nevhodně se doplňující dyádě: 1. Partner, který je orientovaný na rovnoprávnost očekává v manželství stejné povinnosti a práva jako má ten druhý. 2. Romantický partner zpravidla hledá v manželství především duševní porozumění. 3. Partner rodičovského typu rád pečuje o druhého. 4. Dětský partner je spontánní a získává moc nad druhým na tzv. metakomplementární úrovni – projevování bezradnosti a bezmoci. 5. Racionální partner neprojevuje žádné emoce, ale přesně vymezuje povinnosti a práva, nemá citlivost pro pocity druhého. 6. Přátelský partner očekává od manželství hlavně, že bude

⁶⁴ Srov. *Život z víry: překlad 2. dílu katolického katechismu pro dospělé* (vydala Německá biskupská konference 1995), s. 260-261

⁶⁵ Srov. ŠULOVÁ, L. *Partnerské vztahy, manželství a rodičovství*. © 2001 – 2013 Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu, Sborník s kongresu Pardubice 2007 [online] [cit. 2017-02-16] Dostupné na WWW: <<http://www.planovanirodiny.cz/view.php?cislocianku=2008020102>>

⁶⁶ Srov. ŠULOVÁ, L. *Partnerské vztahy, manželství a rodičovství*. © 2001 – 2013 Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu, Sborník s kongresu Pardubice 2007 [online] [cit. 2017-02-16] Dostupné na WWW: <<http://www.planovanirodiny.cz/view.php?cislocianku=2008020102>>

mít společníka. 7. Nezávislý partner vyžaduje distanci ve vztahu a nepřeje si, aby někdo nahlížel do jeho osobních záležitostí.⁶⁷

Pokud porovnáme typologie od C. J. Sagera, zjistíme, že nejvhodnějšími partnery pro manželství jsou kombinace partner rodičovský a dětský nebo racionální a přátelský. Tyto kombinace mají největší úspěšnost, že jim manželství vydrží. Jiné kombinace dvojic jsou z hlediska úspěšnosti vztahů nevhodné, například manželství romantického partnera a nezávislého.⁶⁸

Stanislav Kratochvíl zase osobnosti manželů rozděluje na *normální rysy osobnosti* (podle temperamentních rysů, charakteristických rysů a Hippokratovi typologie) a na *abnormální rysy osobnosti*, kde podává nejčastější stručnou charakteristiku abnormálních typů osobnosti, které v manželství působí nejvíce potíže:

Normální rysy osobnosti:

- Temperamentní rysy – při zkoumání osobností u manželů se věnujeme právě těmto polárním rysům: extroverzi – introverzi, vznětlivosti – klidu, racionálnosti – romantičnosti, hostilitě – laskavosti, dominanci – submisi, optimismu – pesimismu, rigiditě – flexibilitě, aktivitě – pasivitě, bezstarostnosti – úzkostlivosti, psychické odolnosti, sebeovládání a sociální přizpůsobivosti.
- Charakteristické rysy – zde se věnuje největší pozornost vztahu k práci, k majetku, k rodině, k lidem a k sobě. Jsou také důležité základní postoje, životní styl, hodnotový systém, zájmy, světový názor, psychosociální zralost. Problém také mohou vytvářet různé návyky, jako například kouření.⁶⁹

Podle Hippokratovi typologie – Cholerik – u tohoto partnera není dobré se s ním přít, odporovat mu, když je rozčilen. Zbytečně se pak jeho rozčilení stupňuje. Je lepší počkat, až se uklidní. Flegmatik – do manželského vztahu vnáší klid a stabilitu. Lze s ním vycházet celkem dobře, avšak jeho partner musí být trpělivý, neboť flegmatik potřebuje čas, aby návrhy zpracoval. Melancholik – na partnera život s melancholikem klade značné nároky, je třeba s ním jednat šetrně a taktně. Je třeba ho podpořit, aby se rozhovořil o svých problémech a pocitech, je třeba se do něj vžít, pomáhat mu a dodávat

⁶⁷ Srov. ŠULOVÁ, L. *Partnerské vztahy, manželství a rodičovství*. © 2001 – 2013 Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu, Sborník s kongresu Pardubice 2007 [online] [cit. 2017-02-16] Dostupné na WWW: <http://www.planovanirodiny.cz/view.php?cisloclanku=2008020102>

⁶⁸ Srov. ŠULOVÁ, L. *Partnerské vztahy, manželství a rodičovství*. © 2001 – 2013 Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu, Sborník s kongresu Pardubice 2007 [online] [cit. 2017-02-16] Dostupné na WWW: <http://www.planovanirodiny.cz/view.php?cisloclanku=2008020102>

⁶⁹ Srov. KRATOCHVÍL, S. *Manželská a párová terapie*. s. 90

sebedůvěru. Sangvinik – dá se s ním dobře vyjít. Avšak musíme mít porozumění pro jeho bezstarostný životní styl a zatěžovat ho starostmi jen v omezené míře. Jinak je nebezpečí, že nepříjemných situací se bude snažit unikat tam, kde se bude cítit příjemněji.⁷⁰

Abnormální rysy osobnosti:

- Astenická a hypersenzitivní osobnost – jsou to většinou osobnosti melancholického typu. U astenické osobnosti většinou převládá celková slabost, nesmělost, unavitelnost, neprůbojnost. U hypersenzitivní osobnosti převládá zranitelnost, choulostivost a zranitelnost na vnější podněty. Nedovedou se prosadit aktivně, silou. Většinou se prosazují pláčem, všichni jim ubližují a ukřivďují.
- Explosivní osobnost – je osobnost vyhroceným typem cholerika. Tyto osoby se projevují výbuchy vzteku, které spojují s hrubými nadávkami, ale také s fyzickým násilím. Explosivní osoba má záchvaty vzteku zpravidla jen doma a dovedou pro maličkost ztropit výtržnost. Po výbuchu vzteku v některých případech svého chování litují. S touto anomálií se častěji setkáváme u mužů.
- Rezonér – je zahořklý, rozladěný pesimista. Z ničeho nemá radost a velmi účinně kazí radost všem kolem sebe. Rezonér sekýruje druhé, je nesnášenlivý a nadřazuje se. A všichni kolem jsou hlupáci.
- Pedant – je až moc pořádný, což v manželství očekává i od druhých. Pedantická žena trpí pocity, že byt není náležitě uklizen, opakovaně vše myje a čistí. Pedantický muž musí mít vše na svém místě a nikdo mu nesmí zasahovat do jeho systému. Tyto osoby mohou však vzbuzovat důvěru, úctu, pocit lásky. V extrémních případech pedant terorizuje celou rodinu stanovenými pravidly. Tím pak vyvolává odpor, protest a pocit nesvobody.
- Schizoidní osobnost – má nedostatečnou schopnost vyjadřovat city je až emočně chudá, uzavřená s chybějícím kladným kontaktem s okolím. Tito lidé jsou často plaší a lehce zranitelní. Schizoidní lidé často zůstávají dlouho nebo trvale svobodní.
- Asociální anetická osobnost – je často charakterizována oploštěním až vymizením vyšších citů, převážně soucitu, laskavosti a vřelosti. Jsou bezohlední k okolí a bez soucitu k ostatním. První variantou jsou lidé, kteří se poflakují

⁷⁰ Srov. KRATOCHVÍL, S. *Manželská a párová terapie*. s. 90 - 92

a končí jako kriminální recidivisti. Druhou variantu představují osoby, které jsou líní a nedostatek soucitu dovedou tajit. U žen se projevuje výrazným nepořádkem, špínou, osobní nečistotou a zanedbanými dětmi. U mužů nezájmem o rodinu, spíše na rodině parazitují.

- Hysterická osobnost – je osoba se zvýšenou emocionalitou, živou představivostí, zvýšenou potřebou pozornosti a sebeuplatněním, dramatičností, sebeděděním, přeháněním a egocentričností. Tato osoba většinou utíká do fantazie, nebo se kolem sebe snaží vyvolat rozruch. Hysterická žena má v děletrvajícím vztahu pocit, že už není dostatečně milována a dožaduje se stále dalších důkazů lásky.
- Žárlivecká osobnost – tato osobnost žije v neustálých obavách, že mu je jeho partner nevěrný, nebo mohl být nevěrný. Partnera věčně podezírá, kontroluje, sleduje a neustále vyžaduje důkazy věrnosti. Žárlivost může mít různý stupeň návaznosti na reálnou situaci, různou intenzitu a různou ovlivnitelnost.
- Osoba závislá na alkoholu – zde už jde o takový stupeň závislosti, že mu působí problémy ve společenských vztazích a oslabení duševního a tělesného zdraví. Jedinec již není schopen sám přestat pít nebo pití trvale omezit. Pro své pití vždy najde nějakou výmluvu.
- Jiné problémy v osobnosti – zvláštní problém v partnerském vztahu může představovat abnormální sexuální preference a homosexuální orientace.⁷¹

2.1.2 Volba partnera

Oldřich Matoušek tvrdí, že při volbě partnera hraje velkou roli ideální představa o protějšku. Takže více šancí na seznámení mají svobodné a bezdětné ženy. Transkulturární studie dokazují, že pro muže ve všech kulturách je nejdůležitější vzhled partnerky. Zatímco u žen až tak na vzhledu muže tolik nezávisí, ale očekávají, že muž bude starší a tím i schopen ekonomicky zajistit rodinu. Především se berou lidé podobní si v sociálních a psychologických charakteristikách. Tedy při volbě partnera se dává přednost člověku stejné rasy, stejného náboženství, stejné sociální vrstvy. Avšak role partnerů, které vůči sobě zaujmou, musejí být doplňkové, přísná symetrie v rolích vyznačuje manželství konfliktní.⁷²

⁷¹ Srov. KRATOCHVÍL, S. *Manželská a párová terapie*. s. 92–99

⁷² Srov. MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. s. 58

V současné době je pro manželství důležitá zamilovanost, tedy stav vědomí, kdy si partnera idealizujeme. Stav intenzivní zamilovanosti trvá několik měsíců, teprve po vystřízlivění z tohoto stavu (u mužů je dříve než žen) dokážou partnera hodnotit realisticky. Partneři obecně očekávají, že stav zamilovanosti bude trvat celé manželství, proto se do tohoto stavu vemlouvají, i přesto, že již dávno v něm nejsou. Jinak by ohrozili iluzi, na niž moderní manželství spočívá.⁷³

2.1.2.1 Volba partnera z psychologického hlediska

Psychologové s psychoanalytickou orientací rozlišují 5 typů podvědomých výběrů partnera (tyto výběry naplňují nevědomá očekávání, která si za určitých okolností přenášíme z dětství):

- Partner, kterého hledáme, nám nahrazuje významné osoby z našeho dětství, ty, které nám nějak ubližovaly. Svým výběrem jako bychom chtěli tuto traumatickou situaci znovu prožít, ale zároveň mít možnost ji změnit – korigovat.
- Jestliže člověk ustrne ve vývoji osobnosti v narcistní fázi a k tomu má sklon k nadměrné vztahovačnosti, pak vyhledává partnera, který bude přesnou kopií jeho samotného, či partnera, který se bude podobat jeho představě o sobě.
- Partner reprezentuje ideál, který chce najít, ale nedaří se mu to. Pokud však nějakého partnera najde, začne si ho idealizovat do té míry, než nutně dojde ke zklamání.
- Partner reprezentuje negativní ideál, je tedy opakem hledajícího. V tomto negativním obraze jsou ukryté jeho potlačené tužby a přání, především ty zakázané a nevhodné. Pokud partner jedná v souladu s potlačenými tužbami, může ho dotyčný jedinec odsuzovat nebo trestat, ale také litovat, a pak sám sebe může vnímat jako lepšího člověka.
- Pokud dětství hledající prožil ve velké míře v ohrožení a nejistotě, má tendenci si vybírat takové partnery, kteří budou silní a dokonalí nejen před reálným, ale také před jejich představovaným nebezpečím.⁷⁴

⁷³ Srov. MATOUŠEK, O. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. s. 59

⁷⁴ Srov. FARKOVÁ, M. *Dospělost a její variabilita*. s. 45

2.1.2.2 Volba partnera ze sociologického pohledu

Sociologicky orientovaní zastánci výběrových teorií tvrdí, že rozhodující roli ve výběru partnera hrají tyto základní faktory:

- společná příslušnost k určité sociální vrstvě nebo skupině, dále pak pocity blízkosti a spřízněnosti,
- tlak nesouladu, když hledáme někoho mimo vlastní vrstvu nebo skupinu,
- představy o idealizovaném partnerovi,
- psychologická podobnost partnera s jedním z rodičů,
- homogamie, což znamená tendenci k výběru ve stylu: „*Vrána k vráně sedá, rovný rovného si hledá,*“
- tendence výběru dle charakteru prostoru pro společná setkání (homogamie podle sociálně ekologických faktorů).⁷⁵

Následné „vybírání“ pak prochází určitými fázemi. V první fázi, jako by člověka upoutaly bez rozlišení rodu (pohlaví) signály, které jsou vysílané druhou stranou. Jedná se o obecné signály vzájemné fyzické přitažlivosti, či vycházející ze společenského postavení, z nějakých projevů chování anebo z reputace osoby v sociálním prostředí. Z tohoto hlediska je výběr řízen vyššími nebo nižšími hodnotami, které tak osoba nabývá, a jakousi hodnotovou atraktivitou. Dále pak vyvstává otázka, co vše je hledáno a nabízeno na obou stranách, kvůli kterým aktivitám jsou partneři vybíráni. Na rozdíl od dřívějších dob současní mladí muži tolik nerozlišují mezi partnerkami na chození a partnerkami na soužití. Druhá fáze probíhá tak, pokud jsou kontakty i nadále přitažlivé, začínají partneři porovnávat své názory, záliby, předsudky, postoje, ale i autostylizaci. Začínají také zkoumat vzájemné faktory jako například: temperamentové vlastnosti, dovednosti jednat a vycházet s jinými lidmi. Může se v této fázi stát, že počáteční atraktivita začne postupně slábnout. Je-li tomu přibližně ve stejný čas na obou stranách, pak probíhá rozchod u obou partnerů většinou méně bolestně.⁷⁶

2.1.3 Očekávání žen a mužů v manželství a jejich rolové očekávání

Tuto teorii vypracovali manželé Kratochvílovi:

Očekávání žen:

- posedět a popovídat (*popo*) – žena od muže očekává, že mu bude moci sdělit svoje starosti, pocity, zážitky. Od muže ani neočekává, že se muž podělí se

⁷⁵ Srov. FARKOVÁ, M. *Dospělost a její variabilita*. s. 45

⁷⁶ Srov. FARKOVÁ, M. *Dospělost a její variabilita*. s. 45-46

svými zážitky, úspěchy, starostmi, atd. Žena ráda projevuje své pocity a city a často o nich mluví. Potřebuje k sobě pozorného posluchače, kterému se může vypovídat. Avšak nepotřebuje rádce, který by jí pomáhal situaci řešit. Toto je pak jeden z častých problémů v komunikaci mezi mužem a ženou. Neboť muž nechápe, že má ženu pouze vyslechnout,

- duševní porozumění (*dupo*) – znamená, že manželka může otevřeně a bez obav s manželem sdílet své prožívání, postoje, pocity, atd. A muž je ochoten poslouchat a bude schopen rozumět tomu tak, jak ona to myslí a cítí. Součástí duševního porozumění je i vzájemnost. Tedy i muž chce před ženou sdílet své plány, přání, pocity a představy. Součástí duševního porozumění je i pocit bezpečí a jistoty (že cítí, že se na manžela může spolehnout a může mu věřit),
- vcítit se, co žena potřebuje (*vypo*) – zde se už jedná o vyšší stupeň schopnosti duševního porozumění, kdy žena nemusí nic říkat a muž vycítí, jak jí je. Žena chce, aby muž ocenil, co pro něj a pro rodinu dělá. Zde se to týká i sexuality,
- vyjadřovat lásku celým svým životem (*vyce*) – žena potřebuje vědět, že ji muž stále miluje. Očekává od muže opakované a spontánní důkazy lásky. Také ráda slyší od svého muže vyslovení lásky slovy, ale toto mužům dělá velmi často problémy.⁷⁷

Očekávání mužů:

- pro muže není láska v jeho hodnotách na prvním místě. Jsou to spíše jeho pracovní uplatnění nebo oblast, kde může získat co nejvíc obdivu. Láska je pro něho druhořadou záležitostí, neboť je pro něj projevem slabosti,
- uvaženo a uklizeno – patří mezi základní očekávání, neboť muž očekává, že mu manželství poskytne uspokojování základních potřeb (pravidelné jídlo, domov). Muži mají sklony k tomu, že výkony své ženy v kuchyni a domácnosti velmi často srovnávají s péčí matky v dětství. Někdy se pak stane, že muž své ženě tyto nedostatky v porovnání s matkou vyčte. Kratochvíl při svém pozorování dospěl k názoru, že muži očekávají, že žena vše stihne, než přijdou domů, a neradi vidí, když před nimi žena uklízí,
- sex, kdykoliv se mu zachce – muž od manželství očekává snadné a dostupné sexuální uspokojování svých sexuálních potřeb. Předpokládá, že nemusí

⁷⁷ Srov. KRATOCHVÍL, S. *Manželská a párová terapie*. s. 105-109

partnerku shánět a získávat její sexuální ochotu pozornostmi. Od partnerky očekává, že mu bude vždy k dispozici a pochopí, když nebude mít náladu na sex on,

- obdiv stále – muž očekává od ženy, že ho bude obdivovat, jak je schopný, inteligentní, pracovitý, atd. Obdiv od své ženy chce slyšet nejen doma v soukromí, ale také za přítomnosti jiných lidí,
- nezatěžovat starostmi – muž očekává od ženy, že zařídí chod celé domácnosti a on bude jen minimálně zatěžován těmito starostmi. Muž vlastně od ženy očekává, že nemusí dělat, to co nechce a má právo na svůj náhradní program.⁷⁸

Pokud bychom se zamysleli nad těmito typickými očekáváními mužů a žen, došli bychom k závěru, že by se nemohly stát nějakou společenskou normou pro vztahy v současných manželstvích. Především, co se týče očekávání mužů, bylo by to v rozporu s demokratickými principy v prosazování plné rovnoprávnosti mezi mužem a ženou.⁷⁹

V současné době je složité definovat role muže a ženy v životě a v soužití páru. Zatímco v minulém století platilo pravidlo, že žena se starala o rodinu a muž byl živitelem rodiny. Dnes již toto pravidlo neplatí a vše je úplně jinak. Role ženy a muže se začaly prolínat a mísit. Samozřejmě tvrdit, že žena má být doma u plotny, starat se o děti a aby bylo uklizeno, navařeno, či měl muž po příchodu ze zaměstnání teplou večeři a ještě „postelové rozptýlení“ je již nesmysl. Většina mladých mužů to ani za podstatné nepovažuje. Musí být jasné, že i žena má právo mít své zaměstnání, koníčky a také volný čas pro sebe. To, že dva lidé v páru jsou partneři a tedy chod domácnosti by měl být na obou z nich. A práci doma si spravedlivě rozdělit. Nebo se dohodnou na modelu, který jim oběma bude vyhovovat. Bohužel u některých mužů ještě přetrvává model: ty jsi žena, tak navař a vyper, neboť já jsem ten pán tvorstva. U mladé generace toto mínění již mizí, neboť mladí muži se dnes setkávají s dívkami, které jsou samostatné a sebevědomé.⁸⁰

⁷⁸ Srov. KRATOCHVÍL, S. *Manželská a párová terapie*. s. 110-113

⁷⁹ Srov. KRATOCHVÍL, S. *Manželská a párová terapie*. s. 113

⁸⁰ Srov. BALCAR, T., *Role muže a ženy v moderní společnosti*. 16. 5. 2008 [online] [cit. 2017-03-10] Dostupné na WWW: <<http://www.vasedeti.cz/rodina-a-vztahy/tipy-pro-rodinu/role-muze-a-zeny-v-moderni-spolecnosti/>>

2.1.4 Vztah a láska

„Opravdová láska je umění najít ve světě někoho, s kým si rozumíš lépe, než se sebou samým. (Henri Frédéric Amiel)“⁸¹

Tématem láska se začali zabývat představitelé hlubinně-dynamické psychologie, sociální psychologie, humanistické psychologie a pozitivní psychologie teprve až ve 20. století. Avšak největší zásluhu o zkoumání lásky měl Sigmund Freud, který udělal první krok k odhalení sexuality a lásky mezi lidmi. Ztotožnil lásku s projevem libida, uspokojením sexuálního pudu (eros), a nerozpoznal, že pohlavní touha je jedním z přirozených projevů potřeby lásky a jednoty.⁸²

Sigmund Freud tvrdí, že všechny duševní prožitky a jevy chování mají svou příčinu v nevědomých pudových impulzech, které se snaží společnost potlačovat. Předpokládal, že lidé jsou ovládáni stejnými pudy jako zvířata (především sexualitou a agresivitou) a neustále svádí boj se společností, která je nutí tyto pudy potlačovat.⁸³

Naproti tomu Erich Fromm charakterizuje lásku jako umění, cit i akt vůle, kdy je potřeba se lásce naučit. Láska je péče o druhého, odpovědnost, úcta a znalost milované osoby. Ve vztahu Erich Fromm poukazuje na erotickou lásku – pokud by měla být láskou, má jeden předpoklad: abych miloval z podstaty svého bytí a abych prožíval druhého člověka v podstatě jeho bytí“. Láska by měla být aktem vůle, či rozhodnutím vydat svůj život životu jiného člověka.⁸⁴

Podle Abrahama Maslowa láska vzniká, protože člověk má určitý osobnostní deficit a ten druhý uspokojuje jeho potřeby. Dalším pramenem lásky je radost z existence druhého člověka a ochota pomáhat mu. Láska pramení z přirozené shody, někdy se hovoří o osobním zapadnutí, vzájemném potvrzení vlastní identity. Neboť fyzická atraktivita, vyburcuje city, vyvolá intenzivní citový zážitek, senzitivní přeladění. Vášnivá láska je stav, který zahrnuje biologické, sociální a psychologické dimenze člověka.⁸⁵

⁸¹ SVOBODA, M. *HenriFrédéricAmiel citáty*. © 2017 [online] [cit. 2017-03-31] Dostupné na WWW: <<http://citaty.net/autori/henri-frederic-amiel/>>

⁸² Srov. SLEZÁČKOVÁ, A. *Průvodce pozitivní psychologií: nové přístupy, aktuální poznatky, praktické aplikace*. s. 106

⁸³ Srov. ZACHAROVÁ, E. ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, J. *Základy psychologie pro zdravotnické obory*. s. 14

⁸⁴ Srov. FROMM, E. *Umění milovat*. s. 57

⁸⁵ Srov. HARGAŠOVÁ, M. NOVÁK, T. *Předmanželské poradenství*. s. 53

Je třeba také důsledně odlišit typy lásky:

- prvním typem je tzv. „velká,, láska sentimentálně-romantická, která citově zaslepuje a snižuje kritičnost vůči partnerovi, sobě i okolnostem. Tato láska má až drogovou přitažlivost, ale její trvání je spíše v měsících (soužití) než v letech,
- druhá je láska symbiotická, ta se projevuje osobnostní nezralostí a realizuje se splynutím s osobností. „milovaného“ protějšku. Ten dotyčného řídí, ochraňuje, chrání před pocity izolace. Dominantní pozice může jedince přestat bavit, jako jeho protějšek může „dospět“,
- poslední třetí typ je láska pro „život“ ve fázi vzájemného přizpůsobení. Zde už je zralý vztah dvou osob zachovávající si svou vlastní individualitu. Kromě citu a erotické přitažlivosti zde hraje velkou roli vzájemná zodpovědnost, podpora, starostlivost. Tento vztah po překonání krizí se z „fáze vzájemné adaptace“ už nevrátí k počátkům – lásce romantické.⁸⁶

Druhy lásky:

Stanislav Kratochvíl ve své knize představuje tuto nejčastěji užívanou klasifikaci druhů lásky:

- Romantická láska – je vášnivá láska, zamilovanost, vzrušivý emoční stav se směsicí citů, k nimž se řadí něžnost, sexualita, nadšení, ale také bolest, altruismus a žárlivost. Dá se říci, že je to stav touhy po druhém. Pokud je vzájemná, pak je spojena naplněním až extází, je-li však neopětovaná, je spojena s prázdnotou, beznadějí a úzkostí. Zde je sklon k idealizaci partnera. Je rozvíjena závislost na milované osobě a stesk při její nepřítomnosti. V romantické lásce je hodně obětavosti, požadování, očekávání projevů a důkazů lásky od partnera a touhy po stálém stupňování intenzity emočních zážitků, které pak v manželském soužití začnou klesat.
- Přátelská láska (*companionate love*) – je emoce s nižším nábojem, proto také může být trvalejší. Jedná se přátelský vztah a oddanost. Můžeme ji označit jako klidovou lásku. Obsahuje v sobě vzájemnou důvěru, porozumění a oddanost, ale také přináší pocit bezpečí. Je to trvalý pocit, který se dá nejlépe vyjádřit větou „mně na tobě záleží“.⁸⁷

⁸⁶ Srov. NOVÁK, T. *Manželské a rodinné poradenství*. s. 39

⁸⁷ Srov. KRATOCHVÍL, S. *Manželská a párová terapie*. s. 129-130

Stanislav Kratochvíl se ve své knize zmiňuje o Robertovi Sternbergovi, který předložil triangulární teorii lásky, podle níž jsou součástí tyto tři složky:

- Důvěrnost – je blízkost a intimita. Zahrnuje vzájemné tělesné spojení s partnerem. Její obsah je ve vzájemném porozumění a sdílení, ve vzájemném poskytování si emoční podpory, v pocitovém odkrývání vlastních pocitů s výměnou důvěrných informací, ve snaze pomáhat druhému i v očekávání pomoci od něj, atd.
- Vášeň – je něco jako puzení, které vyvolává zamilovanost a tělesnou přitažlivost. Vede k sexuálnímu uspokojování. Přináší plno intenzivních emocí jak kladných, tak i záporných (žárliivost). Ale často má i fyziologickou aktivaci (bušení srdce, atd.) a silnou motivaci k dotekům a tělesnému sblížení.
- Oddanost – v krátkodobé zaměřenosti je rozhodnutím milovat partnera a v dlouhodobé perspektivě je odhodláním udržet tuto lásku a zůstat partnerovi oddán.⁸⁸

Na lásku můžeme pohlížet jako na důsledek společenských očekávání a racionálního rozhodnutí muže a ženy žít ve dvojici. Když pak páry zváží plusy a mínusy, většinou usoudí, že život ve dvojici má větší cenu než samota. Takto se argumentuje i v zemích, kde je výběr partnera svobodný a z lásky avšak není více šťastných manželství než v zemích, kde dodnes dojednávají svatby rodiče.⁸⁹

Velkým problémem ve vztahu je neopětovaná láska a zklamání u toho, kdo lásku nabízí, ale není mu opětována. To může vést k pocitům méněcennosti, ke ztrátě sebedůvěry a sebejistoty. U mladých osob zklamaná láska může vést až k sebevraždě.⁹⁰

2.2 Proč dochází v manželství ke krizi?

V mnoha publikacích se uvádí, že první krize v manželství nastává zhruba v 7. roce. A po 20. letech trvání manželství, v čase, kdy děti vylétají z hnízda, nastává druhá. Podle Nováka je však realističtější očekávat krizi v kterýkoliv rok manželství od prvního až po poslední (před úmrtím jednoho z dvojice). Zvýšená pravděpodobnost krize je při přechodu jedné fáze rodinného života do druhé. První známky se již objevují na začátku společného života, při narození dětí, z návratu z mateřské dovolené zpět do zaměstnání, kdy děti jdou do školy až po stárnutí, kdy ubývají síly. Tyto krize lze

⁸⁸ Srov. KRATOCHVÍL, S. *Manželská a párová terapie*. s. 131-132

⁸⁹ Srov. HARGAŠOVÁ, M. NOVÁK, T. *Předmanželské poradenství*. s. 53

⁹⁰ Srov. KRATOCHVÍL, S. *Manželská a párová terapie*. s. 134

očekávat a jsou naprosto normální. Avšak pak jsou krize, které mohou vzniknout nečekaně „náhodně“ pod vlivem zlé náhody či tragédie. Můžeme sem také zařadit i přírodní rozmarny (od hormonálních smrtí v těle jedince a po povodně). Krizi však může také vyvolat i šťastná náhoda (náhlé zbohatnutí výhrou, dědictví, nečekané povýšení, atd.). Krize je také spojována s dlouhodobými procesy domácího násilí či jiných patologií.⁹¹

2.2.1 Vývojová krize

Většina autorů, kteří popisují manželské krize, se shodují, že první manželská krize přichází mezi 3. a 7. rokem manželství. Avšak krize může přijít kdykoliv. Je to nepředvídatelný jev. Druhou krizi pak datují na dobu odchodu dětí z domova, což je mezi 17. až 25. rokem.

Tomáš Novák popisuje dvě krizová období:

První krizové období je mezi 3. a 7. rokem manželství a druhé výrazně později mezi 17-25 lety manželského soužití. První krize vyplývá z přerodu romantiky do všedních starostí. Romantika líbánek začíná být nahrazena řešením ne vždy příjemných úkolů a situací, na něž pár nemá stejný názor. Sex již nemá takovou přitažlivost jako dřív. Dítě však vyžaduje péči. Ubývá peněz a společně tráveného času. Toto vede mnohdy k manželským problémům a je otázkou času, kdy přijdou hádky, pocity zklamání, podrážděnost, výčitky. Recept na tuto krizi je poměrně jednoduchý. V první vývojové krizi je třeba nediskutovat o manželství, nerozebírat, co je jiné, než jsme si představovali, zapomenout na věčnou romantickou lásku a zaměřit se na řešení praktických problémů. Je třeba dát šanci oběma ve dvojici, aby se mohli věnovat svým zájmům i profesi.

Druhá vývojová krize bývá méně nápadná a často i méně hluboká. Je směsí citlivosti, podrážděnosti vůči druhému, ale také vyrovnáním se s odchodem dětí tzv. „odletěním z hnízda“. Domov začíná být nudný, neboť se tam nic zajímavého a nového neděje. Na tuto krizi existuje jednoduchý recept. I přesto, že ne vše se dá jednoduše realizovat, ale je třeba se odpoutat od běžných starostí, nehledat radost a pohodu jen uvnitř manželského svazku, ale programově se otevřít novým předmětům. Rozvíjet si svoje zájmy, splnit si to, na co dříve nebyl čas a ani peníze, cestovat. Společným znakem

⁹¹ Srov. NOVÁK, T. *Manželské a rodinné poradenství*. s. 38-39

obou partnerských krizí je jak jejich zákonitost, tak i normálnost obou účastníků. Tyto krize však nejsou nečekanou ranou osudu, ale spíše daní za vcelku harmonické manželství, a nepostihují výhradně egocentriky, podivíny apod. Nemusejí se přitom přihodit jen tam, kde alespoň jeden z dvojice je osobností s disharmonickými rysy. Avšak zlé věci se stávají i dobrým lidem. Nejpodstatnější je v těchto manželských problémech si říci, že bude lépe.⁹²

Dá se tedy na pravděpodobné krize v manželství připravit předem? Podle Pavla Rause, vedoucího katedry pastorace (2009), vztahy bez krizí neexistují. Velmi důležitá je schopnost krizemi projít a nenechat je narůst do neřešitelných problémů. Každá krize nás odhaluje nás samotné, ale také nám zároveň umožňuje vidět druhého takového, jaký vlastně je. Krize je ale také náročným a vyčerpávajícím obdobím, kdy ztrácíme půdu pod nohama a prožíváme hluboká zklamání. V tomto období je také dobré nevnímat jen sami sebe, ale také přemýšlet o tom, jak je to těžké i pro toho druhého, pak nalezneme příležitost k novému sblížení. Na určité aspekty krize se nedá nijak připravit, prostě nás vždy zaskočí. Dokáže se nás dotknout na citlivém místě. To je tedy důvod, proč se během krize většinou nechováme normálně a proč tedy normálně neuvažujeme. Během vypjatých okamžiků je třeba zvládnout své projevy, umět se zastavit, promyslet si, co se děje a pak promýšlet způsoby řešení. Také je velmi důležité udržovat komunikaci, ale ne jen ve ventilaci svých emocí, neboť tím hromadíme zase jen další zranění.⁹³

2.3 Základní typy problémů podle Stanislava Kratochvíla

Stanislav Kratochvíl rozděluje základní typy problémů na vnitřní manželské situace a vnější vlivy.

2.3.1 Vnitřní manželské situace

Zde se zaměříme na konkrétní problémy a konflikty uvnitř rodiny. Jedná se o manželské interakce, které jsou vnitřně spjaty s fungováním manželství a jsou záležitostmi dvojice a jejich dětí. Nejsou tedy způsobeny zásahem třetí osoby.

⁹² Srov. NOVÁK, T. *Jak předejít krizi v manželství*. s. 9-10

⁹³ Srov. LABUSOVÁ, E. *Národní týden manželství 2009, rozhovor s Pavlem Rausem-vyšlo v časopise Psychologie dnes 2/2009*. Copyright © 2006-2016 [online] [cit. 2016-12-17] Dostupné na WWW: <http://www.evalabusova.cz/rozhovory/p_smolka.php>

Tyto vnitřní manželské situace se nejčastěji dělí do 4 základních kategorizací, kterou zavedl Plzák, ale řídí se jí i další autoři. Jde o rodinné hospodaření, využití volného času, výchovu dětí a sexuální soužití.⁹⁴

2.3.1.1 Hospodaření v rodině

Podle sociologa Iva Možného je potřeba rozeznávat ekonomiku rodiny a ekonomickou funkci rodiny, jsou to dvě odlišné věci. V úvahách o ekonomice rodiny jako sociálním mikrosystému můžeme věnovat pozornost základním procesům, při nichž se prostřednictvím domluvy o obsahu pracovních a rodinných rolí muže a ženy rozhoduje především o podílu času a energie, kterou buď muž věnuje zaměstnání, nebo rodině a žena buď to rodině, či zaměstnání. Rozhoduje se zde, nakolik kdo z nich kam investuje své zdroje a odkud pak především bere odměny. Záleží na nich, kolik dětí se v rodině narodí, jaká péče jim bude věnovaná, atd. Pozornost však také zaměříme na ekonomickou funkci rodiny. Marxistická sociologie tuto funkci chápe jako soubor činností, kterými rodina zabezpečuje uspokojování materiálních potřeb a zájmů svých členů. Důraz je kladen na dialektickou vazbu mezi potřebami a zájmy rodiny a mezi potřebami a zájmy celospolečenskými. Při uspokojování materiálních potřeb jde v marxistické společnosti především o činnosti v procesu výroby (a údržby), rozdělování a spotřeby hmotných statků v rodině. U ekonomické funkce je to zejména aspekt rodinného hospodaření a dělby práce v rodině. Již víme, že práce se zajištěním každodenní reprodukce hmotného základu rodinného soužití zabírají v životě každého člověka nepřehlédnutelný podíl. Analýza životního způsobu, nemluvě pak o sociologii rodiny, nemůže tuto sféru ponechat stranou, či ji dokonce brát za bezvýznamnou. Ekonomická funkce rodiny nezaniká, ale naopak je to funkce živá a významná ve všech podfunkcích.⁹⁵

Poměrně sporné otázky zahrnuje systém finančního hospodaření (rodinný rozpočet), a to především v tom, jak se bude s tímto rozpočtem nakládat. Zároveň je potřeba ujasnit si, jak se například bude nakládat s rodinným důchodem apod. Zároveň také jak se rozdělí povinnosti v domácnosti. Je třeba, aby manželé měli nějaký ucelený názor, jak má být, či bude s penězi nakládáno (kolik je třeba na stravu, oblečení, byt, děti, režii kolem domácnosti, společnou zábavu, na kapesné pro každého, kolik a na co

⁹⁴ Srov. KRATOCHVÍL, S. *Manželská a párová terapie*. s. 147-148.

⁹⁵ Srov. MOŽNÝ, I. *Rodina vysokoškolsky vzdělaných manželů*. s. 53-54

se bude šetřit). Toto je pak potřeba vypracovat na základě pravidelných příjmů a vydání z rodinného rozpočtu.⁹⁶

Stanislav Kratochvíl v manželské terapii preferuje obecně nejpraktičtější systém:

- „*existenci společné pokladny, z níž se hradí společné rodinné výdaje, přičemž je stanoveno, kdo za který úsek přebírá zodpovědnost a kolik na to má k dispozici,*
- *osobní kapesné, s nímž každý nakládá podle svého přání a není partnerem omezován nebo kontrolován.*“⁹⁷

České páry dávají převážně přednost společným kontům. Podle odhadu psychologů má společný účet asi 70 % českých rodin. A v polovině z nich si partneři tajně ukládají stranou něco pro svou potřebu. Tento model hospodaření však s sebou přináší tři skrytá rizika. A ta mohou, pokud je partneři neovládnu, zapříčinit nepříjemnou krizi. Prvním rizikem společného účtu, je pocit omezení svobody. Druhou hrozbou jsou konflikty kvůli tomu, jak hospodárně či nehospodárně se společnými penězi partneři nakládají. A třetím rizikem je pocit závislosti. Především, když jeden z manželů vydělává výrazně méně nebo dokonce nic. Zde je riziko pocitu závislosti a zneužití moci „*Já jsem bohatý pán, ty chudý sluha*“. Toto je však cesta do pekel. Na této cestě se často ocitají například ženy na mateřské dovolené, neboť jejich příspěvek se někdy krčí vedle mužova platu. Zde by mělo platit pravidlo, že ten, kdo vydělává víc, měl by automaticky i více platit, či pomoci tomu druhému. Dalším typem je pak každý za své, což přináší partnerům finanční nezávislost a samostatnost. Je to relativně nový styl, kdy má každý z partnerů svůj vlastní účet. A také nabírá na popularitě. Zvláště u lidí, kteří mají již za sebou nějaký dlouhodobý vztah, nebo u těch, kteří se teprve poznávají. Variantou tohoto hospodaření je i způsob, kdy si každý ponechá svůj účet a vytvoří ještě jeden společný „rodinný“, kam budou posílat dohodnutou částku na běžný provoz domácnosti. Jenže i tento model má svá úskalí, nejen v tom, že bankám za více kont platí více na poplatcích, ale týká se to i samotného vztahu. Pokud je jeden z partnerů více nakloněn ke společnému účtu, pak hrozí k určitému nahlodání vztahu. Může to pak nabývat dojmu, že jeden z partnerů si chce zachovat finanční nezávislost, či nechce, aby ten druhý věděl, kolik peněz vydělává. Toto pak může vést k rozchodu.⁹⁸

⁹⁶ Srov. KRATOCHVÍL, S. *Manželská a párová terapie*. s. 148

⁹⁷ Tamtéž, s. 148

⁹⁸ Srov. MANDAUŠOVÁ, K. *Moje peníze, tvoje peníze. Hospodařte v manželství bez hádek*. 4. 4. 2008 [online] OnaDnes.cz [cit. 2017-03-05] Dostupné na WWW: <http://ona.idnes.cz/moje-penize-tvoje-penize-hospodarte-v-manzelstvi-bez-hadek-pol-vztahy-sex.aspx?c=A080331_095442_ona_vztahy_ves>

Ivo Možný poukazuje na vzestup počtu rozvodovosti, který zapříčinil masový nástup žen do výdělečného zaměstnání. Nyní se žena stala ekonomicky nezávislou na muži, což ženě zvyšovalo její sebevědomí a začala méně trávit čas v domácnosti.⁹⁹

Lucie Zormanová ve svém článku uvádí, že podle sociologa Iva Možného je 6 rizikových faktorů, které zvyšují pravděpodobnost rozpadu manželství. V jednom z těchto faktorů je popsána existence spojitosti mezi stabilitou manželství a tím, kolik vydělává žena.¹⁰⁰ „Existuje také spojitost mezi stabilitou manželství a tím, kolik vydělává žena. Pokud je ženin příjem vyšší než mužův, muž se s tím často špatně vyrovnává. Stává se pak, že často „prudí“ a potřebuje si „honit ego“. Zároveň na něm není žena ekonomicky závislá – ví, že i bez něj by se dokázala o sebe i o děti postarat, takže si nehodlá nechat všechno líbit.“¹⁰¹

2.3.1.2 Trávení volného času

Kamil Janiš a Jitka Skopalová ve své knize uvádí dva možné přístupy, jak definovat volný čas. Prvním je reziduální teorie volného času. Tato teorie definuje volný čas, jako čas zbytkový, který člověku zůstane po odečtení jeho povinností.¹⁰²

Na tuto teorii se pokoušel navázat se svojí definicí volného času sociolog Joffre Dumazedier, který vnímal volný čas jako: *“Komplex aktivit mimo pracovní, rodinné a společenské závazky (i mimo biofyzickou péči o vlastní osobu), jimiž se jedinec zabývá ze své vůle, aby si buď odpočinul, pobavil se, nebo svobodně zdokonaloval svou tvůrčí kapacitu.“*¹⁰³

Z této definice také vycházela Hilda Holinová, která definuje volný čas jako: *“Čas, s kterým mladí lidé mohou disponovat podle vlastního rozhodnutí, věnují ho souhrnu činností vykonávaných mimo pracovních (mimoškolských) povinností a nevyhnutelných činností, určených na fyzický odpočinek, uspokojování kulturních a společenských potřeb i zájmů v rámci tělesného a duševního kultivování, jako i činností spojených s rozvojem a směřujících k formování společenské osobnosti.“*¹⁰⁴

⁹⁹ Srov. MOŽNÝ, I. *Sociologie rodiny*. s. 81

¹⁰⁰ Srov. ZORMANOVÁ, L. *Jak se rozvádíme*. 24. 3. 2015 [online] Psychologie.cz [cit. 2017-03-06] Dostupné na WWW: <<https://psychologie.cz/jak-se-rozvadime/>>

¹⁰¹ ZORMANOVÁ, L. *Jak se rozvádíme*. 24. 3. 2015 [online] Psychologie.cz [cit. 2017-03-06] Dostupné na WWW: <<https://psychologie.cz/jak-se-rozvadime/>>

¹⁰² Srov. JANIŠ, K. SKOPALOVÁ, J. *Volný čas seniorů*. s. 14

¹⁰³ Tamtéž, s. 14

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 14

Souhrn těchto prvních pokusů o definici volného času nám však určuje, jak máme svůj volný čas trávit. Avšak z těchto definic vypadávají určité skupiny obyvatel jako například: bezdomovci, senioři a těhotné ženy. Joffre Dumazedier ještě volný čas rozšiřuje o dva termíny, které přímo nevyplývají z uvedených definic. A to: prvním je čas vázaný a druhým čas polovolný. Čas vázaný popisuje jako čas, kdy sice máme volno, ale jsme vázáni nějakou nutností (cestou vlakem, do školy, do práce, k lékaři, apod.). Polovolný čas lze chápat jako čas, kdy vykonáváme nějakou činnost ve svém volném čase, ale z poloviny dobrovolně a z poloviny z nutnosti (práce na zahradě).¹⁰⁵

Druhý přístup k definování volného času již už nenařizuje, co má volný čas zahrnovat. Jenže pro některé autory ještě tato definice není uspokojující a vidí v ní různá úskalí.

Kamil Janiš a Jitka Skopalavá uvádějí několik autorů a jejich definic jako například: Eduard Bakalář si volný čas představuje jako: *“Čas, v němž člověk svobodně volí a koná takové činnosti, které mu přinášejí potěšení, zábavu, odpočinek, které více či méně rozvíjí a obnovují jeho tělesné a duševní schopnosti, popřípadě tvůrčí síly.”*¹⁰⁶

Ani tato definice volného času není uspokojující, neboť má svá úskalí především podle Blanky Filipcové v oné svobodě.

Blanka Filipcová, *„upozorňuje na to, že vždy jsme limitováni nějakým způsobem, a to z hlediska rodinného, zdravotního, materiálního, atd.“*¹⁰⁷

Petr Šmolka se pokusil rozpoznat 3 základní typy trávení volného času v partnerském vztahu: Jejich preference, náplň, časový rozsah se mění v závislosti na fázi vztahu. Na začátku převažuje společně trávený volný čas se vzájemnou součinností. Nejenže pár je pořád spolu, ale navíc je to čas naplněný vzájemnými interakcemi (společné výlety, milostné dialogy, návštěvy kulturních zařízení, společně trávený čas u společných zálib). V této fázi bychom neměli rezignovat na volný čas trávený odděleně, tedy každý po svém, u svých koníčků, se svými přáteli. Sebezamilovanější jedinec by se jich neměl zříkat, neměl by partnera nutit, aby je sdílel, natož aby mu je vyčítal. Zapomenout bychom neměli na poslední možnost, kdy volný čas sice trávíme spolu, ale bez vzájemné součinnosti, to znamená, že jsme spolu ve společném prostoru, ale každý se věnuje své zálibě. V kvalitním zralém vztahu by však neměly být zastoupeny všechny tři zmíněné typy. Jejich poměr je dán jeho vývojovou fází,

¹⁰⁵ Srov. JANIŠ, K. SKOPALOVÁ, J. *Volný čas seniorů*. s. 15

¹⁰⁶ JANIŠ, K. SKOPALOVÁ, J. *Volný čas seniorů*. s. 16

¹⁰⁷ JANIŠ, K. SKOPALOVÁ, J. *Volný čas seniorů*. s. 17

existencí nebo neexistencí společných koníčků, jakož i osobnostmi obou, či případně rozpoložením, v jakém stavu se jejich vztah právě nachází. Odděleně trávený volný čas může udržovat potřebnou míru nejistoty a budit touhu, čas trávený ve vzájemné součinnosti přináší společné prožitky, ten třetí je tu zas pro poklidné pohody. Není zde problém, aby se žena mohla věnovat svým koníčkům. Rozumná reciprocita je jistě žádoucí, ale pouze za předpokladu, že se z ní nestane nedůstojné soupeření. Partnerovi není dobré jeho zájmy zakazovat či si vynucovat jeho společnost. Kvalitu vztahu neměříme rozsahem společného trávení času, ale spíše tím, jak jsme ochotni tolerovat partnerovi jeho záliby, a jak si umíme užívat společné chvíle.¹⁰⁸

Stanislav Kratochvíl tvrdí, že je potřeba vést partnery k tomu, aby co nejdříve akceptovali princip otevřeného soužití a nenutili se trávit veškerý volný čas spolu. Volný čas je potřeba rozdělit:

- *„čas, který má každý pro sebe a který tráví mimo dosah partnera,*
- *čas, při němž jsou manželé sice prostorově spolu nebo blízko sebe, ale každý se věnuje jiné činnosti, která ho baví a kterou s ním druhý nesdílí,*
- *čas, při němž se manželé baví spolu, ať už jde o společnou činnost, výlet, hru, práci na zahradě, návštěvu kulturního podniku nebo nezávaznou konverzaci typu „posedět a popovídat“ a „jít se spolu projít a popovídat“, v níž jde o různé události z okolí, ze světa, z práce, o úspěchy a radosti, hovor o dětech, vzájemné „notování a pochvalování si,*
- *čas, který manželé tráví spolu ve společnosti jiných osob, např. s přáteli, příbuznými nebo na společenských akcích. Zejména přítomnost přátel blízkých oběma manželům může působit jako kladný podnět ke konverzaci, ve které si i manželé jeden od druhého o druhém dozvědí víc, než když se pokoušejí si spolu vyprávět sami,*
- *čas, při němž manželé společně řeší nahromaděné problémy formou „porady“, „domácí konference“ či „konstruktivní hádky“. Tento čas není zábavou a má být podle osvědčených pokynů behaviorálních terapeutů omezen na 1 - 2krát týdně, nejlépe tak 10 minut, maximálně půl minut“.*¹⁰⁹

Stanislav Kratochvíl ještě uvádí speciální problémy ohledně trávení společného volného času, které představují závažné vnější úkoly, jako například: přesčasy

¹⁰⁸ Srov. ŠMOLKA, P. *Jak spolu trávit volný čas (v partnerském vztahu)?* 26. 7. 2013 [online] Ženy.cz [cit. 2017-03-06] Dostupné na WWW: <<http://zeny.e15.cz/clanek/laska-a-vztahy/jak-spolu-travit-volny-cas-v-partnerskem-vztahu>>

¹⁰⁹ KRATOCHVÍL, S. *Manželská a párová terapie*. s. 149-150

v zaměstnání nebo vedlejší zaměstnání, studium při zaměstnání, stavba rodinného domu, dojíždění do zaměstnání, apod. Především jednostranné studium při zaměstnání a stavba rodinného domu, pokud na domku nepracují-li manželé spolu, se časem stává i přes původní souhlas obou, předmětem značných sporů.¹¹⁰

Právě rozdílnost zájmů, povah a názorů jsou nejčastěji uváděné příčiny rozvodu podle statistik ČSÚ. Tento důvod bývá uváděn ve více než 30 %. Ale podle zkušeností soudců se za těmito oficiálními údaji poměrně často skrývá bolestná zkušenost v podobě domácího násilí, za kterou se ženy-oběti stydí.¹¹¹

2.3.1.3 Výchova dětí

Veronika Nielsen Sobotková ve své knize uvádí dvě možné definice výchovy dětí: Věra Maříková definuje výchovu jako „*Proces, v němž společnost (jednotlivci, skupiny a instituce) v souladu se svými reprodukčními potřebami, zájmy a cíli působí na jednotlivce a utváří tak individuální předpoklady k zastání společenských pozic a rolí u další generace a její předpoklady k využití a rozvinutí hodnot dané kultury*“.¹¹²

Bohuslav Kraus zase výchovu definuje jako: „*Výchova je procesem záměrného a cílevědomého vytváření a vytváření podmínek umožňující optimální rozvoj každého jedince v souladu s individuálními dispozicemi a stimulujičích jeho vlastní snahu stát se autentickou, vnitřně integrovanou a socializovanou osobou*“.¹¹³

Podstatnou oblastí manželského života je ve většině manželství a tedy i po většinovou část jeho trvání právě výchova dětí, péče o ně a vztah k dětem. Problémy v manželství se mohou vyskytnout, když manželé nemohou mít děti z nějakého důvodu (nemoc, apod.), když mají rozdílný pohled na výchovu dětí nebo se jim narodí, či vyvíjí dítě anomální nebo nemocné, ale také když vychovávají nevlastní dítě, děti.¹¹⁴

¹¹⁰ Srov. KRATOCHVÍL, S. *Manželská a párová terapie*. s. 151

¹¹¹ Srov. MLČOCH, Z. *Nejčastější příčiny a důvody rozvodu manželství, statistiky rozvodovosti v ČR*. 11. září 2008 [online] [cit. 2017-03-07] Dostupné na WWW: <<http://www.zbynekmlcoch.cz/informace/vztahy/rozchod-rozvod-vyživne/nejcastejsi-priciny-a-duvody-rozvodu-manzelstvi-statistiky-rozvodovosti-v-cr>>

¹¹² SOBOTKOVÁ, V. *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. s. 97

¹¹³ Tamtéž, s. 97

¹¹⁴ Srov. KRATOCHVÍL, S. *Manželská a párová terapie*. s. 151

Bezdětné manželství

Bezdětná manželství se snadněji rozpadají, než manželství s dětmi. Možná je to tím, že v současné době jsem zvyklý, že když se něco rozbije či nefunguje, jednoduše to vyměníme.

Jeroným Klimeš uvádí, že *„bezdětné vztahy mají sklon se přechodit do 6 let a bezdětná manželství se rozpadají ze 40 %. Dnešní mladá generace, než založí rodinu, tak si projde dvěma až třemi velkými bolestnými rozchody, které je naučí nezdravé poučce: „Všechny problémy vyřeší rozchodem. Pravděpodobnost rozvodu s jedním dítětem je 36 %, ale se třemi pouze 3 %. Jinými slovy děti jsou lepidlem manželství“.*¹¹⁵

Jakmile manželský pár nemůže rok počít dítě, dřív než začne uvažovat o asistované reprodukci, měl by se také seznámit s problémy náhradní rodinné péče. Není dobré, když lidé berou adopci jako náplast na svou neplodnost.¹¹⁶

Existují ženy, které po rodině touží již od svého útlého věku. Tyto ženy si život bez dětí nedokážou vůbec představit. Představa, že by žily samy pouze s partnerem je pro ně traumatizující. Objevují se u nich pocity viny, izolace, partnerské problémy, pochybnosti o vlastním ženství, respektive mužství, pocity méněcennosti a jiné. Pokud však neplodnost začne ohrožovat partnerský vztah, může být alternativním řešením adopce. V tomto případě pak musí budoucí rodiče řešit okolnosti související s adopcí nebo pěstounskou péčí, což znamená vybavování na úřadech, biologická rodina dítěte, minulost dítěte a jeho dopad na chování, dědičnost, atd. Problémem je většinou dlouhá čekací doba, byrokracie na úřadech, toto některé páry může odradit. Jsou ale také páry, které „cizí dítě“ nechtějí přijmout. Raději se obklopují dětmi ve svém okolí nebo svých příbuzných. Jinou možností je pořízení domácího mazlíčka. Zakoupením či adopcí z útulku pejska nebo kočky představuje pro milovníky zvířat vstup nového člena do rodiny. Najednou mají někoho, kdo je potřebuje, o koho mohou pečovat, dávat mu svoji lásku. Pak existují ještě partneři, kterým společnost dětí nechybí, raději se zaměřují na své záliby, kariéru a vyhledávají společnost bezdětných párů, atd. V posledních letech se na internetu objevila česká webová stránka, která sdružuje komunitu lidí bez dětí. Organizují různé akce, nabízí seznamku, apod. Manželství bez dětí má svá pozitiva, ale i negativa. Pozitivum je, že život ve dvou je po finanční stránce méně nákladný. Párům tak odpadá řešení kroužků, výlety dětí, studium dětí, chůvy, atd. Nemusí „obětovat“

¹¹⁵ KLIMEŠ, J. *Hafó rad do manželství*. 2008 [online] [cit. 2017-03-07] Dostupné na WWW: <http://klimes.mysteria.cz/clanky/psychologie/desatero_partnerstvi.htm>

¹¹⁶ Srov. KLIMEŠ, J. *Hafó rad do manželství*. 2008 [online] [cit. 2017-03-07] Dostupné na WWW: <http://klimes.mysteria.cz/clanky/psychologie/desatero_partnerstvi.htm>

svoji kariéru na úkor rodiny a mohou se víc věnovat svým zálibám, přátelům. Na druhou stranu, k uvědomění vlastní hodnoty náleží rodičovství a reprodukční funkce, což patří k základním funkcím rodiny. Díky rodičovství tak mohou partneři přímo předávat své geny potomkům, zachovat rod, dělit se o své zkušenosti. Dítě do rodiny přináší rodičům hravost, možnost rozvíjet fantazii a v neposlední řadě upevní vztah mezi partnery. Bezdětnost se v dnešní společnosti pořád považuje za „jinakost“ a mít děti je „normální“. Avšak hodnota člověka nespočívá v tom, zda má či nemá děti.¹¹⁷

Rozpory ve výchově

V dřívějších dobách se děti vychovávaly ke slušnosti nejen k druhému člověku, ale i celému okolí. Dnes se děti vychovávají především, k tomu, aby byly úspěšné, ti nejlepší.¹¹⁸

„Rodiče dnes nevychovávají z dítěte ve většině případů v první řadě slušného, společensky adaptovaného člověka, nýbrž především člověka úspěšného. Toho, který zhodnocuje své hříbny a nadání, umí se prosadit. Samozřejmě mnozí rodiče také chtějí, aby jejich dítě bylo mravně integrované.“¹¹⁹

Změnu také však přineslo i to, jak se dnes děti vychovávají. Dřívější výchovný systém odměny a trestu skoro zanikl. Dnes se děti spíše vychovávají porozuměním, povzbuzováním, atd. Tento nový systém výchovy klade velké nároky na jejich rodiče. Může se také stát, že výchovu dětí rodiče hůře zvládají, což pak vede ke konfliktům mezi manželi.

„Nelze již vychovávat systémem odměn a trestů, ale pouze kvalitou péče, porozuměním, povzbuzováním a rozvážným stanovováním nezbytných hranic. Klade to na rodiče velké nároky, které téměř vždy jeden z nich zvládá lépe, druhý hůře. Je to také velmi častou příčinou manželských sporů.“¹²⁰

Velice často se můžeme také setkat s tím, že se partner o děti nestará, nehraje si s nimi a vlastně se ani nepodílí na jejich výchově. Pak vznikají spory o kázeň a způsob výchovy, kdy jeden z manželů druhému vytýká přílišnou přísnost, hrubost, bití, tvrdost nebo naopak velkou tolerantnost, rozmazlování a neposlušnost. Někdy mohou být i rozdíly v hodnocení činnosti dítěte, kterou jeden z rodičů doporučuje a ten druhý

¹¹⁷ Srov. REPKOVÁ, K. *Manželství (partnerství) bez dítěte...* 29. 05. 2014 [online] [cit. 2017-03-07] Dostupné na WWW: <<http://www.trustframe.cz/clanek-manzelstvi-partnerstvi-bez-ditete-4-365>>

¹¹⁸ Srov. ZEMAN, J. ŠRAJER, J. KOTVRDA, J. *Doprovázení mladých manželů ke zralému vztahu: úvod do metodiky : teologicko-spirituální a psychologicko-pastorální studie.* s. 42

¹¹⁹ Tamtéž, s. 42

¹²⁰ Srov. KRATOCHVÍL, S. *Manželská a párová terapie.* s. 42

zakazuje (jízda na motorce, nebezpečné sporty). Avšak rozdělení oblasti kompetencí je věcí dohody mezi manžely.¹²¹

Anomální, nemocné dítě

Chování u abnormálních dětí je běžným způsobem neovlivnitelné a může se tedy odrážet na duševní rovnováze spokojenosti manželů. Může se jednat o dítě neklidné (hyperaktivní), eretické, instabilní, somaticky nemocné, mentálně retardované, invalidní či chronicky nemocné.¹²²

Postižené dítě vždy představuje velký zdravotní, sociální, ekonomický i etický problém nejen pro rodinu a okolí, ale i pro vychovatele, pedagogy i celou společnost. Nemocné dítě je potřeba léčit a současně jej zapojit do společenského života dle jeho schopností a dovedností. Rodina tohoto dítěte potřebuje pomoc nejen v nejtěžších chvílích, kdy se dovídá o nemoci, ale i pomoc trvalou založenou na profesionální odbornosti a hluboké lidskosti. Stanovením diagnózy se pak stává celá rodina pacientem v širším slova smyslu. S dítětem se stává nejvíce ohroženou matka a nejbližší rodina. Zde je potřeba, aby rodina dokázala co nejrychleji překonat počáteční krizi a zařadit se do běžného života. Je ale potřeba mít na mysli, že bude nutno řešit řadu otázek týkajících se výchovy, rodinných podmínek, vzdělání, ale i postojů společnosti k nemocným dětem.¹²³

Za zmínku také stojí vznik zvláštní situace v rodině, která se vytváří ve výchově dětí, nezvládnutelného dítěte jako například: s aneticko-asociálními rysy. Takové dítě chodí soustavně za školu, lže, krade a utíká z domova. Tyto potíže se nejvíce objevují v období puberty a adolescence, kdy se stává členem asociálních chuligánských part, experimentuje s drogami, opíjí se, podílí se na delikventním chování apod. Toto konfliktotvorné dítě do manželství však přináší spory mezi rodiči, kdo jeho chování víc zavinil, jaký výchovný postup je správný, atd.¹²⁴

Nevlastní dítě

Fenoménu nevlastních rodičů se psychologové do nedávna věnovali pouze okrajově, jenže masivní nárůst rozvodů z přelomu 80 let a 90 let měl za následek zvýšení zájmu o tuto problematiku. Studie poukazují na to, že každé společné dítě

¹²¹ Srov. KRATOCHVÍL, S. *Manželská a párová terapie*. s. 152-153

¹²² Srov. KRATOCHVÍL, S. *Manželská a párová terapie*. s. 154

¹²³ Srov. PEŠOVÁ, I. ŠAMALÍK, M. *Poradenská psychologie pro děti a mládež*. s. 22

¹²⁴ Srov. KRATOCHVÍL, S. *Manželská a párová terapie*. s. 154

partnerů manželství a vztah utužuje (i u nesezdaných soužití). Zatímco každé dítě z předchozích svazků jednoho nebo druhého partnera zvyšuje pravděpodobnost, že vztah skončí rozchodem či rozvodem. Příčiny problémů s nevlastním členem rodiny jsou mnohem složitější a hlubší, než se na první pohled může zdát. Když žena jako viníka vidí muže, sice je důvodů konfliktů mnoho, ale jádro bývá téměř vždy stejné. Biologická matka většinou žádá mnohem větší investice do svých dětí, než je ochoten nevlastní otec dát. Ono to neznamena, že by dával málo, ale problém je v tom, že biologická matka chce o něco víc, především v případě, když její nový partner má vlastní děti, s nimiž se nehodlá přestat stýkat. Jednání ženy je do určité míry pochopitelné, ale stejně pochopitelné je i jednání muže, který pod tíhou takového tlaku novou rodinu opustí. Žena pak považuje za viníka celé situace právě muže. V každém vztahu je potřeba se přizpůsobovat a dělat kompromisy. Pokud jsou ve vztahu přítomny děti, platí to několikanásobně. Toto všichni vědí předem, jenže praktická rovina se od té teoretické často velmi liší. I přesto, že jeden z páru je vstřícný, ochotný ke kompromisům, udělá vše správně, tak ani občas dobrá vůle nestačí, jestliže se nepřizpůsobí také druhá strana, začne to časem skřípat. Nároky nových partnerek nejsou zdaleka tím jediným problémem, s nímž se muži setkávají. Jejich partnerky na ně mohou naléhat, aby se nové rodině více věnovali, zatímco jeho dětem budou dávat najevo, že jsou pro ně vždy ti druzí, neboť oni už svého otce mají. V horším případě se k nim budou chovat jako k nevítaným vetřelcům, či se pro ně stanou neviditelnými. Nevlastní děti však novým partnerům svých rodičů dokážou pěkně zavařit. Velmi často je v tom zlý úmysl, neboť se v nové situaci ocitly proti své vůli. Všechny děti si přejí, aby jejich vlastní rodiče žili spolu a měli se rádi, nevlastní rodiče jsou podle nich ti, kteří jim v tom brání. Děti po rozvodu svých rodičů jsou zmatené a potřebují najít viníka. A tak právě toho viníka spatřují v nových partnerech svých rodičů. Soužití s partnerčinými dětmi nemusí komplikovat pouze děti, ale také jejich babičky a dědečkové, kterým se zrovna nemusí líbit, jak se k jejich vnukům, vnučkám chovají. Odborníci se však shodují, že pro děti je obecně jednodušší přijmout nevlastního otce než nevlastní matku a naopak muži přijímají snadněji nevlastní děti než ženy. Nevlastní matky to mají obtížnější, ony stanovují hranice, rozhodují o různých věcech, apod.¹²⁵

¹²⁵ Srov. KREJČÍ, J. *Její děti nejsou moje... Chyby, které nevlastním otcům často komplikují život*. 30. 11. 2015 [online] Ženy.cz [cit. 2017-03-08] Dostupné na WWW: <<http://zeny.e15.cz/clanek/laska-a-vztahy/jeji-deti-nejsou-moje>>

2.3.1.4 Sexuální soužití

Zdrojem problémů při bezporuchovém průběhu sexuálního styku a normální sexuální funkci obou partnerů bývají odlišné požadavky partnerů na frekvenci styku, čas, místo, formy a variace. Může se zde vyskytovat rozdílná apetence, orgastická schopnost a vzrušivost, potřeby a možnost týkající se trvání styku, jeho přípravy, ale také i dohry. Konflikty mohou vznikat z požadavku na časnost sexuálního styku. U mladých manželských párů se většinou setkáváme s vyššími nároky muže, kdy muž chce například styk denně a ženě by vyhovoval jednou za týden. Tyto požadavky jsou v normě, takže nelze mluvit o žádné patologii, ale přesto tyto rozdíly mezi nimi se mohou stát zdrojem značného napětí. Zde je potřeba vést manžele k tomu, aby pochopili svého partnera a přestali jeho požadavky brát za schválnost či sobectví.¹²⁶

Zbyněk Mlčoch uvádí tyto rady a zásady v sexuálním soužití:

Rady:

- je potřeba si udržovat atraktivitu a přitažlivost, neboť přílišná jistota přináší po určité době do vztahu nudu, která může vyústit až k nevěře,
- stres a přepracovanost u ženy snižují touhu po sexu, zatímco u muže je tomu opakem, muž v této situaci po sexu přímo touží (je to pro něj jako prášek na spaní),
- muž čeká od sexu uvolnění, žena však touží po postupně vytvářeném napětí,
- muži chtějí sex a ženy zase milování.¹²⁷

Zásady:

- tolerance – je potřeba si uvědomit, že muži a ženy po sexu prostě netouží stejně,
- respekt – u rozdílného sexuálního temperamentu je potřeba, aby se partner s vyšší potřebou přizpůsobil z hlediska frekvence partnerovi s nižší potřebou. Dá se to přirovnat horské túře, kdy se musíme podřídít tempu pomalejšího,
- otevřená komunikace – jde o to, že bychom neměli nutit druhého do ničeho, co sám nechce, především v sexu. A také nenutit sám sebe do ničeho, co nechci zvláště v sexu.¹²⁸

¹²⁶ Srov. KRATOCHVÍL, S. *Manželská a párová terapie*. s. 155

¹²⁷ Srov. MLČOCH, Z. *Sexualita manželů, partnerů – rady a zásady pro sexuální soužití*. 29. Leden 2009 [online] [cit. 2017-03-08] dostupné na WWW: <<http://www.zbynekmlcoch.cz/informace/vztahy/sex-milovani/sexualita-partneru-manzelu-rady-a-zasady-pro-sexualni-souziti>>

Sexuolog Jaroslav Zvěřina upozorňuje na další problém v sexuální oblasti, v tom, když jeden z partnerů má menší zájem o sex. To je nejčastější intimní problém u lidí, kteří žijí v páru. Nejvíce se objevuje u žen, ale ani u mužů není vzácností. Důvodů, proč k tomu tak dochází, je celá řada. Ženy například uvádějí, že se u nich snížil zájem o sex po porodu prvního dítěte. Faktem je, že je to na určitou dobu naprosto normální, ale pokud to trvá delší období, pak už to normální není. Paradoxně je jednodušší, když se jedná o nějakou sexuální dysfunkci partnera, ta se obvykle sexuologem dá léčit. Jenže řada partnerů, kteří řeší tento problém, žádnou dysfunkci nemají. Avšak u dlouhodobých vztahů jde o nereálnou a nebezpečnou představu. Manželství na něm může snadno a rychle ztroskotat.¹²⁹

Pokud v manželství z nějakého důvodu vznikne problém v sexuální oblasti, je potřeba, aby partner pochopil toho druhého. Zde je potřeba se vzájemně dohodnout a vcítit se do situace toho druhého. Problém však vyvstává, pokud má partner vyšší sexuální apetenci. Neboť neuspokojená touha partnera se může změnit v agresivní chování vůči druhému partnerovi a vyvolat tak nepohodu v manželství. Další možností je, že se neuspokojený partner odhodlá k nevěře.¹³⁰

Antikoncepce

První známky snahy o zabránění nechtěnému těhotenství již můžeme zaznamenat dávno v historii v dobách, kdy v lidská kultura poznala spojitost koitu a gravidity. Snažili se najít různé metody, jak zabránit početí. Například v Bibli najdeme metodu přerušované soulože. Mechanické bariérové metody (pesary z krokodýlího trusu a medu, atd.) používaly ve staré Číně a Indii. V současnosti je na trhu velký výběr moderní antikoncepce, která je velice oblíbená a rozšířená. Při výběru vhodné antikoncepce je možno i zohlednit zdravotní stav ženy.¹³¹

V manželství se mohou vyvolávat konflikty nejen z toho, že se nedostavuje žádoucí otěhotnění, ale také z nežádoucího otěhotnění, což může vést k napětí a nepříznivě ovlivňovat jejich sexuální život. U některých párů může být přerušování

¹²⁸ Srov. MLČOCH, Z. *Sexualita manželů, partnerů – rady a zásady pro sexuální soužití*. 29. Leden 2009 [online] [cit. 2017-03-08] dostupné na WWW: <<http://www.zbynekmlcoch.cz/informace/vztahy/sex-milovani/sexualita-partneru-manzelu-rady-a-zasady-pro-sexualni-souziti>>

¹²⁹ Srov. ZVĚŘINA, J. *Proč má partner menší zájem o sex*. [online] [cit. 2017-03-08] Dostupné na WWW: <<https://www.novinky.cz/zena/vztahy-a-sex/392501-sexuolog-jaroslav-zverina-proc-ma-partner-mensi-zajem-o-sex.html>>

¹³⁰ Srov. KRATOCHVÍL, S. *Manželská a párová terapie*. s. 155-156

¹³¹ Srov. ČEPICKÝ, P. *Historie antikoncepce*. Copyright©2017 LEVRET s.r.o. [online] [cit. 2017-03-09] Dostupné na WWW: <<https://ambulance.levret.cz/historie-antikoncepce/>>

těhotenství spojeno s psychologickými, zdravotními, náboženskými a morálními problémy. Toto se pak promítá v manželském vztahu, především když manželé nemají k umělému přerušení těhotenství stejný postoj nebo názor. Pak může u některého z nich vznikat pocit viny nebo pocit křivdy. Tento zážitek a emoce, které negativně ovlivňují vztah, mohou být potlačovány. Existují také dvojice, pro které je interrupce banální záležitost a vlastně ani antikoncepci nijak neřeší. Toto však platí u dvojic, které jsou málo informované nebo lehkomyšlné.¹³²

Sice vynález a dostupnost antikoncepce postupně umožnil emancipaci žen, ale díky tomu je dostupnější a snadnější předmanželský sex bez rizika zplodění potomka a z toho plynoucích závazků, takže muži mají pak menší motivaci vstupovat do manželství. Antikoncepce také umožňuje odkládat těhotenství na pozdější dobu, a tak plánovat kariéru, což posiluje motivaci zaměstnavatelů přijímat ženy do práce.¹³³

Jenže užívání antikoncepce se může odrazit na délce vztahu, ale i výběru partnera. Na vině je pak hormonální antikoncepce, která poněkud ztěžuje adekvátní volbu dle odorantů, tedy vůně. Antikoncepce totiž stimuluje těhotenství, kdy je toto vnímání ovlivněno. Proto by bylo nejučinnější, kdyby dívky předtím, než si vyberou svého dlouhodobého partnera, otce svých dětí, vysadily hormonální antikoncepci a zvolily jinou metodu ochrany, aby zjistily, zda jim partner bude stále vonět.¹³⁴

Za zmínku také stojí, že právě hormonální antikoncepce představuje veliký problém pro vodní faunu. Hormonální látky v řekách a jezerech narušují činnost pohlavních žláz u rybích samců, a tak klesá u ryb plodnost. Tato voda z řek a vodních nádrží se odebírá na výrobu pitné vody a právě tato skutečnost vzbuzuje obavy i s ohledem na klesající plodnost lidí.¹³⁵

¹³² Srov. ŠIMÍKOVÁ, Z. *Rizika hormonální antikoncepce*. 24. Května 2014 [online][cit. 2017-03-09] Dostupné na WWW: <<https://antikoncepce.zdrave.cz/rizika-hormonalni-antikoncepce/>>

¹³³ Srov. HUDEMA, M. *Žen v práci prudce přibývá. Může za to antikoncepce a vzdělání*. 5. ledna 2010[online] Lidovky [cit. 2017-03-09] Dostupné na WWW: <http://byznys.lidovky.cz/zen-v-praci-prudce-pribyva-muze-za-to-antikoncepce-a-vzdelani-p5b-/moje-penize.aspx?c=A100105_102018_moje-penize_abc>

¹³⁴ Srov. KOUBOVÁ, M. *Výběr celoživotního partnera? Lepší je bez pilulek*. 6. 6. 2011 [online] deník.cz [cit. 2017-03-11] Dostupné na WWW: <http://www.denik.cz/z_domova/vyber-celozivotniho-partnera-lepsi-je-bez-pilulek.html>

¹³⁵ Srov. JAROSLAV, P. *Jak antikoncepce znečišťuje životní prostředí*. 17. prosince 2010 [online] Český rozhlas [cit. 2017-03-09] Dostupné na WWW: <http://www.rozhlas.cz/leonardo/clovek/_zprava/825704>

2.3.1.5 Domácí násilí

Domácí násilí bylo v ČR dlouhou dobu vnímáno jako soukromá záležitost. Až postupem času společnost přijala skutečnost, že domácí násilí je jev, který má celospolečenský dopad a vyžaduje spolupráci všech zainteresovaných institucí. Do roku 2007 v českém právu pojem domácí násilí nebyl vůbec definován. Česká republika se přijetím zákonů vztahujících se k problematice domácího násilí přihlásila k řešení problematiky domácího násilí a současně deklarovala nulovou toleranci k násilí a závazek ochrany osob ohrožených. Česká republika má právní rámec problematiky domácího násilí, který zakotvuje 3 pilíře pomoci (PČR, IC, Justici), jež je tvořen těmito zákony:

- Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. (Upravuje zřizování a provoz intervenčních center (IC), IC jsou poradenská zařízení pro osoby ohrožené domácím násilím.
- Zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. (Jeho podstatou je možnost zásahu státu do vztahu dvou osob, a to v jejich obydlí, pokud je jedna osoba druhou ohrožena, tímto zásahem je institut vykázaní).
- Zákon č. 273/2008 Sb., o policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. (Zákon upravuje oprávnění policisty rozhodnout o vykázaní ze společného obydlí, zákazu vstupu do něj a zákazu navazování kontaktu s osobou ohroženou).
- Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník. (Upravuje trestní postih projevů domácího násilí, upravuje trestní postih projevů nebezpečného pronásledování, tzv. stalking).
- Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. (Upravuje postavení dětí, které jsou ohrožovány násilím mezi rodiči nebo jinými osobami odpovědnými za jejich výchovu, případně násilím mezi dalšími fyzickými osobami, zákon rovněž upravuje oznamovací povinnosti).¹³⁶

¹³⁶ Srov. Odbor zdraví MMB ve spolupráci s IDT města Brna pro oblast domácího násilí. *Domácí násilí v českém právu*. Copyright © 2009-2017 IDT Brno, poslední aktualizace 16. 9. 2014[online] [cit. 2017-04-01] Dostupné na WWW: <<http://www.idtbrno.cz/domaci-nasili-vceskem-pravu>>

Jan Sochůrek se ve své knize zmiňuje o definici Naděždy Špatenkové, která domácí násilí definuje jako: „*Bezprávně vynucenou nadvládu některého člena rodiny nad jiným členem, resp. členy.*“¹³⁷

Zatímco Andrej Mátelse ve své knize obrací na definice těchto rakouských autorů: Olafa Kapella a Brigitta Cizek, kteří rozlišují 6 základních typů definic domácího násilí: normativní, klinický, výzkumný, feministický, společenský a vývojový (vývojově psychologický). Dále pak ještě na Ludmilu Čírtíkovou, která rozlišuje 2 pohledy na domácí násilí: kriminologický a feministický. Oba dva shodně předpokládají, že domácí násilí se zásadně odlišuje od jiných podob násilí a kriminality. Feministický přístup otevřeně deklaruje svoji zaujatost proti ženě, resp. genderovou perspektivou. Kriminologický přístup definuje domácí násilí bez ohledu na pohlaví pachatele a oběti.¹³⁸

Domácí násilí je závažným patologickým jevem, který má řadu společenských dopadů. Zahrnuje všechny členy rodiny ženy, muže, děti a seniory. Mezi nejpočetnější skupinu domácího násilí však patří ženy, na dětech je více méně společností tolerováno.¹³⁹

Jan Sochůrek příčiny domácího násilí shrnul následovně:

- Důvody tradiční a celospolečenské – domácí násilí v rodině má ve společnosti poměrně široký toleranční limit. Tento limit vychází z tradice a dominance muže v rodině jako „hlavy rodiny“. Fyzické násilí vůči ženám není tolerováno, pouze výjimky se najdou u stejně smýšlejících jedinců. Větší tolerance je však u použití násilí přinucení ženy k sexu (tzv. manželské povinnosti). Takové sexuální chování uvnitř rodiny má charakter znásilnění, bohužel vykazuje vysokou toleranci.
- Důvody sociální – nízké příjmy, nízká vzdělanost, nezaměstnanost, nízký sociální status komplikující dané osobě přístup k síti sociálních institucí, zneužívání drog, alkoholu, kriminální chování, gamblerství, atd.
- Důvody rodinné – pachateli domácího násilí jsou většinou ti, kteří sami pocházejí z dysfunkčního nebo afunkčního rodinného prostředí. Ale příčiny mohou být také, že pachatel je přesvědčen, že on je ten jediný, kdo může

¹³⁷ SOCHŮREK, J. *Úvod do sociální patologie*. s. 130

¹³⁸ Srov. MÁTEL, A. *Sociálna patológia a prevencia vybraných sociálno-patologických javov*. s. 39

¹³⁹ Srov. VYKOPALOVÁ, H. *Sociálně patologické jevy v současné společnosti*. s. 34

ovlivňovat život své rodiny a ostatní ho musí respektovat. Nebo jsou v rodině předepsané role všech členů a oni se tomu musí podřizovat.

- Důvody osobnostní – ty vycházejí z charakteristik osobnosti pachatele a oběti i jejich vzájemné interakce. Pachatelé se naučili díky mechanismů sociálního učení stresující situace a omezující situace řešit agresivním chováním, které získali pravděpodobně ze zkušeností z jejich dřívější rodiny. Za rizikové faktory u mužského pachatele se považují: požívání alkoholu či drog, agresivita jako rys osobnosti (chová se agresivně pořád), přítomnost poruchy osobnosti s agresivními projevy (pedant), negativní zkušenosti z dětství (agresivita ze strany otce jako mužské autority), násilí je „ventilem“ člověka, který je neúspěšný, nebo má pocit ztroskotance.¹⁴⁰

Hana Vykopalová příčiny domácího násilí především spatřuje v rodinné patologii. Mezi nejdynamičtější změny zasahující rodinu v nejširším spektru je vysoká a stále stoupající rozvodovost. Rodiny u nás se nejvíce rozvádějí mezi 6-10 léty trvání manželství a pak mezi 10-20 lety. To odpovídá věkové struktuře mužských pachatelů násilí v rodině, které nastává až po určité době partnerského soužití. Problém domácího násilí je stále považován za méně nebezpečný i přesto, že výsledky ukazují odstrašující data. Často jsou také domněnky, že za domácí násilí může žena svým chováním, kdy vyvolává konflikty a je tedy příčinou násilného chování muže.¹⁴¹

Formy domácího násilí v rodině

Jan Sochůrek rozlišuje 5 základních okruhů forem domácího násilí. Mezi nejtypičtější patří tyto:

1. **Fyzické násilí** – bití, škrcení, mlácení o zeď, kopání, pálení cigaretou, ohrožování zbraní, svazování, rdoušení, smýkání, vytrhávání vlasů.
2. **Verbální násilí** – nadávky, urážky, zesměšňování (především před dalšími osobami), ponižování.
3. **Psychické (sociální) násilí** – vydírání, okřikování, ponižování, izolace, zesměšňování, pronásledování, nečekané kontrolní návštěvy a telefonáty, pronásledování, ovlivňování dětí, odepírání jídla a spánku, vyvolávání pocitů viny, bránění styku s příbuznými a s přáteli, ignorování, neustálá kritika.

¹⁴⁰ Srov. SOCHŮREK, J. *Úvod do sociální patologie*. s. 132-133

¹⁴¹ Srov. VYKOPALOVÁ, H. *Sociálně patologické jevy v současné společnosti*. s. 34-35

4. **Sexuální násilí** – nucení k sexuálnímu styku kdykoliv a kdekoliv bez souhlasu, sexuální zneužití, donucování k sexuální praktice, kterou partner odmítá, nucení k prostituci, nucení ke skupinovému sexu, úmyslné ubližování během sexuálního styku atd.
5. **Ekonomické** – bránění v nástupu do zaměstnání nebo bezdůvodné nucení zaměstnání opustit, destruktivní aktivity vůči majetku oběti, osobním věcem (především, pokud má k nim oběť silný emotivní vztah – dárek, upomínkový předmět apod.).¹⁴²

Další možné uváděné formy domácího násilí

Například organizace ROSA – Pomáháme ženám. Ještě do forem domácího násilí v rodině přidává zanedbávání. Toto zanedbávání může být jak pasivní, tak aktivní, což znamená nenaplnění fyzických, sociálních, či emocionálních potřeb u starších osob. Rozdíl mezi pasivním a aktivním zanedbáváním spočívá v záměru pečovatele. Aktivní zanedbávání je úmyslné, zatímco pasivní zanedbávání není záměrné, často bývá důsledkem přetížení pečovatele nebo nedostatkem informací o vhodné péči. Zanedbávání však může být motivováno finančním ziskem (pečovatel usiluje o dědictví) nebo odrážející mezilidské konflikty.¹⁴³

Diecézní charita České Budějovice se zmiňuje o spirituálním násilí. Toto násilí má dvě podoby: první podobou je zesměšňování náboženství partnera, zákaz praktikování náboženství a druhá podoba se týká nucení ke členství v náboženských skupinách, sektách, kultech atd. a vyžadování dodržování jejich pravidel a praktik proti vůli partnera.¹⁴⁴

Statistiky v ČR domácí násilí podle studie organizace ROSA – Pomáháme ženám

Vliv domácího násilí na zdraví žen. Jedná se o studii spolku ROSA o zdravotních důsledcích domácího násilí. Cílem této studie bylo zmapovat důsledky prožitého násilí ve vztahu na zdraví žen. Tato studie je zaměřená nejen na sledování zranění v důsledku fyzického násilí, ale také na možné psychosomatické a psychické obtíže, které se mohly rozvinout v důsledku dlouhodobého psychického násilí,

¹⁴² Srov. SOCHŮREK, J. *Úvod do sociální patologie*. s. 133-134

¹⁴³ Srov. ROSA – Pomáháme ženám. *Formy násilí*, Copyright©2014 ROSA/webdesingeverthing 2 human [online] [cit. 2017-01-03] Dostupné na WWW: <<http://rosa-os.cz/pro-seniory/formy-nasili/>>

¹⁴⁴ Srov. DIEČEZNÍ CHARITA ČESKÉ BUDĚJOVICE. *Formy domácího násilí*. ©2017 VIZUS/webmaster [online] [cit. 2017-01-03] Dostupné na WWW: <<http://www.dchcb.cz/sluzby-a-projekty/intervencni-centrum/co-je-domaci-nasili/formy-domaciho-nasili/>>

masivního stresu a opakované traumatizace. Použila se metoda dotazníku, kdy bylo 9 otevřených otázek i uzavřených otázek. První část dotazníku byla zaměřena na výčet zranění a psychických obtíží, které se u žen mohly vyskytnout v důsledku prožitého násilí či napadení partnerem. Tento dotazník vyplnilo 137 klientek Informačního a poradenského centra ROSA. Sběr dat probíhal od května 2015 do ledna 2016. Z výsledků dotazníkového šetření vyplývá, že nejpočetnější kategorii ve věku respondentek v domácím násilí tvoří ženy ve věku od 30 do 39 let, a to v 46 %. Přičemž nejmladší dotázané bylo 21 let a nejstarší 62 let. Při šetření se také zjišťovala délka trvání vztahu s násilnickým partnerem, což bylo nejvíce uvedeno 6–10 let z 27 %, dále pak mezi 11–15 lety ve 25 % a 1–5 let bylo uvedeno 22 %. Poradenské centrum ROSA také zjišťovalo se zranění způsobené domácím násilím. Mezi nejčastější zranění v důsledku fyzického násilí ze strany partnera, patří modřiny z 56 %, zhmožděny ve 34 % a naraženiny v 27 %. U 10 klientek došlo během napadení ke zlomenině horní či dolní končetiny, 14 žen (10 %) uvedlo, že jim partner způsobil krvácení, 7 žen utrpělo otřes mozku, 7 žen distorzi krční páteře a 6 klientek uvedlo, že v přímém důsledku násilí došlo k potratu. Také se u klientek zjišťovaly zdravotní a psychické obtíže. Výsledek studie poukazuje na vysoký výskyt negativních psychických důsledků domácího násilí. 91 % uvedlo, že trpí trvalým napětím, 86 % úzkostí a 85 % poruchami spánku. Tyto data poukazují na to, že oběť je v neustálém stavu napětí. K domácímu násilí dochází v určitém cyklu, kdy se střídají fáze klidu s fázemi narůstajícího napětí a násilí. Kontrolu nad tím, kdy dojde zase k násilí, má pachatel nikoliv oběť. Proto jsou oběti pořád ve střehu a snaží se předvídat a minimalizovat riziko dalšího útoku jejich partnera. Oběť je tak vystavena neustálému stresu a traumatizující situaci, kdy v důsledku přílišné nerovnováhy tělesných pochodů přichází fáze vyčerpání organismu, která se může projevit různými zdravotními symptomy. Strach, napětí, pocit bezmoci, tak výrazně zhoršuje kvalitu života oběti. V důsledku domácího násilí 40 % dotázaných žen mělo sebevražedné myšlenky, 6 % se o sebevraždu pokusilo, 56 % žen trpělo depresí, 52 % některou z forem poruch příjmu potravy.¹⁴⁵

¹⁴⁵ Srov. ROSA, z.s. 2016. MARVANOVÁ VÁGNEROVÁ, B. *Statistiky. Studie zdravotních dopadů domácího násilí na oběti (2016) ke stažení zde. Sonda vzniká v rámci projektu Stop násilí pro zdravotnictví*. Copyright©2014 ROSA/webdesingeverthing 2 human [online] [cit. 2017-01-03] Dostupné na WWW: <<http://rosa-os.cz/k-stazeni/statistiky/>>

2.3.2 Vnější vlivy

Jedná se o vlivy, které přicházejí z venku. Můžeme sem zařadit například: rodiče a příbuzní, přátelé, známí a sousedé, mimomanželský kontakt a mimomanželský vztah. Dále sem pak zařazuji ještě speciální problematiku, která může v manželství vyvolávat konflikty, neboť se jedná o páry, které se více věnují své kariéře než manželství, ale problémy také mohou vzniknout, pokud jeden z partnerů onemocní.

2.3.2.1 Rodiče a příbuzní

Vztahy manželů k rodičům představují širokou škálu problémů, někdy jsou tyto problémy až obtížně řešitelné. Záleží na tom, zda jde o rodiče manželky či manžela, na věku rodičů, žijí-li rodiče oba nebo jen jeden a jde-li o tchýni či tchána, dále pak jestli s nimi manželé bydlí nebo nebydlí. Především je potřeba, aby manželé pochopili vztahy stárnoucích rodičů k dospělým dětem. Jde o to, že rodiče byli po mnoha let zvyklí svému dítěti poroučet a radit, což vlastně patřilo k jejich právům a výchovným povinnostem. Pro rodiče je tento vztah léty fixován, takže se velice nesnadno s přibývajícými léty dělají změny.¹⁴⁶

Druhým jevem je, když rodiče ještě více zestárnou a přestanou pracovat, tím přijdou o velký okruh svých přátel a začnou být na svém dítěti citově závislími. Snaží se vztah svého dospělého dítěte k sobě udržet tak, že se dovolávají toho, co pro něj dříve udělali a vyvolávají tak v něm pocity viny. Nebo naopak ho chválí, dávají mu dary, podstrojují mu a kontrolují v péči o něj jeho partnera, především tak, aby ho co nejvíc připoutali k sobě. Tyto skutečnosti by si měli manželé uvědomit a spolu chování rodičů pochopit.¹⁴⁷

Jestliže manželé žijí v bytě, který patří rodičům a přijímají od nich různé služby a finance, je potřeba také počítat s tím, že pro rodiče musí také něco udělat. Bez ohledu na ně si nemohou dělat, co chtějí, ale musejí na oplátku za jejich služby uspokojit některé jejich potřeby.¹⁴⁸

Než se manželé rozhodnou bydlet s rodiči, je potřeba takový krok dobře rozmyslet. V první řadě je potřeba ujasnit si, jak dobrý vztah s rodiči máme, abychom si je mohli dovolit potkávat každý den. Potřeba je také se domluvit na ekonomických výdajích, resp. kdo co bude financovat. Dvougenerační bydlení může být také zkouškou

¹⁴⁶ Srov. KRATOCHVÍL, S. *Manželská a párová terapie*. s. 169

¹⁴⁷ Srov. Tamtéž, s. 169

¹⁴⁸ Srov. Tamtéž, s. 169.

partnerského vztahu. Tím, že manželé žijí u rodičů, mohou vzniknout konfliktní situace a díky tomu se ukáže, do jaké míry jsou manželé jednotní a schopní se dohodnout a případné konflikty řešit. Pokud je vztah spokojený, neměli by rodiče být příčinou rozpadu fungujícího partnerství.¹⁴⁹

Jestliže bychom se ještě jednou vrátili k článku od Lucie Zormanové, kde popisuje 6 rizikových faktorů od Iva Možného, které zvyšují pravděpodobnost rozpadu manželství. Zjistíme, že zde jako 6. příčinu rozvodů poukazuje právě na společné bydlení s rodiči jednoho z manželů. Jedná se o to, že mladí manželé nemají své soukromí a tchýně a tchánové jim do všeho mluví. Pletou se do manželských sporů, provozu domácnosti i péče o dítě a tím podryvají u dítěte autoritu rodičů.¹⁵⁰

Pokud manželé bydlí u rodičů manželky

Stanislav Kratochvíl uvádí, že když manželé bydlí s rodiči manželky, má muž většinou pocit, že si nemůže zařídit své záležitosti podle sebe, nemůže v rodině o ničem rozhodovat, neboť manželka má oporu ve svých rodičích. Je zde pořád nad ním nějaká autorita. Ženy zde mají sklony, pokud se dostanou s manželem do konfliktu utíkat ke svým rodičům. Situace se mění, pokud manželé bydlí s ovdovělou nebo rozvedenou matkou, která nemá oporu ve svém manželovi, většinou se snaží zetě naklonit jako jediného muže v domě. Toto soužití tří osob se může pozitivně vyvíjet, pokud tedy tchýně, nebo muž nemají tendenci k dominanci.¹⁵¹

Petr Jarolímek se ztotožňuje se Stanislavem Kratochvílem, pokud muž žije u rodičů partnerky, může nabývat dojmu, že je zde stále někdo, kdo má vyšší rozhodovací kompetence, kdo je pořád nad ním a on tak přichází o svou hlavní mužskou roli. Partnerka tak může naopak těžit z neobjektivní opory, kterou jí rodiče více poskytnou, než kdyby žila s partnerem mimo rodičovské hnízdo.¹⁵²

Pokud manželé bydlí s rodiči manžela

Další variantou podle Stanislava Kratochvíla je, když manželé bydlí s rodiči manžela, zde může být problematika podstatně horší. Žena velice negativně prožívá

¹⁴⁹ Srov. DRLÍKOVÁ, P. *Jak přežít dvougenerační bydlení?* 26.11.2010 [online] [cit. 2017-03-10] Dostupné na WWW: <<https://www.prozeny.cz/magazin/deti-a-rodina/rodinne-vztahy/18365-jak-prezit-dvougeneracni-bydleni>>

¹⁵⁰ Srov. ZORMANOVÁ, L. *Jak se rozvádíme.* 24. 3. 2015 [online] Psychologie.cz [cit. 2017-03-06] Dostupné na WWW: <<https://psychologie.cz/jak-se-rozvadime/>>

¹⁵¹ Srov. KRATOCHVÍL, S. *Manželská a párová terapie.* s. 170

¹⁵² Srov. JAROLÍMEK, P. *Miláčku, pojďme žít spolu.* 16. 11. 2015 [online] Psychologie.cz [cit. 2017-04-01] Dostupné na WWW: <<https://psychologie.cz/milacku-pojdme-zit-spolu/>>

zásahy své tchýně v domácnosti i nutnost přizpůsobovat se jejímu stylu a navíc s ní rivalizuje ve vztahu ke svému manželovi. Problém však nastává, pokud je tchýně sama, pak mezi ní a synem je značná emocionální vazba. Tato kombinace je nejnebezpečnější, neboť manželova matka vyhledává různé příležitosti, aby docházelo k manželským sporům. Nejostřejší konflikt vzniká, když se syn staví do koalice s matkou, ale problémy nezmizí ani, když se postaví do koalice s manželkou, matku od jejich soužití dostatečně neizoluje. Někdy se u mužů najdou i naivní přesvědčení, že by se ženy mohly dohodnout, což je nereálné.¹⁵³

Se Stanislavem Kratochvílem se opět ztotožňuje Petr Jerolímek, kdy uvádí, že spolužití v domácnosti u rodičů partnera bývá komplikované pro partnerku, která může nelibě nést zásahy partnerovy matky do domácnosti. Především se zde jedná o spory v sdílení kuchyně, kterou ženy často vnímají jako své výsostné území. Především v rodinách, kde již matka nežije s manželem, hrozí riziko, že si začne nárokovat syna jako svého spojence nahrazujícího manželskou oporu, a bude tak tíhnout k vytvoření koalice s ním.¹⁵⁴

Manželé bydlí sami, ale problémy se týkají návštěv rodičů

Problémy také vznikají, když manželé sice žijí sami, ale navštěvují je jejich rodiče. Spory většinou vznikají proto, že manžel nechce navštěvovat rodiče své manželky, ale má námitky i proti jejich pozváním, či návštěvě u nich doma. Někdy to může být ze žárlivosti na vztah k rodičům, či obavy, že rodiče budou partnerku proti jemu navádět. Může se také cítit připraven o čas, který partner u rodičů tráví, místo toho, aby byli spolu. Nejlepším řešením je, když manželé bydlí sami bez závislosti na rodičích. Výhodné je to především proto, že na počátku manželství jsou hned bez zásahu třetí osoby a mohou si tak vytvořit svůj vlastní styl manželství.¹⁵⁵

Problémy společného bydlení manželů

Začátek společného bydlení je velkým krokem, ve kterém se od počátku děje mnoho důležitého pro budoucnost páru. Dochází ke konfliktům menším i větším. Tyto spory mají velký význam na utváření podoby nového partnerství. Především takového, kde dva lidé sdílí nejen hezké chvíle, ale také obyčejné věci a problémy. Je to vlastně

¹⁵³ Srov. KRATOCHVÍL, S. *Manželská a párová terapie*. s. 170

¹⁵⁴ Srov. JAROLÍMEK, P. *Miláčku, pojďme žít spolu*. 16. 11. 2015 [online] Psychologie.cz [cit. 2017-04-01] Dostupné na WWW: <<https://psychologie.cz/milacku-pojdme-zit-spolu/>>

¹⁵⁵ Srov. KRATOCHVÍL, S. *Manželská a párová terapie*. s. 171-172

přirozený, radostný až někdy bolestný proces. Ve společném bydlení si dáváme závazek, že budeme k sobě ohleduplní, ale také přitom prochází zkouškou. A bez ohledu na lásku, zamilování, musí po určité době dojít ke zjištění odlišných představ o tom, jak se vede společná domácnost. Uvědoměním si takových rozdílů a především reakce na ně bývají velmi různé. Od žertování až někdy po pocity zoufalství, křik a hádky u věcí, na kterých záleží. Při řešení takových situací se ukazuje schopnost partnerů, jak dokážou komunikovat a vyjednávat nejen o příjemných, ale i o nepříjemných věcech, osobní vyspělost, ochota ke změně, dovednost uznat potřeby partnerky nebo partnera i tam, kde se naše názory rozcházejí. Zde se pak vynořují zkušenosti z původní rodiny, kde bylo zvykem určité věci dělat jistým způsobem.¹⁵⁶

2.3.2.2 Přátelé, známí, sousedé

Lidé jako sousedé, známí, přátelé představují v konfliktním manželství hlavní problém. Nejvíce se můžeme setkat s tím, že jeden z manželů nesnáší přátele toho druhého a naopak. Většinou se jedná o to, že partner nemá rád příslušného přítele jako osobu nebo mu vadí, že s ním manžel tráví čas, který jim ubírá ze společného rodinného času, který by mohl trávit doma. Někdy může také vyvstat situace, kdy se pokouší partner vtáhnout svého partnera do okruhu svých přátel s tím, že je začne zvat domů s očekáváním, že i partner se bude bavit. Když se to podaří, může vzniknout velmi pozitivní vztah. Pokud však se druhý partner mezi přáteli necítí dobře, je dobré ho k dalšímu kontaktu nenutit. Manželé by měli také vědět, že by se před přáteli svých partnerů neměli shazovat, neboť partner to často cítí tak, jako útok na své přátele nebo jako útok na sebe. Za zmínku však také stojí to, že existují rozdíly v přátelstvích žen se ženami a mužů s muži. Pro vdané ženy je přátelství se ženami poměrně důležitá, neboť zde mohou kompenzovat potřebné emoční rozhovory, kterých se jim s manželem často nedostává. Problémem však je, když těmto přátelským setkáním manžel nepřeje. Při setkávání mužů s mužskými přáteli mají spíše věcný charakter, jde většinou o zájmy, koníčky, jen málokdy zahrnují svěřování se s osobními emočními problémy.¹⁵⁷

¹⁵⁶ Srov. JAROLÍMEK, P. *Miláčku, pojďme žít spolu*. 16. 11. 2015 [online] Psychologie.cz [cit. 2017-04-01] Dostupné na WWW: <<https://psychologie.cz/milacku-pojdme-zit-spolu/>>

¹⁵⁷ KRATOCHVÍL, S. *Manželská a párová terapie*. s. 173-174

2.3.2.3 Mimomanželský kontakt a mimomanželský vztah

Nevěra je udávána jako jedna z nečastějších příčin rozpadu manželství, ale co hůř, vyskytuje se i mezi nesezdanými partnery. U lidí, kteří nejsou spolu oddáni, nemají společný majetek a vlastně jim ani nic nebrání v tom, aby se rozešli. Přesto to často neudělají a dopustí se raději nevěry. Nevěra se v současnosti stala něčím, co vnímáme jako běžnou součást životů, tedy lépe řečeno životů ostatních, ne našich. Jakmile totiž zjistíme, že nám byl partner nevěrný, okamžitě se stává špatnou věcí, které se může dopustit jen ten největší sobec. Nevěra je plíživý jev. Z postupné zamilovanosti a přitažlivosti se najednou začnou vkrádat drobné spory a nevyříkané nesrovnalosti. Tím, jak se víc poznáváme, vyplouvají na povrch i povahové nekompatibility a vztah tak může ztrácet na své kráse. Vytrácí se pohoda, touha společně trávit čas a na nevěru je tak zaseto. Nevěra přichází až mnohem později po tom, co klesne sexuální barometr.¹⁵⁸

Nevěra jako taková se klasifikuje velmi těžko. Dle odborných zdrojů je „*Nevěra v podstatě cizoložství, tedy sexuální styk s jinou osobou, než je náš oficiální partner*“.¹⁵⁹

Hana Wolf nevěru definuje „*Jako stav, kdy je jedna osoba citově zavázaná k jiné osobě, než je jejich oficiální partner*“.¹⁶⁰

Jenže právě ona citová vazba je právě tím klíčovým pojmem. Ve chvíli, kdy nám začne záležet na někom jiném, než je partner doma, se začne naše chování najednou měnit, aniž bychom si toho my sami všimli. Náš zájem se soustředí někam jinam a náš oficiální partner se tak dostává na druhou kolej. Takto stejně to platí i u nevěrníků, ti svoji partnerku sice milují, ale hledají povyražení někde jinde. Údajně prý k druhé osobě nic necítí, jen si s ní užijí milostné dobrodružství a potom odejdou poslušně domů, ale s tímto tvrzením se nedá úplně souhlasit, neboť k tomu, abychom si připustili druhého k tělu, musí v našem mozku nastat chemická reakce, která nám dá signál, že se zrovna s touto osobou chceme sblížit.¹⁶¹

¹⁵⁸ Srov. KALINA, A. *Nejčastější příčiny nevěry*. 2. 11. 2015 [online] [cit. 2017-03-10] Dostupné na WWW: <<https://ales-kalina.cz/blog/vztahy-blog/nejcastejsi-priciny-nevery/>>

¹⁵⁹ WOLF, H. *Nevěra od A-Z – vše o nevěře manželky, manžela*. 13. 9. 2013 [online] [cit. 2017-03-10] Dostupné na WWW: <<http://www.skola-pro-zeny.cz/nevera-manzela-nevera-manzelky/>>

¹⁶⁰ WOLF, H. *Nevěra od A-Z – vše o nevěře manželky, manžela*. 13. 9. 2013 [online] [cit. 2017-03-10] Dostupné na WWW: <<http://www.skola-pro-zeny.cz/nevera-manzela-nevera-manzelky/>>

¹⁶¹ Srov. WOLF, H. *Nevěra od A-Z – vše o nevěře manželky, manžela*. 13. 9. 2013 [online] [cit. 2017-03-10] Dostupné na WWW: <<http://www.skola-pro-zeny.cz/nevera-manzela-nevera-manzelky/>>

Kratochvíl ve své knize uvádí typy a příčiny nevěř podle Plzáka:

- **Mimomanželský kontakt** – je to záležitost jednorázová, málo vázaná na konkrétní osobu. Také může být následkem pouze sexuální nouze při nucené manželské pohlavní abstinenci (nemoc, odloučení, atd.). Není důsledkem citového vztahu a ani k němu nevede. Je pouze sexuální záležitostí. V tomto rámci lze rozlišovat tyto krajní varianty: a) ojedinělý mimomanželský kontakt, k němuž došlo zcela mimořádně u jinak promiskuitního jedince; b) časté a nahodilé mimomanželské kontakty u promiskuitního jedince, který snadno střídá sexuální partnery bez vytváření erotického vztahu.
- **Erotické dobrodružství** – je mimomanželský sexuální zážitek, kde hraje roli sexuální zvědavost s odkrýváním nového a snaha si také zpestřit život. Je založeno na poskytnutí vzájemného prožitku a něžnosti, v němž se také uplatňuje objevování nového člověka. U muže jde o objevování těla a reagování partnerky, u ženy jde spíše o objevování a reagování svého těla na nového partnera. Toto erotické dobrodružství je nezávazné, krátké s tím, že zanechává vzpomínku na jedinečný zážitek a zvláštní potěšení. Avšak se nepokouší otřást v manželství ani jednoho z partnerů, které respektují. Je jen přechodným doplňkem.
- **Mimomanželský vztah, „poměr“** – má delší trvání a vzniká v něm citová vazba. Existují také stádia vývoje, kdy se podobají vývoji vztahů v manželství. V tomto vztahu je zapojena i osobnost a emocionalita obou partnerů. S ohledem na vlastní manželství pak vede k problémům (tzv. dvojího života).¹⁶²

Jenže proč jsou muži a ženy nevěrní? Podle Aleše Kaliny jsou to tyto důvody:

Nevěra mužů: důvodů, proč jsou muži svým manželkám nevěrní je veliké množství. Které důvody jsou však nejčastější a které se vyskytují méně, lze říci jen těžko. Mohou se také vyskytovat v kombinaci.

- muž je své partnerce nevěrný, když s ním nechce mít sex, nebo s ním souhlasí jen zřídka,
- muž odchází od své partnerky za jinou ženou, pokud se s manželkou v posteli nudí nebo ho už nepřitahuje. Muži také může vadit, že jeho partnerka o sebe po fyzické stránce přestala zcela dbát a třeba hodně přibrála na váze, ale také nenosí hezké spodní prádlo, atd.,

¹⁶² Srov. KRATOCHVÍL, S. *Manželská a párová terapie*. s. 175

- muž se také dopouští nevěry, když si začne připadat nedůležitý. Může tak nabýt pocitu, že ho již partnerka nepotřebuje, nebo jeho místo nahradily děti, kterým partnerka věnuje všechnen svůj volný čas,
- muži si také hledají milenku, když mají pocit, že jim jejich manželka už nerozumí. U milenek pak muži hledají pochopení, uznání a obdiv,
- muži jsou nevěrní, protože prostě nemají pocit, že by se dopouštěli něčeho špatného. Jde jim přece jen o sex, nikoliv o lásku,
- muži se mohou dopustit nevěry s ženami, které je svádějí. Jen nechtějí zahodit příležitost a se ženou se vyspí, i přesto že by je to nikdy nenapadlo.¹⁶³

A proč se nevěry dopouštějí ženy? Možná se může zdát, že ženy mají k nevěře méně důvodů než muži, jenže pravda je opakem, ženy mají k nevěře tisíce důvodů, ale nikdy se jí nedopustí. Nevěry se dopustí pouze tehdy, když se zamilují. A toto je jediný důvod, proč nakonec svého partnera podvedou. Ženy se do jiného muže zamilují, pokud jejich vztah s původním partnerem ochladl, partner je neustále v práci a doma tráví všechnen čas sledováním televize. Žena se také může cítit nedocenená, nemilovaná a osamělá. Pak není tedy divu, že hledá jinde vše, co jí doma chybí. Zpočátku obvykle jde o nevinné povídání, občasnou návštěvu restaurace a postěžování si na současného partnera. Postupem času se vyvine něco víc a nevěra je na světě.¹⁶⁴

2.3.2.4 Jiné

Speciální problematiku přinášejí manželství dvou pracovně exponovaných jedinců, což znamená, že se jak muž, tak i žena (většinou s vysokoškolským vzděláním) orientují na pracovní uplatnění a postup ve svém zaměstnání.¹⁶⁵

V současné době, ale převládá ideologie, že mezi muži a ženami nejsou žádné podstatné rozdíly, že děti může vychovávat v kterékoliv fázi jejich života dobře jak žena, tak muž, a že muž i žena by se měli stejnou měrou zapojit do pracovního procesu. Co se týče rození a kojení dětí, je potřeba se s tím co nejrychleji vyrovnat, aby se žena mohla vrátit co nejdříve do zaměstnání.¹⁶⁶

¹⁶³ Srov. KALINA, A. *Nejčastější příčiny nevěry*. 2. 11. 2015 [online] [cit. 2017-03-10] Dostupné na WWW: <<https://ales-kalina.cz/blog/vztahy-blog/nejcastejsi-priciny-nevery/>>

¹⁶⁴ Srov. KALINA, A. *Nejčastější příčiny nevěry*. 2. 11. 2015 [online] [cit. 2017-03-10] Dostupné na WWW: <<https://ales-kalina.cz/blog/vztahy-blog/nejcastejsi-priciny-nevery/>>

¹⁶⁵ Srov. KRATOCHVÍL, S. *Manželská a párová terapie*. s. 190-191

¹⁶⁶ Srov. DRÁPAL, D. *Manželství a rodina – ideologie a realita*. © 2013 Dan Drápal. [online] [cit. 2017-03-11] Dostupné na WWW: <<http://dan-drapal.cz/index.php/cz/politicke-clanky/312-manzelstvi-a-rodina-ideologie-a-realita>>

Jenže problém je v tom, že každá z rolí vyžaduje výdej určité energie, přičemž celková zásoba energie je v systému omezená. Je potřeba upozornit na to, že v současné společnosti není možné, aby se muž a žena v plném rozsahu věnovali každý své kariéře a přitom se starali o více než jedno dítě. Avšak spousta dívek jde studovat a vdá se s představou, že je možno vykonávat všechny role, které plnila generace babiček, a k tomu ještě dokázat postupovat v kariéře. Ale časem se ukáže, že žena nemůže stačit energetickým nárokům, a vznikne tak otázka, od čeho upustí. To však může přinést pozdější zklamání a pocit křivdy, pak je důležité společně se dohodnout, jak pokračovat. Jednou z možností je, že na kariéru se zaměří muž, přičemž se žena své kariéry vzdá a přebere tak hlavní péči o rodinu. Manželé se také mohou dohodnout, že jeden z nich se bude věnovat postupu ve svém povolání dříve a ten druhý až později. U dvou kariérových rodin s jedním dítětem vzniká většinou problém jedináčka. Ten pak má v pozdějším životě problémy s přizpůsobováním jak v manželství, tak i v sociálních vztazích.¹⁶⁷

K dalším problémům a konfliktům v manželství může vést nemoc některého z partnerů. Většinou se jedná o nemoci, které nějak invalidizují (znehybňují, znemožňují pohlavní život, atd.), dále pak se může jednat nemoci postihující vzhled a atraktivnost nebo ovlivňují reprodukční činnost (sterilita, genetické dědičné choroby), ale také oslepnutí, ohluchnutí a duševní choroby.¹⁶⁸

Avšak někdy vážná nemoc v rodině může zapříčinit rozpad manželství. Zajímavé je podle průzkumů, že k rozvodu dochází nejčastěji, když onemocní manželka než manžel, což je i možná zapříčiněno tím, že muži nejsou přirození pečovatele a neumí bojovat se stresem, či se více bojí ztráty. Nemoc partnera je pro pár velkou zátěží a snižuje kvalitu manželství. Choroba je obrovskou hrozbou pro partnerskou oddanost, neboť kdykoliv se cítíme ohroženi traumatem nebo ztrátou, obracíme se pro útěchu k tomu, koho milujeme. A pokud nám hrozí, že právě o tuto osobu přijdeme, je to devastující¹⁶⁹

¹⁶⁷ Srov. KRATOCHVÍL, S. *Manželská a párová terapie*. s. 191

¹⁶⁸ Srov. Tamtéž, s. 191

¹⁶⁹ Srov. BAJEROVÁ, M. *Nemoc manželky zvyšuje riziko rozvodu*. 01. 05. 2014, 11:13 [online] [cit. 2017-03-11] Dostupné na WWW: <http://www.tyden.cz/rubriky/zdravi/vztahy/nemoc-manzelky-zvysuje-riziko-rozvodu_305716.html?showTab=nejctenejsi-7>

2.4 Nejčastější příčiny, které vedou k rozvratu rodiny podle Českého statistického úřadu

Český statistický úřad vypracoval statistiku Rozvody podle příčiny rozvratů rodiny v roce 2015. V tomto roce tyto příčiny rozvrátily 26083 rodin. Některé uváděné důvody se mezi muži a ženami trochu liší, ale nejvíce se partneři shodují na rozdílnosti povah, názorů a zájmů a to: 17411 mužů a 17621 žen. Jako další příčiny rozvodu, kde soud nezjistil zavinění, se rozvedlo 3 460 mužů a 4 124 žen. Dále se pak manželství rozpadlo, aniž by manželé uvedli příčinu: 3 458 mužů, 4 124 žen. Mezi další nejčastěji uváděné příčiny patří nevěra, kvůli ní se rozvedlo 840 mužů a 659 žen. Kvůli nezájmu o rodinu (včetně opuštění soužití) to bylo 369 mužů a 291 žen. Alkoholismus rozvedl 322 mužů a 144 žen. Zlé nakládání, odsouzení pro trestný čin 109 mužů a 49 žen. Neuvážený sňatek rozvedl 58 mužů a 54 žen. Ze zdravotních důvodů se rozpadlo manželství 30 mužům a 34 ženám. V sexuálních neshodách 26 mužů a 23 žen.¹⁷⁰

2.5 Shrnutí

- V minulosti při vstupu do manželství neměla partnerská láska takový význam jako dnes. V současnosti mladí lidé bez lásky manželství neuzavírají.
- Důležitá je také volba partnera, neboť pak mohou mezi manželi vyvstat problémy, nejen z osobnostních rysů manželů, ale také z toho, kdo co od koho očekává. Tedy muž může mít jiné očekávání od ženy a žena zase od muže.
- Podle Kratochvíla jsem se zaměřila na vnitřní konkrétní konflikty, které jsou spojené s vnitřním fungováním manželství a jsou tak záležitostí samotné dvojice. A na vnější konflikty, kdy do manželství zasahují další osoby (rodiče manželů, přátelé, sousedi). Další konfliktní kapitolou je nemoc jednoho z partnerů. Je zajímavé, že nemoc partnera prožívají hůře muži než ženy, což vede k rozpadu manželství.
- Podle údajů ČSÚ z roku 2015 partneři uvádějí jako nejčastější příčiny rozvratu manželství rozdílnost povah, názorů a zájmů a to: 17 411 mužů a 17 621 žen z celkového počtu 26 083 rodin.

¹⁷⁰ Srov. ČSÚ. *Demografická příručka – 2015. 5-7c Rozvody podle příčiny rozvratu manželství v letech 1986-2015 (Excel, PDF)*. 24. 11. 2016 [online] [cit. 2017-03-11] Dostupné na WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/demograficka-prirucka-2015>>

3 Sociální práce a její podpora v manželském životě, nabízí sociální práce preventivní pomoc a je dostačující?

V této kapitole se zaměříme na stručnou historii a vznik předmanželského a manželského poradenství. Zaměříme se také na Asociace manželských a rodinných poradců ČR, přičemž jejich cílem je především ochrana klienta před nekvalifikovanými pracovníky v poradenství. Od roku 2007 se manželské a rodinné poradny staly součástí sítě sociálních služeb a jejich činnost je specifikována zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Tyto poradny působí preventivně při řešení partnerských, manželských a rodinných krizí. Mohou svým působením tak zmírnit následky rozpadů rodin a rozvodů. Jejich služby jsou ze zákona bezplatné, snadno dostupné, zároveň je i volba terapeuta samozřejmostí. Podle statistik z roku 2014 a 2015 Asociace manželských a rodinných poradců ČR vyplývá, že poradny navštěvují více ženy než muži. Také se ukazuje, že v současnosti stále více lidí tyto poradny vyhledává. Bohužel poslední dobou poraden tohoto typu ubývá a jsou dlouhé čekací doby, které mohou klienty v řešení jejich problému odradit.

Dále se zaměříme na katolickou církev a její pomoc pro snoubence a mladé manželské páry. Také nahlédneme nejen do českého, ale také do německého prostředí katolické církve a porovnáme, v čem se jejich služby liší.

3.1 Historie manželského a předmanželského poradenství.

Poradenství v manželských a rodinných záležitostech má hluboké kořeny, ještě dříve než bylo v institucionalizované podobě. Vyskytovalo se už u přírodních národů, která se v manželském a rodinném životě držela přísnými normami. I v tomto společenství se už vyskytovala sociální kontrola, jednalo se o oprávněnou osobu, která mohla do manželských a rodinných vztahů zasahovat. Dodnes je živá tradice spojená s náboženskými systémy. V závislosti na religiozitě dodnes vznikaly pozoruhodné normy regulující život v manželství. Společnost měla jednoznačné požadavky, přinejmenším neuzavírat sociálně a nábožensky nerovné sňatky, ale spíše rodit děti a udržet rodinu stabilní. Neepsanou formou „*co se má*“, bylo pod silnou sociální kontrolou rodiny a sousedů. Jako laický poradci fungovali staří zkušené lidé, či

významní členové rodiny a samozřejmě i církevní osoby. Rodina, která se řídila křesťansko-judaistickou tradicí, bylo možno odkázat na Bibli.¹⁷¹

Například sv. Pavel v 5. kapitole Efezským uvádí: „*V poddanosti v Kristu se podřizujete jedni druhým, ženy svým mužům jako Pánu, protože muž je hlavou ženy, jako Kristus je hlavou církve, těla, které spasil*“. Pak dále ještě uvádí: „*Muži milujte své ženy a nechovejte se k nim drsně. Děti poslouchejte ve všem své rodiče, protože se to líbí pánu. Otcové neponižujte své děti, aby nemalomyslněly*“.¹⁷²

Koncem těchto časů začínají nastávat v rodinách změny. V partnerském soužití se zvyšují citová, sexuální a intelektuální očekávání, následně vznikají i nároky na změny v dělbě práce. Zvyšuje se proměnlivost sociálních kontaktů a tradiční chování v rodině buď mizí, anebo už nejsou jednoznačně přijímány. V minulém století si církve uvědomovaly, že je potřeba poradenství institucionalizovat. Mezi první zakladatelé těchto církevních institucí zaměřené na rodinné problémy v Polsku patří kněz Karol Wojtyła (papež Jan Pavel II.). V roce 1884 byla Francisem Galtonem v Londýně otevřená Antropologická laboratoř, která byla první civilní institucí daného typu a poskytovala psychologické poradenství. Francis Galton byl vědec, který se zabýval mimo jiné genetikou a eugenetikou a nepovažoval psychologii pouze za vědu teoretickou. Na jeho pracovišti asi bylo možno dostat rady ohledně volby partnera, dědičnosti, ale i výchovy dětí. Jeho příklad byl následován Lightnerem Witmerem, který roku 1896 v USA otevřel Poradenskou kliniku při Pensylvánské univerzitě. Zde se řešila společně problematika manželství a výchovy dětí. Ve 20. století se poradenství začalo rozmáhat i v civilní sféře. Nejprve do konce 30 let v USA, Anglii a Rakousku (zde měli velký zakladatelský vliv Alfred Adler a Rudolf Dreikurs) se zaměřením na sexuologii a eugenetiku v Německu. V socialistických zemích se poradenství rozvíjelo v poslední třetině století především v ČR, NDR a v Polsku. Asi úplně první manželská poradna vznikla v Praze pod názvem: Poradna pro manželské rozkoly. Jejím zakladatelem byl sociolog Otakar Machotka, který po roce 1948 emigroval do USA, kde se stal univerzitním profesorem. Z několika dochovaných záznamů o jeho klientele se zdá, že jeho základním přístupem ke klientům bylo racionální vysvětlení toho, co je a co není v manželství správně. Pak následovalo sepsání dohody, jak se budou k sobě manželé dále chovat, co budou dělat a co dělat nebudou. Dohoda byla vyhotovena pro manžela, manželku a také pro další osoby zasahující do manželství. Zda se podle

¹⁷¹ Srov. NOVÁK, T. ŠMOLKA, P. *Manželské a rodinné poradenství*. 2., s. 9.

¹⁷² Tamtéž, s. 9

dohody manželé drželi, se neví, neboť se její trvání v rodinné praxi dále neprověřovalo. Poradna, v níž kromě vedoucího a sociální pracovnice pracovali ještě dva právníci, nebyla příliš známá, ale byla institucemi respektována. Roku 1944 byla poradna přejmenována na Rodinnou poradnu. O způsobu práce v té době toho moc nevíme, neboť při předložení dokladů (například u židů) šlo doslova o život. Avšak, co z různých pramenů dochováno je, že nejméně jeden farář byl popraven nebo umučen za manipulaci v matrice, při nichž pomáhal ohroženým. Na počátku roku 1945 přestala organizace fungovat a už práci neobnovila. Až 1. října 1948 vznikla v Brně Poradna pro problémové rodiny a manželství. Zde pracovali dva poradci a policejní lékař, kterého více zajímaly manželské konflikty v souvislosti s trestnými činy. Poradenství zajišťovala především Anna Machová, absolventka Vysoké školy sociální a politické. Těžiště práce bylo zaměřeno především na šetření spojená s péčí o děti. Taktéž zde najdeme i propagaci antikoncepce s nácvikem jejího užívání zejména u problémových skupin obyvatel, jak u mužů, tak i u žen. Poradna také zajišťovala přednášky o soužití v rodině a manželství (šlo o vysvětlení, co je v manželství správné a co nikoliv). S příchodem socialismu už o poradnu nebyl takový zájem, nejen ze strany města, ale také, že změnou politiky, již partnerské problémy nebudou. Toto vedlo k utlumení činnosti poradny. Na počátku 70 let byla organizačně spojena s protialkoholní poradnou a přežívala jen formálně. To však manželskou klientelu odrazovalo. V polovině 50 let došlo ke změně a Poradna pro neshody v rodině začala opět samostatně fungovat. První výzkum, který byl proveden v roce 1956 u klientely poradny, provedl primář psychiatrické léčebny v Brně-Černovicích E. Žalman. Výsledky uveřejnil v knize Rozhovory o lásce a manželství. Jednalo se o 137 dvojic, jež vyhledaly roku 1956 pomoc Poradny pro neshody v rodině. Nejčastější uváděnou příčinou manželského rozvratu byly duševní poruchy, které byly zaznamenány u 57,7 % manželských neshod. Ve 28,5 % byly tyto poruchy hlavní příčinou rozvratu. Nejčastěji šlo o psychopatie a psychoneurózy. Jako častým důsledkem manželského konfliktu byly uváděny reaktivní depresivní stavy. V současnosti jsou uváděné problémy a nesnáze v komunikaci, nevyrovnaná míra závislosti jednoho na druhém, zásahy dalších osob do manželství, nezvládnuté projevy agrese, nevěra, žárlivost, finanční problémy. I po odchodu E. Žalmana do exilu instituce pokračovala pod názvem Manželská poradna. Avšak i ona v polovině 90. let minulého století zanikla. Manželské a rodinné poradenství se nenápadně rozvíjelo ve zdravotnictví v rámci telefonické první pomoci, jako Linky naděje. První zařízení tohoto typu vzniklo na pražské psychiatrické klinice

2. listopadu 1964, kdy byl jedním z iniciátorů Miroslav Plzák. Původně se očekávalo, že linka bude sloužit jako prevence proti sebevraždám. Publikované rozborů kontaktů různých linek s volajícími uvádějí, že 60 % se především týká partnerského života. Pokud k tomu ještě přidáme sociální, právní, výchovné, mezigenerační nesnáze i problémy s alkoholem, jedná se o 80 %.¹⁷³

Za zmínku také stojí, že v roce 1967 vznikla v Praze „*První stálá manželská poradna*“. Dále pak vznikaly poradny na úrovni tehdejších krajů a okresů. Docházelo ke změnám názvů poraden s tím, že budou lépe zaměřené na cílovou skupinu. A pro zájemce o poradenskou pomoc budou přijatelnější (manželská a předmanželská poradna, manželská poradna, poradna pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy). Poradenství v párových a rodinných vztazích nebylo poskytováno pouze v poradnách, ale objevovalo se také v práci klinických psychologů, psychologů pracujících ve zdravotnictví. V současnosti Česká republika patří mezi země, kde je nejpropracovanější systém institucionalizovaného manželského a rodinného poradenství.¹⁷⁴

V květnu v roce 1990 vznikla Asociace manželských a rodinných poradců ČR (AMRP). Je první mezi profesními asociacemi psychologů a sociálních pracovníků. V současnosti jsou jejími členy další kolegové, kteří poskytují analogické služby na základě smluv se zdravotními pojišťovnami, v některých zdravotnických zařízeních nebo na komerční bázi. Asociace spolupracuje také s MPSV ČR a dalšími odbornými organizacemi, mezi něž patří například: Unie psychologů, Českomoravská psychologická společnost, Unie psychologických asociací, Bílý kruh bezpečí, Asociace občanských poraden, Asociace poraden pro lidi se zdravotním postižením, Asociace linek důvěry, Asociace mediátorů ČR, VIDA centrum, atd. AMRP se především zaměřuje na udržování a zvyšování profesních kompetencí. Za dobu své existence připravila několik kurzů, výcviků, supervizí, atd. Je garantem při požadavkách pro získání jednotlivých kvalifikačních stupňů a o dosažené kvalifikaci vydává osvědčení. Cílem AMRP je ochránit klienty před nekvalifikovanými manželskými poradci, kteří nemají odpovídající osobnostní výbavu. Ale také za svoji existence připravila několik kurzů, výcviků, atd., je také garantem kvalifikační a průběžné supervize. V současnosti na území České republiky působí zhruba 70 poraden pro rodinu, manželství

¹⁷³ Srov. NOVÁK, T. ŠMOLKA, P. *Manželské a rodinné poradenství*. 2., s. 9-14

¹⁷⁴ Srov. MATOUŠEK, O. KŘIŠŤAN, A. ŠMOLKA, P. ed. *Encyklopedie sociální práce*. s. 457

a mezilidské vztah. V nich působí kolem 300 psychologů a zhruba 100-150 sociálních pracovníků.¹⁷⁵

*„Poradny se staly součástí sítě sociálních služeb a od roku 2007 je jejich činnost specifikována Zákonem 108/2006 Sb., o sociálních službách. Odborné služby v poradnách poskytované spadají pod sociální poradenství, které je blíže vymezeno vyhláškou 505/2006 Sb. Některé poradny poskytují i služby v rámci Zákona 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí“.*¹⁷⁶

Jeich služby jsou ze zákona bezplatné, snadno dostupné (nizkoprahové, zde není potřeba žádné doporučení a samozřejmostí je možnost volby poradny i terapeuta). Například v Maďarsku manželské a rodinné poradenství spadá pod zdravotní služby, jinde se zase hodně angažují církve (Polsko, SRN) a v USA zase jako výzkumné a vzdělávací instituty v rámci svých projektů. Poradenská pomoc je bezplatná a hrazena z veřejných prostředků. Je potřeba podotknout, že tato služba by měla zůstat pro klienty bezplatná, neboť je potřeba její dostupnost i pro sociálně slabší klientelu, protože iniciátorem kontaktu s poradnou bývá častěji ten, kdo nějak trpí problematickým jednáním partnera, než ten kdo toto problematické jednání způsobuje.¹⁷⁷

3.2 Poradenství v sociální práci

Oldřich Matoušek uvádí tyto 2 typy sociálního poradenství:

1. Základní sociální poradenství – poskytují informace o nárocích, službách a možnostech. Cílem je poskytovat informace co nejbližší k bydlišti, pracovišti, ale také v zařízení, kde se člověk nachází. Součástí základního poradenství je také zprostředkování další potřebné odborné pomoci. Pro základní sociální poradenství je velice důležité, aby bylo dostupné i lidem žijícím v menších obcích.
2. Odborné sociální poradenství – poskytuje přímou pomoc lidem při řešení jejich sociálních problémů. Zejména se jedná o problémy v manželském, mezigeneračním soužití, v péči o děti, starší a zdravotně postižené osoby a osoby propuštěné z výkonu trestu. Odborná pomoc je zaměřena na určitou pomoc. Nejčastěji se jedná o situace hmotné nebo sociální nouze, či o souběh obou. Součástí odborného poradenství je i terapeutická činnost. Většinou se

¹⁷⁵ Srov. MATOUŠEK, O. KŘIŠŤAN, A. ŠMOLKA, P. ed. *Encyklopedie sociální práce*. s. 457

¹⁷⁶ AMRP ČR, *Výroční zpráva AMRP ČR 2015 v PDF*. s. 2. [online] [cit. 2017-04-26] Dostupné na WWW: <http://www.amrp.cz/uploads/8/0/8/8/80884700/vyrocní_zpráva_amrp_2015.pdf>

¹⁷⁷ Srov. MATOUŠEK, O. KŘIŠŤAN, A. ŠMOLKA, P. ed. *Encyklopedie sociální práce*. s. 457-458

jedná o oblast rodiny, manželství, partnerských vztahů, atd. Patří sem také oblast životních krizí, rozvodové a porozvodové situace. Toto poradenství se poskytuje ve větších městech. Jedná se převážně o nestátní instituce, které zajišťují pracovníky mnoha profesí (sociální pracovníci, psychologové, psychiatři, speciální pedagogové, sociologové, lékaři, právníci, atd.). Pro odborné poradenství je charakteristické používání speciálních odborných postupů, čímž je cílem ovlivnit uvažování člověka, který se nachází v tíživé situaci a nepodařilo se mu tuto situaci vyřešit vlastními silami, či pomocí rodiny a přátel.¹⁷⁸

Anna Schneiderová pro poradenství v sociální práci uvádí tuto definici: „Poradenství v sociální práci je vymezeno jako poskytování pomoci lidem (jednotlivcům i skupinám, komunitám) v nepříznivé sociální situaci, kterou nejsou schopni řešit vlastními silami, a to formou podpory při sociálním začleňování a využití společností nabízených příležitostí, zprostředkováním přístupu ke zdrojům“.¹⁷⁹

V sociální práci pomoc poradenství spočívá v tom, že:

- udílejí rady, informace a návody,
- provádějí klienta v jeho zátěžové (problematické, těžké) sociální situaci s akcentem na zásahy do klientova vnějšího sociálního prostředí,
- sbližují subjektivní potřeby klientů a podmínky pro jejich uspokojování.¹⁸⁰

Podle kritéria úrovně rozlišujeme tyto typy poradenství:

- a) Laické poradenství – jedná se o poradenství, které poskytují lidé z přirozeného prostředí (rodiče, přátelé, spolupracovníci, atd.). Toto poradenství se zakládá obvykle na vlastních zkušenostech nebo z převzaté rady (z masmédií, z úspěšné zkušenosti jiných lidí). Nevýhodou laických rádců je v mnoha případech nevyhovující motivace, která je spojena s uspokojováním vlastních potřeb bez rozpoznání potřeb toho druhého, toto však může vést spíše k prohloubení problému.
- b) Prestižní poradenství – zde je rada přijímána od lidí, kteří mají významné společenské postavení (známí významní odborníci, politici, umělci, atd.)

¹⁷⁸ Srov. MATOUŠEK, O. *Metody a řízení sociální práce*. s. 84-85

¹⁷⁹ SCHNEIDEROVÁ, A. *Základy poradenství: distanční text*. s. 10

¹⁸⁰ Srov. SCHNEIDEROVÁ, A. *Základy poradenství: distanční text*. s. 10-11

- c) c) odborné poradenství – je poskytována poradenskými odborníky v pomáhajících profesích. Pomoc je založena na vztahu důvěry pomáhajícího. Nedůvěra klienta k sociálnímu pracovníkovi pak komplikuje přijetí pomoci, nebo oslabuje její účinnost.¹⁸¹

3.3 Poradenství jako institucionální systém

Institucionální charakter poradenství vlastně spočívá v plnění speciálních společenských úkolů v rámci poradenských institucí státních, soukromých a veřejnoprávních. Poradenské instituce se většinou spojují jako poradenství sociální a psychologické, pak jsou chápány jako služby intervenční.¹⁸²

Intervence je v širším pojetí zásah, v užším pojetí se jedná o cílený a předem promyšlený zásah, zpravidla je mířený na zmírnění tíživé situace sledované osoby, nebo jakýkoliv postup, či technika směřující k přerušení, zamezení nebo úpravě procesu. V psychoterapii je intervence chápána jako přerušování špatně přizpůsobeného vzorce chování.¹⁸³

Jako intervenční sociální služby bývá často uváděna krizová intervence, která představuje okamžitou pomoc osobám (jedinci i komunitám), které se ocitly v krizových situacích. Jedná se především o situace, které člověk prožívá jako intenzivní, ohrožující jeho existenci, nevládnutelné vlastní pomocí a ani za pomoci blízkých osob. Cílem krizové intervence je, ohraničení problému, zeslabení intenzity krize, v dlouhodobém horizontu pak funkční obnovení stavu postiženého jedince tak, jaká byla jeho úroveň před začátkem krize, tedy cílem této služby je, vrátit osoby zpět k sociální normalitě.¹⁸⁴

Součástí sociální intervence je také preventivní pomoc. Tato pomoc spočívá v podobě přípravy občanů jako ochrany před jejich ohrožením a také jako institucionální připravenost k poskytování první pomoci občanovi sociálně ohroženému, občanovi, nacházejícímu se v sociální krizi. Tato preventivní pomoc se též vztahuje na občany, jejichž způsob života je ohrožujícím pro ně samotné, ale i pro okolí. Přímá preventivní činnost se poskytuje lidem v mimořádné tíživé osobní situaci. Cílem

¹⁸¹ Srov. SCHNEIDEROVÁ, A. *Základy poradenství: distanční text*. s. 22-24

¹⁸² Srov. SCHNEIDEROVÁ, A. *Základy poradenství: distanční text*. s. 12

¹⁸³ Srov. Tamtéž, s. 12

¹⁸⁴ Srov. Tamtéž, s. 12

intervenčních služeb je tedy zmírnit, popřípadě úplně změnit nepříznivou sociální situaci klienta například: manželskou krizí, konfliktním způsobem života, atd.¹⁸⁵

K intervenčním sociálním službám se řadí:

1. Služby včasné pomoci – obsahují v sobě preventivní prvky, mají preventivně podpůrný charakter, snaží se krizi předcházet a zhoršení kvality života, vyhledávají klienty. K nim ještě patří:

1a) **Kontaktní práce** – jejím cílem je navázat kontakt s klienty, kteří zatím žádnou odbornou pomoc nevyhledali, ale mohli by ji potřebovat (streetwork, kontaktní centra).

1b) **Raná intervence** – zahrnuje služby rodinám a dětem od narození do 3, popřípadě 6 let. U nichž byly zjištěny špatné vývojové podmínky (opožděný vývoj, špatné biologické, sociální podmínky).

2. Služby pomáhající při řešení – poskytuje klientovi pomoc při hledání řešení obtížné sociální situace. Cílem těchto služeb je získat nebo obnovit nezávislost a sociální integraci klienta. Patří sem:

2a) **Poradny** – poskytují klientovi informace a pomáhají mu v rozhodování. Tyto poradny jsou do sítě poradenských institucí řazeny:

2aa) Občanské poradny – zajišťují občanům pomoc ve znalostech jejich práv a povinností, znalosti o dostupných službách a umožňují jim účinně vyjadřovat své potřeby.

2ab) Poradny pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy – pomáhají řešit problémy partnerského, manželského a rodinného soužití, mezilidských vztahů, atd.

2ac) Viktimologické poradny – poskytují pomoc, klientům, kteří se stali obětí násilí (týrání, zneužívání, atd.).

2ad) Poradny pro uživatele návykových látek.

2ae) Poradny pro osoby se zdravotním postižením.

2af) Poradny pro uprchlíky.

2b) **Denní stacionáře** – poskytují intenzivní ambulantní služby různým skupinám klientů (dlouhodobě nemocným, mentálně postiženým, seniorům, atd.). Cílem je vyřešit jejich problém nebo alespoň rozšířit možnosti jak zvládnout problém vlastními možnostmi.

2c) **Domy na půl cesty** – jejich cílem je připravit klienta na samostatný život.

¹⁸⁵ Srov. SCHNEIDEROVÁ, A. *Základy poradenství: distanční text*. s. 12-13.

2d) *Podporované zaměstnání* – jedná se zde o podporovaná pracovní místa, která umožní získat nebo obnovit pracovní návyky u klientů.

2e) *Terapeutické komunity* – jsou to speciální zařízení, kde poskytují dlouhodobou pomoc lidem závislým na návykových látkách.

2f) *Krizová pomoc* – je to pomoc pro osoby, které se nachází v akutní krizi, kterou nejsou schopni sami vyřešit a ani za pomoci rodiny a přátel.

2g) *Azylové domy* – pomoc osobám, které se ocitly v krizové situaci, jsou bez přístřeší a bez zabezpečených základních životních potřeb.

3. Služby zabezpečující podmínky pro přežití – poskytují podmínky pro přežití klientů, kteří nejsou schopni zajistit si základní potřeby vlastními silami (nocleh, jedno teplé jídlo za den, hygiena, výměna prádla). Patří k nim denní centra a noclehárny.¹⁸⁶

3.4 Rodina a poradenství v sociální práci

Oproti minulosti je česká rodina křehká, málo stabilní a malá. Pokud se dostane do nesnází, je okamžitě závislá na státu a jiných zdrojích. Mezi základní funkce dnešní rodiny patří: ekonomické zajištění, emocionální podpora všech členů rodiny a výchova dětí. Aby rodina tyto funkce mohla plnit, je potřeba, aby měla určité kompetence. Základní kompetence jsou v oblasti podmínek pro život, a to: zajistit si určitou úroveň příjmů, umět hospodařit s příjmy, zajistit si bydlení a udržovat domácnost ve stavu odpovídajícím potřebám členům rodiny. Dalšími kompetencemi, které se týkají především dospělých členů rodiny, patří: sladovat své funkce v rodině (včetně schopnosti konstruktivně řešit konflikty), kooperovat v kontaktech s širší rodinou a sociálním okolím. Dále pak jsou to kompetence, které se týkají ohledně dětí a spočívají v přijímání dětí, ve vnímání jejich potřeb a jejich naplňování, určování pravidel jejich chování, atd.¹⁸⁷

Pokud budeme hodnotit rodinu, je potřeba posuzovat rizikové, ale i protektivní faktory. Mezi rizikové faktory, které ohrožují soudržnost rodiny, popřípadě ohrožuje některého člena z rodiny, patří například alkoholismus, drogová závislost, násilné řešení problémů, nevěra, žárlivost partnera/ky, autismus dítěte, atd. Protektivní faktory jsou ty, které pomáhají rodinám zvládat těžkosti, jako například: osobnostní nezdolnost dospělého, sociální inteligence dítěte. Při řešení potíží rodina využívá ještě další zdroje, a to: materiální zdroje rodiny, osoby patřící do široké rodiny, spolupracovníci, osoby

¹⁸⁶ Srov. SCHNEIDEROVÁ, A. *Základy poradenství: distanční text*. s. 13-14

¹⁸⁷ Srov. MATOUŠEK, O. KŘIŠŤAN, A. ŠMOLKA, P. ed. *Encyklopedie sociální práce*. s. 302

z místní komunity, dobrovolníci, profesionály působící v sociálních službách, atd. Pracovník, který poskytuje pomoc, musí počítat s obranným postojem zejména u dospělých členů rodiny. Členové z rodin nejsou zrovna moc ochotni docházet do instituce poskytující odbornou pomoc. Poměrně často nedodržují dohodnuté termíny nebo se vůbec nedostaví v dohodnutých termínech, jak byli pozváni. Nejlepším řešením je s těmito klienty pracovat v domácím prostředí. V Evropě i v ČR se proto rozvíjejí různé asistenční a terénní programy, v jejichž rámci pracovníci kontaktují rodiny v jejich bytech a domech. Během prvních kontaktů musí pracovník akceptovat, že je v roli návštěvníka.¹⁸⁸

Manželské a rodinné poradny tak plní důležitou roli záchranné sítě. Tyto poradny působí preventivně při řešení partnerských, manželských a rodinných krizí. Mohou svým působením tak zmírnit rozpady rodin a rozvody. Bohužel v rozvodovosti Češi vedou evropské statistiky. Vedoucí brněnské poradny Bethesda psycholog Josef Zeman tvrdí, že by se Češi mohli rozvádět kultivovaněji. Tohoto společenského posunu nelze dosáhnout bez kvalitní odborné pomoci. Podle J. Zemana je poptávka po odborných službách rodinných terapeutů v Brně asi čtyřikrát vyšší než nabídka dokáže uspokojit. To vede k tomu, že některým nešťastným, v podstatě omylem vzniklým rozvodům šlo zabránit, u jiných zase šlo dosáhnout méně ztrátového průběhu a u některých šlo téměř odstranit dlouhodobé následky.¹⁸⁹

V poradnách psychologové nejčastěji řeší rozvody, ale také se na ně často obrací manželé, kteří si nevědí rady s partnerskými konflikty, případně se svým problémovým dítětem, nebo s tchýní. Nebo rodiny, které postihla ztráta zaměstnání. Lidí potřebujících pomoc přibývá a poraden je málo. Proto největším problémem poraden jsou čekací doby. Například v brněnských poradnách se pohybují od 2 do 3 týdnů. Když už se manželský pár do poradny odváží, může ho tak dlouhé čekání odradit.¹⁹⁰

Podle statistik AMRP za rok 2015, kdy byly osloveny pouze poradny, jejichž zaměstnanci jsou členy AMRP. Shromážděné údaje jsou poloviční oproti statistice v minulých letech, které zahrnovaly všechny manželské poradny v ČR. Ze statistických údajů, které byly nashromážděné, nelze vyčíst žádné zásadní změny oproti předchozím

¹⁸⁸ Srov. MATOUŠEK, O. KŘIŠŤAN, A. ŠMOLKA, P. ed. *Encyklopedie sociální práce*. s. 302

¹⁸⁹ Srov. ČÍŽKOVÁ, L. *V rozvodových statistikách Češi vedou, manželských poraden ubývá*. 2. 2. 2009 [online] [cit. 2017-04-26] Dostupné na WWW: <http://brno.idnes.cz/v-rozvodovych-statistikach-cesi-vedou-manzelskych-poraden-ale-ubyva-12d-/brno-zpravy.aspx?c=A090201_201450_brno_krc>

¹⁹⁰ Srov. ČÍŽKOVÁ, L. *V rozvodových statistikách Češi vedou, manželských poraden ubývá*. 2. 2. 2009 [online] [cit. 2017-04-26] Dostupné na WWW: <http://brno.idnes.cz/v-rozvodovych-statistikach-cesi-vedou-manzelskych-poraden-ale-ubyva-12d-/brno-zpravy.aspx?c=A090201_201450_brno_krc>

rokům. Procentuelní podíl mužů zůstává přibližně stejný (33% mužů, 55% žen a 12 % dětí).¹⁹¹

Ze statistik roku 2014, kde byly údaje získány ze všech poraden v ČR, je počet klientů, kteří v roce 2014 využili služeb poraden, což bylo 41 703 osob (každý započítán jen jednou, bez ohledu na počet konzultací). Z toho bylo 35 % mužů, 55 % žen a 10 % dětí.¹⁹²

3.4.1 Manželské poradenství psychologické (counseling, guidance)

Metodou práce je nejen obecné poradenství (tedy poskytování informací), ale i poradenství, jež více reflektuje individuální situaci a potřeby klientů, nazvané psychologickým. V poradenské praxi se využívají principy psychoterapie (individuální, párová, rodinná a skupinová) a doprovázení (tam, kde je cílem a snaha pomoci klientům unést jejich těžkou a v dané chvíli nezaměnitelnou životní situaci). Některé poradny nabízejí také mediaci. Klienti poraden jsou, ti, kteří především mají zájem o pomoc. Iniciátorem mohou být jeden z partnerů, ale mohou to být i oba společně. Návštěvu poradny může také doporučit soud, a to v rámci přípravného řízení, či orgán sociálně-právní ochrany dětí. Všichni pracovníci poraden jsou vázáni mlčenlivostí. Pokud bychom nahlédli do efektivity poraden, v katamnestických šetřeních se uvádí, že asi pro 40 % bývalých klientů byla poradenská pomoc užitečná, neboť se oni sami cítí o poznání lépe, aniž by se jejich problém vyřešil. Kolem 1 % klientů připustilo, že jim poradenská činnost výrazně pomohla k žádoucí změně a zbytek připouští, že již na účinnou změnu již bylo pozdě. Každoročně poradny v ČR řeší asi 16-20 000 případů a realizují více než 100 000 konzultací. Nedílnou součástí těchto poraden je i porozvodové poradenství. Zde je cílem navodit stav, který by eliminoval zbytečné střety a nezpracované tenze mezi partnery a navodil stav, který by umožnil efektivnější uspořádání situace po rozpadu vztahu s tím, že to bude mít co nejmenší negativní dopad na nezletilé děti. Manželské a rodinné poradenství se také zabývá otázkami partnerské kompatibility, tedy do jaké míry má potencionální dvojice šanci na uspokojivé soužití. Poradenství se většinou zabývá procesy, jež probíhají v pomyslném prostoru mezi jednotlivými členy rodinného systému (například: komunikací, způsobem vyjadřování

¹⁹¹ Srov. AMRP ČR, *Výroční zpráva AMRP ČR 2015 v PDF*. s. 9. [online] [cit. 2017-04-26]
Dostupné na WWW: <http://www.amrp.cz/uploads/8/0/8/8/80884700/vyrocní_zprava_amrp_2015.pdf>

¹⁹² Srov. AMRP ČR, *Výroční zpráva AMRP ČR 2014 v PDF*. s. 8. [online] [cit. 2017-04-26]
Dostupné na WWW: <http://www.amrp.cz/uploads/8/0/8/8/80884700/vyrocní_zprava_amrp_2014.pdf>

emocí, či otázkami intimity, včetně sexuálních). Součástí poradenského týmu kromě sociálních pracovníků a psychologů jsou formou externího úvazku i právník a lékař (sexuolog, psychiatr, gynekolog). Garancí kvalifikované služby by mělo být, že služba je v rámci zařízení odborného sociálního poradenství. Dále by měla mít kvalifikační certifikát Asociace manželských a rodinných poradců ČR.¹⁹³

V současné době pokud se pár rozhodne vstoupit do manželství, může sehnat informace, které pro něj mohou být cenné. Například návštěva sexuologa může páru přinést cenné informace a rady při nejasnostech okolo sexu, gynekolog a genetik zase mohou poradit ve vztahu ke zdraví k potomstvu, psychiatr může přispět informacemi o zaručených cestách do neštěstí a neurolog o místech v mozku zodpovědných za nejistotu, agresivitu, úzkost a kdy může člověk zasáhnout, aby ho neovládly emoce, když zrovna nechce. Právník může poradit ohledně právních věcí, ekonom dokáže navrhnout rodinné hospodaření, pedagog může mladým rodičům poradit, jak se nejlépe připravit na zvládnutí rodičovské role. Kněz podle náboženských textů dokáže nasměrovat manžele do vyšších sfér duchovních hodnot, hovořit o sjednocení duší a srdcí za předpokladu, že nadále zůstanou dvěma samostatnými osobami. Jeho rady nemusí být vždy jen duchovně zaměřené. Katolická mravouka už více než před 50 lety poskytovala cenné rady pro výpočet plodných dní. Pouze poradenský psycholog neradí, ale jen provází. Klade otázky a naslouchá. Pak poskytuje zpětnou vazbu a objasňuje, co klienty zajímá. Pomáhá harmonizovat vztah a dokáže odhalit malé signály velkých problémů. Dokáže partnerům ukázat, aby lépe viděli svoje dobré stránky, ale také chyby. Motivuje je, aby se svých chyb zbavili. Povzbuzuje pár k otevřené komunikaci a pomáhá jim naučit se, jak sdělovat nepříjemné věci neublížujícím způsobem. Může s klienty zvážit vnější rizika vztahu, ale recept na zaručené štěstí nezná. Dokáže rozeznat indicie, které signalizují nebezpečí. Na některé věci přijde každý sám, ale možná až po 5-10 letech. Manželský poradce se vyzná v psychologických teoriích, dokáže diagnostikovat osobnost, mezilidské vztahy, ovládá metody psychologického působení, absolvovat psychoterapeutické a poradenské výcviky a také ze své praxe zná manželské problémy, neboť i on sám prochází různými úskalími života. V partnerském vztahu se ani banální věci nemohou brát na lehkou váhu a myslet si, že víra a láska vše překoná. Zavírání očí a bezradné odpouštění něčeho, co mrzí, se může krutě vymstít. Ale i dobrý přítel nebo někdo z rodiny může partnerům otevřít oči při odhalování

¹⁹³ Srov. O. KŘIŠŤAN, A. ŠMOLKA, P. ed. *Encyklopedie sociální práce*. s. 458

tajemství intimního soužití. Pokud jsou problémy jednoduché, může stačit laická rada. S velice vážnými a komplikovanými problémy může však pomoci pouze odborník. Ale ne vždy dokáže pomoci.¹⁹⁴

3.5 Pomoc ze strany katolické církve pro mladé manželské páry

Katolická církev nabízí mladým manželům jako prevenci přípravy na manželství cyklus zhruba 8 sezení. Sice příprava na manželství by měla probíhat už během života mladého člověka jako trvalý proces. Avšak většinou tento ideál nebývá naplňován. Existují alespoň způsoby, jak ho z části dohnat, třeba jen několik málo měsíců před svatbou. Tento cyklus setkání je zaměřen na bezprostřední přípravu na manželství. Ale může také být nápomocný mladým manželstvím asi zhruba do 1 roku po svatbě. Setkání se snaží o rovnováhu složek věroučné, pastorační, pedagogické, právní, psychologické a lékařské. Tato setkání mohou být pořádána diecézními Pastoračními středisky nebo jednotlivými farnostmi, ale mohou být také pořádány Centry pro rodinu. Hlavními zásadami těchto sezení jsou: bezplatnost, dobrovolnost, podpora dialogu – otázky víry a mravů, na které je nahlíženo z hlediska katolické církve. Cyklus těchto sezení je tvořen zpravidla hodinovou přednáškou. Na posledním sezení je snoubencům vystaveno potvrzení o absolvování. Na těchto sezeních se probírají témata: jak katolická církev chápe manželství, psychologie partnerského vztahu, vztahy k rodičům, přátelům a okolnímu světu, konflikty a jejich řešení, jak žít v manželství vztah k Bohu, sexualita v manželství, rodičovství, přirozené plánování rodičovství, obsah manželské smlouby, průběh svatebního obřadu. Některá centra pro rodinu spolupracují s přednášejícími (většinou jsou to odborníci jako například: kněží, jáhnové, psychologové, pedagogové, sexuologové, atd.) a s manželskými páry, které vedou pracovní skupinky. Páry jsou vybírány tak, aby mohly svědčit o praxi svého křesťanského života. Manželé mají základní znalost z přednášené problematiky. Jsou schopni vést práci ve skupinkách, kde usměrňují diskusi k problematice přednášky a teorii konfrontují se svými vlastními zkušenostmi. Téma diskuze je dáno přednáškou, manželé však mohou očekávat jakékoliv dotazy k problematice manželství. Na závěr těchto kurzů je dán snoubencům k vyplnění dotazník o 6 otázkách. Sezení spolu s tímto dotazníkem by měly být opravdovým přínosem pro snoubence a přípravou v tom, že spolu dokáží hovořit o daných tématech, když najdou rozdíly v pohledech na věc, nebo si projdou

¹⁹⁴ Srov. HARGAŠOVÁ, M. NOVÁK, T. *Předmanželské poradenství*. s. 13-15

vzájemnými konflikty a dokážou je konstruktivně vyřešit. Během přípravy většinou snoubenci zjistí, zda se k sobě hodí či ne a případně se rozejdou. Tento způsob přípravy snoubenců však nelze považovat za dokonalý, který již není třeba měnit nebo vylepšovat a který stačí jen periodicky opakovat. Naopak, jedná se o neustálé hledání vhodné formy jak oslovit mladé lidi. A přitom jim nezatajit „radostnou zvěst o manželství“.¹⁹⁵

V Německu katolická církev nabízí kvalifikované konzultanty v poradenství zaměřené na problematiku manželství, rodinu a život. Tato odborná pomoc se poskytuje při osobních problémech, partnerských nebo rodinných. Poradenská služba je bezplatná a zaměřuje se na jednotlivce, páry a rodiny. Poradenství se buďto provádí v diskuzích s poradci v poradnách nebo ve formě on-line konzultace. Katolické poradenství nabízí pro snoubence a manželé odbornou pomoc, kde se společně snaží najít způsoby, jak ven z krize. Učí se jak žít společně každodenní život a vyhnout se znovu odloučení. Páry se také mohou učit: vyjádřit si přání a potřeby a navzájem si je poskytovat, naslouchat si tak, aby se lépe pochopily, co každý z nich myslí, objasnit si spravedlivě konflikty a neshody, umět se lépe vypořádat se stresem a stresovými situacemi, naučit se v partnerství podívat se na problémy, které způsobují potíže a učit se rozeznat, které v partnerství vadí nebo je posilují. Pokud jsou v partnerství problémy, je užitečné, aby do poradny přišli partneři. Pokud však jeden z partnerů není ochoten přijít do poradny, může ten druhý o pomoc požádat sám.¹⁹⁶

3.6 Mediace v manželství a řešení rodinných konfliktů

Úplně první rámec řešení konfliktů najdeme vedle občanského zákoníku především v zákoně o rodině. Tento zákon byl přijat v roce 1963 a byl mnohokrát novelizován podle vývoje společenské situace. Před revolucí v roce 1989 žádný soudce nerozvedl manželství, aniž by rodina neprošla konzultacemi v rodinné poradně. V současnosti je návštěva rodinné poradny soukromou záležitostí účastníků sporu.¹⁹⁷

¹⁹⁵ Srov. PIVOŇKOVÁ, L. *Cyklus setkávání pro ty, kteří se připravují na manželství zkušenosti po dvou letech*. 18. 05. 2015. [online] [cit.2017-03-19] Dostupné na WWW: <<http://www.apha.cz/cpr-cyklus-setkani-pro-ty-kteri-se-pripravuji-na-manzelstvi>>

¹⁹⁶ Srov. CARITAS. *Ehe-, Familien- und Lebensberatung*. Zuletztgeändertam: 11. 08. 2016 [online] [cit. 2017-03-21] Dostupné na WWW: <<https://www.caritas.de/hilfeundberatung/ratgeber/familie/ueberforderteeltern/ehe--familien-und-lebensberatung>>

¹⁹⁷ Srov. HOLÁ, L. *Mediace a možnosti využití v praxi*. s. 438

Základní oporu pro postup soudu jsme mohli nalézt § 23 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině ve znění platném od 1. dubna 1964 do 1. srpna 1998, kde bylo stanoveno, že: *“Státní orgány ve spolupráci se společenskými organizacemi a všemi občany jsou povinni napomáhat upevňování manželství a rodiny, zejména tím, že předcházejí příčinám, které by mohly vést k narušení pevnosti a trvalosti vztahů v manželství a v rodině. Lehkomyšlný poměr v manželství je v rozporu se zájmem společnosti. Proto lze ke zrušení manželství rozvodem přistoupit jen ve společensky odůvodnitelných případech“*.¹⁹⁸

V novele zákona, která vyšla v účinnosti dne 1. srpna 1998, byl tento paragraf bez náhrady zrušen, naopak byla doplněna ustanovení § 24a) a násl., kterými byl rozvod zaveden tzv. rozvod dohodou. Zde již soud nezkoumá příčiny rozvratu manželství a manželství rozvede, pokud jsou splněny zákonem stanovené podmínky, především shodný projev vůle manželů ukončit manželské soužití a předloženy požadované dokumenty. Novela tak motivuje rozvádějící se manžele k tomu, aby se na všem podstatném dohodli ještě dřív, než bude vynesena rozsudek soudu o rozvodu manželství.¹⁹⁹

V §308 bod 132 zákona č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník je uvedeno, že se ruší zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, kde jsou upraveny podmínky a průběh rozvodu o kterém rozhoduje soud a nové podmínky rozvodu jsou uvedeny Novém občanském zákoníku v oddílu 5, zánik manželství.²⁰⁰

3.7 Shrnutí

- Poradenství v manželských a rodinných záležitostech má hluboké kořeny, vyskytovalo se už u přírodních národů, která se v manželském a rodinném životě držela přísných norem. Udává se, že v ČR asi úplně první poradna vznikla v Praze pod názvem Poradna pro manželské rozkoly. Jejím zakladatelem byl sociolog Otakar Machotka. V současnosti existuje v ČR v této oblasti propracovaný systém.
- V roce 1990 vznikla Asociace manželských a rodinných poradců ČR (AMRP). Je první mezi profesními asociacemi psychologů a sociálních pracovníků. V současnosti spolupracuje s dalšími odbornými organizacemi. Také plní funkci ochrany klientů před nekvalifikovanými pracovníky, kteří

¹⁹⁸ HOLÁ, L. *Mediace a možnosti využití v praxi*. s. 438

¹⁹⁹ Srov. HOLÁ, L. *Mediace a možnosti využití v praxi*. s. 438

²⁰⁰ Srov. Zákon č. 89/2012 Sb., Nový občanský zákoník.

mohou klientům spíše více ublížit, než jim pomoci. AMRP je garantem získání jednotlivých kvalifikačních stupňů a o dosažené kvalifikaci vydává osvědčení.

- Poradny se staly součástí nově budované sítě služeb, kdy jsou od roku 2007 legislativně zakotveny dle zákona č. 108/2006Sb. o sociálních službách. Poskytované odborné služby v poradnách spadají pod sociální poradenství, které je vymezeno vyhláškou č. 505/2006 Sb. Jejich služby jsou ze zákona bezplatné, snadno dostupné.
- Manželské a rodinné poradny plní důležitou roli záchranné sítě. Tyto poradny působí preventivně při řešení partnerských, manželských a rodinných krizí. Mohou svým působením tak zmírnit rozpady rodin a rozvody. Problém je, že těchto poraden ubývá a lidé, kteří potřebují svůj problém řešit, každým rokem přibývá. Tyto poradny pak mají dlouhé čekací doby a manželský pár to může odradit a tak zbytečně se může manželství rozpadnout.
- Podle statistik AMRP za rok 2014 a 2015 vyplývá, že odbornou pomoc v poradenství stále více vyhledávají ženy než muži a to z 33 % muži a 55 % ženy.
- V manželském poradenství hraje velikou roli i katolická církev, která nabízí manželům, kteří chtějí uzavřít církevní sňatek 8 předmanželských sezení za doprovodu zkušeného kněze. Například v Německu katolická církev nabízí kvalifikované konzultanty v poradenství zaměřené na problematiku manželství, rodinu a život. Tato odborná pomoc se poskytuje při osobních partnerských nebo rodinných problémech. Poradenství se buďto provádí v diskuzích s poradci v poradnách, nebo ve formě on-line konzultace.

Závěr

Cílem mé diplomové práce bylo zjistit hodnotu manželství a její reálné ohrožení v prvních letech manželského života jako výzvu pro sociální práci.

Manželství a rodina mají dlouhou historii a v průběhu let prodělaly spoustu změn. Je potřeba také podotknout, že ženy v minulosti neměly žádná práva a jejich role od mužů se velice lišila. Žena měla po většinu času za úkol starat se o domácnost, zatímco muž byl hlavním živitelem rodiny, který chodil do práce. Až koncem 19. století přišla mírná změna. Dříve ženy vstupovaly do manželství i přesto, že svého nastávajícího manžela skoro ani neznaly natož, aby k tomuto člověku cítily nějaké sympatie. V současné době si ženy mohou svého partnera vybrat a mohou se svobodně rozhodnout pro vstup do manželství. Hodnota manželství je v současné době oproti minulosti postavena především na lásce. Vstoupit do manželství, znamená počítat také s jeho možnými krizemi.

V České republice existují specializované organizace, které mladým párům mohou v jejich manželských útrapách pomoci. Mladí lidé se začínají na tyto specializovaná pracoviště ve větší míře obracet. Problémem je, že těchto pracovišť je nedostatek. Což způsobuje dlouhé čekací doby, které mohou partnery od plánované návštěvy poradny odradit, a pak již může být na řešení jejich závažného problému pozdě. Podle mého názoru ještě u většiny lidí (většinou na vesnicích) přetrvává mínění, že pokud se vyskytne nějaký problém v rodině, je to především problém dané rodiny a ten by se měl držet pod „pokličkou“ a nevytahovat ho na veřejnost. Tudíž rodina by si se svým problémem měla poradit sama. Tyto rodiny pak zbytečně trpí, nebo se v nejhorším případě rozpadnou. Je potřeba překonat případný počáteční stud a uvědomit si, že jde právě o můj vztah, který je potřeba zachránit a že jsou zde od toho specializovaná pracoviště s odborníky, kteří se s podobnými problémy setkávají dnes a denně.

Je možné tvrdit, že katolická církev má poměrně dobře propracovaný systém přípravy na manželství, kde se může ukázat, zda se k sobě snoubenci hodí či nikoliv. Myslím si, že je škoda, že tato sezení neprobíhají i u civilních sňatků, čímž by se možná zabránilo sňatkům, které jsou již od počátku odsouzeny ke krátkému trvání.

Seznam literatury

1. AMRP ČR, *Výroční zpráva AMRP ČR 2014 v PDF*. [online] [cit. 2017-04-26]
Dostupné na WWW:
<http://www.amrp.cz/uploads/8/0/8/8/80884700/vyrocní_zprava_amrp_2014.pdf>
2. AMRP ČR, *Výroční zpráva AMRP ČR 2015 v PDF*. [online] [cit. 2017-04-26]
Dostupné na WWW:
<http://www.amrp.cz/uploads/8/0/8/8/80884700/vyrocní_zprava_amrp_2015.pdf>
3. BAJEROVÁ, Markéta. *Nemoc manželky zvyšuje riziko rozvodu*. 01. 05. 2014, 11:13 [online] [cit. 2017-03-11] Dostupné na WWW:
<http://www.tyden.cz/rubriky/zdravi/vztahy/nemoc-manzelky-zvysuje-riziko-rozvodu_305716.html?showTab=nejctenejsi-7>
4. BALCAR, Tomáš., *Role muže a ženy v moderní společnosti*. 16. 5. 2008 [online] [cit. 2017-03-10] Dostupné na WWW: <<http://www.vasedeti.cz/rodina-a-vztahy/tipy-pro-rodinu/role-muze-a-zeny-v-moderni-spolecnosti/>>
5. CARITAS. *Ehe-, Familien- und Lebensberatung*. Zuletztgeändert am: 11. 08. 2016 [online] [cit. 2017-03-21] Dostupné na WWW:
<<https://www.caritas.de/hilfeundberatung/ratgeber/familie/ueberforderteeltern/ehe--familien-und-lebensberatung>>
6. ČEPICKÝ, Pavel. *Historie antikoncepce*. Copyright©2017 LEVRET s.r.o. [online] [cit. 2017-03-09] Dostupné na WWW:
<<https://ambulance.levret.cz/historie-antikoncepce/>>
7. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Demografická příručka – 2015. 5-7c Rozvody podle příčiny rozvratu manželství v letech 1986-2015 (Excel, PDF)*. 24. 11. 2016 [online] [cit. 2017-03-11] Dostupné na WWW:
<<https://www.czso.cz/csu/czso/demograficka-prirucka-2015>>

8. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, *Vývoj obyvatelstva České republiky – 2015*. 2. *Sňatečnost PDF*. 03. 10. 2016 [online] [cit. 2016-12-08] Dostupné na WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-obyvatelstva-ceske-republiky>>
9. ČÍŽKOVÁ, Lenka. *V rozvodových statistikách Češi vedou, manželských poraden ubývá*. 2. 2. 2009 [online] [cit. 2017-04-26] Dostupné na WWW: <http://brno.idnes.cz/v-rozvodovych-statistikach-cesi-vedou-manzelskych-poraden-ale-ubyva-12d-/brno-zpravy.aspx?c=A090201_201450_brno_krc>
10. DIÉCEZNÍ CHARITA ČESKÉ BUDĚJOVOCE. *Formy domácího násilí*. ©2017 VIZUS/webmaster [online] [cit. 2017-01-03] Dostupné na WWW: <<http://www.dchcb.cz/sluzby-a-projekty/intervencni-centrum/co-je-domaci-nasili/formy-domaciho-nasili/>>
11. DRÁPAL, Dan. *Manželství a rodina – ideologie a realita*. © 2013 Dan Drápal. [online] [cit. 2017-03-11] Dostupné na WWW: <<http://dan-drapal.cz/index.php/cz/politicke-clanky/312-manzelstvi-a-rodina-ideologie-a-realita>>
12. DRLÍKOVÁ, Pavla. *Jak přežít dvougenerační bydlení?* 26.11.2010 [online] [cit. 2017-03-10] Dostupné na WWW: <<https://www.prozeny.cz/magazin/deti-a-rodina/rodinne-vztahy/18365-jak-prezit-dvougeneracni-bydleni>>
13. FARKOVÁ, Marie. *Dospělost a její variabilita*. 1. vydání. Praha, Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2480-5
14. FROMM, Erich. *Umění milovat*. Přeložil Jan VINAŘ. Praha: Český klub, 2008. ISBN 978-80-86922-07-2.
15. HARGAŠOVÁ, Marta. NOVÁK, Tomáš. *Předmanželské poradenství*. Praha: Grada, 2007. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1730-2.
16. HOLÁ, Lenka. *Mediace a možnosti využití v praxi*. Praha: Grada, 2013. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4109-3.

17. HÖPFLINGER, François. *Zwischen Ehesakrament und Liebesbeziehung – Zugeschichte der Ehe in der Schweiz*, Letzte Aktualisierung Februar 2005 [online] [cit. 2016-11-14] Dostupné na WWW: <<http://www.hoepflinger.com/fhtop/fhfamil1ahtml>>
18. HUDEMA, Marek. *Žen v práci prudce přibývá. Může za to antikoncepce a vzdělání*. 5. ledna 2010 [online] Lidovky [cit. 2017-03-09] Dostupné na WWW: <http://byznys.lidovky.cz/zen-v-praci-prudce-pribyva-muze-za-to-antikoncepce-a-vzdelani-p5b-/moje-penize.aspx?c=A100105_102018_moje-penize_abc>
19. JANIŠ, Kamil. SKOPALOVÁ, Jitka. *Volný čas seniorů*. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5535-9.
20. JAROLÍMEK, Petr. *Miláčku, pojďme žít spolu*. 16.11.2015 [online] Psychologie.cz [cit. 2017-04-01] Dostupné na WWW: <<https://psychologie.cz/milacku-pojdme-zit-spolu/>>
21. JAROSLAV, Petr. *Jak antikoncepce znečišťuje životní prostředí*. 17. prosince 2010 [online] Český rozhlas [cit. 2017-03-09] Dostupné na WWW: <http://www.rozhlas.cz/leonardo/clovek/_zprava/825704>
22. KALINA, Aleš. *Nejčastější příčiny nevěry*. 2. 11. 2015 [online] [cit. 2017-03-10] Dostupné na WWW: <<https://ales-kalina.cz/blog/vztahy-blog/nejcastejsi-priciny-nevery/>>
23. KLIMEŠ, Jeroným. *Hafo rad do manželství*. 2008 [online] [cit. 2017-03-07] Dostupné na WWW: <http://klimes.mysteria.cz/clanky/psychologie/desatero_partnerstvi.htm>

24. KOVÁŘOVÁ, Alena. *Svatba v kostele nebo na radnici: co je potřeba zařídit*. 22. 09. 2010 [online] Doma.cz [cit. 2016-12-07] Dostupné na WWW: <<http://doma.nova.cz/clanek/svatebnispecial/svatba-v-kostele-nebo-na-radnici-co-je-potreba-zaridit.html>>
25. KOUBOVÁ, Michaela. *Výběr celoživotního partnera? Lepší je bez pilulek*. 6. 6. 2011 [online] deník.cz [cit. 2017-03-11] Dostupné na WWW: <http://www.denik.cz/z_domova/vyber-celozivotniho-partnera-lepsi-je-bez-pilulek.html>
26. KRATOCHVÍL, Stanislav. *Manželská a párová terapie*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-646-9.
27. KREJČÍ, Jana. *Její děti nejsou moje... Chyby, které nevlastním otcům často komplikují život*. 30. 11. 2015 [online] Ženy.cz [cit. 2017-03-08] Dostupné na WWW: <<http://zeny.e15.cz/clanek/laska-a-vztahy/jeji-deti-nejsou-moje>>
28. KUBIČKA, Jiří., GJURIČOVÁ, Šárka., *Rodinná terapie, Systemické a narativní přístupy 2., doplněné a přepracované vydání*. 2. Doplněné a přepracované vydání, GradaPublish, a.s., Praha 2009, ISBN 978-80-247-2390-7
29. KUČERA, Petr. *Příjmy českých domácností rostly nejrychleji od začátku krize, zjistili statistici*. Aktualizováno 12. 5. 2016 [online] Aktuálně.cz [cit. 2017-03-05] Dostupné na WWW: <<https://zpravy.aktualne.cz/finance/prijmy-domacnosti-rostly-nejrychleji-od-zacatku-krize/r~e0eb5ae8180911e6bc7c0025900fea04/>>
30. LABUSOVÁ, Eva. *Národní týden manželství 2009, rozhovor s Pavlem Rausem- vyšlo časopise Psychologie dnes 2/2009*. Copyright © 2006-2016 [online] [cit. 2016-12-17] Dostupné na WWW: http://www.evalabusova.cz/rozhovory/p_smolka.php

31. MLČOCH, Zbyněk. *Nejčastější příčiny a důvody rozvodu manželství, statistiky rozvodovosti v ČR*. 11. září 2008 [online] [cit. 2017-03-07] Dostupné na WWW: <http://www.zbynekmlcoch.cz/informace/vztahy/rozchod-rozvod-vyživne/nejcastejsi-priciny-a-duvody-rozvodu-manzelstvi-statistiky-rozvodovosti-v-cr>

32. MLČOCH, Zbyněk. *Sexualita manželů, partnerů – rady a zásady pro sexuální soužití*. 29. Leden 2009 [online] [cit. 2017-03-08] Dostupné na WWW: <http://www.zbynekmlcoch.cz/informace/vztahy/sex-milovani/sexualita-partneru-manzelu-rady-a-zasady-pro-sexualni-souziti>

33. MALÝ, Radomír. *Historické důvody odmítání rozvodů*. Datum: Čtvrtek, 07. září 2006 @ 23:01:00 CEST [online]. [cit. 2016-11-14] Dostupné na WWW: <http://granosalis.cz/modules.php?name=News&file=print&sid=5565>,

34. MANDAUSOVÁ, Klára. *Moje peníze, tvoje peníze. Hospodařte v manželství bez hádek*. 4. 4. 2008 [online] OnaDnes.cz [cit. 2017-03-05] Dostupné na WWW: http://ona.idnes.cz/moje-penize-tvoje-penize-hospodarte-v-manzelstvi-bez-hadek-pol-/vztahy-sex.aspx?c=A080331_095442_ona_vztahy_ves

35. MÁTEL, Andrej. *Sociálna patológia a prevencia vybraných sociálno-patologických javov*. Spol. pre rozvoj sociálnej práce, 2. Doplněné a aktualizované vydanie, ISBN 978-80-971445-5-5

36. MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-502-8.

37. MATOUŠEK, Oldřich. KŘIŠŤAN, Alois. ŠMOLKA, Petr. ed. *Encyklopedie sociální práce*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0366-7.

38. MATOUŠEK, Oldřich., *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3. rozšířené a přepracované vydání, Sociologické nakladatelství (SLON): Praha 2003, ISBN 80-8629-19-9

39. MAŠEK, Daniel., *Postup při uzavírání církevního sňatku*. 02. 04. 2005 [online] eAdvokacie [cit. 2016-12-07] Dostupné na WWW: <<http://www.e-advokacie.cz/cs/clanky/postup-pri-uzavirani-cirkevniho-snatku>>
40. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY, *Manželství*, 3. 3. 2014 [online] [cit. 2016-11-23] Dostupné na WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/obcan-na-urade-manzelstvi-uzavreni-manzelstvi.aspx>>
41. MOŽNÝ, Ivo. *Rodina vysokoškolsky vzdělaných manželů*. Vydala Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, Brno 1983. ISBN: neuvedeno
42. MOŽNÝ, Ivo. *Sociologie rodiny*. Vyd. 2., upr. Praha: Sociologické nakladatelství, 2002. Základy sociologie. ISBN 80-86429-05-9.
43. NĚMEC Václav., GERNEŠOVÁ Hana., *Úvod do novověku, 1997-2006* [online] Dějepis.com. [cit. 2016-11-18] Dostupné na WWW: <<http://www.dejepis.com/ucebnice/uvod-do-novoveku/>>
44. NĚMEC Václav., KUBEŠOVÁ Hana., *Úvod do vrcholného a pozdního středověku, 1997-2006* [online] Dějepis.com. [cit.2016-11-18] Dostupné na WWW: <<http://www.dejepis.com/ucebnice/uvod-do-vrcholneho-stredoveku/>>
45. NOVÁK, Tomáš. *Jak předejít krizi v manželství*. Praha: Grada, 2004. ISBN 80-247-0935-X.
46. NOVÁK, Tomáš. *Manželské a rodinné poradenství*. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1316-0.
47. NOVÁK, Tomáš. ŠMOLKA, Petr. *Manželské a rodinné poradenství. 2.*, aktualizované vydání. s. 9-14. Praha: Grada, 2016. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-5873-2.

48. NOVÁKOVÁ, Jana., Manželství – práva a povinnosti. Vytvořeno/změněno 04.12.2009/23.11.2010 [online] Oficiální web města Most [cit. 2016-11-22] Dostupné na WWW: <<http://www.mesto-most.cz/manzelstvi-prava-a-povinnosti/d-4439>>
49. Odbor zdraví MMB ve spolupráci s IDT města Brna pro oblast domácího násilí. *Domácí násilí v českém právu*. Copyright © 2009-2017 IDT Brno, poslední aktualizace 16. 9. 2014[online] [cit. 2017-04-01] Dostupné na WWW: <<http://www.idtbrno.cz/domaci-nasili-vceskem-pravu>>
50. PEREMSKÁ Lenka., *Malý pohled do života žen v 19. A na počátku 20. století*. Poslední aktualizace 24. 01. 2009 [online]. [cit. 2016-11-18] Dostupné na WWW: <<http://www.omk.cz/dyn/doc/zeny?print=1>>
51. PEŠOVÁ, Ilona. ŠAMALÍK, Miroslav. *Poradenská psychologie pro děti a mládež*. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISB 80-247-1216-4.
52. PIVOŇKOVÁ, Ludmila. *Cyklus setkávání pro ty, kteří se připravují na manželství zkušenosti po dvou letech*. 18. 05. 2015. [online] [cit. 2017-03-19] Dostupné na WWW: <<http://www.apha.cz/cpr-cyklus-setkani-pro-ty-kteri-se-pripravuji-na-manzelstvi>>
53. REPKA, Ján. *Manželství (partnerství) bez dítěte...* 29. 05. 2014 [online] [cit. 2017-03-07] Dostupné na WWW: <<http://www.trustframe.cz/clanek-manzelstvi-partnerstvi-bez-ditete-4-365>>
54. ROSA – Pomáháme ženám. *Formy násilí*, Copyright©2014 ROSA/webdesingeverthing 2 human [online] [cit. 2017-01-03] Dostupné na <http://rosa-os.cz/pro-seniory/formy-nasili/>

55. ROSA, z. s. 2016. MARVANOVÁ VÁGNEROVÁ, Branislava. *Statistiky. Studie zdravotních dopadů domácího násilí na oběti (2016) ke stažení zde. Sonda vzniká v rámci projektu Stop násilí pro zdravotnictví. Copyright©2014 ROSA/webdesingeverthing 2 human* [online] [cit. 2017-01-03] Dostupné na WWW: <<http://rosa-os.cz/k-stazeni/statistiky/>>
56. SAK, Petr., KOLESÁROVÁ, Karolína. *Sociologie stáří a seniorů*. 1. vydání, GradaPublish, a.s., Praha 2012, ISBN 978-80-247-3850-5
57. SCHNEIDEROVÁ, Anna. *Základy poradenství: distanční text*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, 2005. ISBN 80-7368-116-1.
58. SCHMOHL, Daniela. *Die Geschichte der Ehe – ein Abriss*. Letzte Änderung: 2005-05-22 [online]. [cit. 2016-11-13] Dostupné na WWW: <http://d-a-s-h.org/dossier/13/02_geschichte.html,>
59. SLEZÁČKOVÁ, Alena. *Průvodce pozitivní psychologií: nové přístupy, aktuální poznatky, praktické aplikace*. Praha: Grada, 2012. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-3507-8.
60. SOBOTKOVÁ, Veronika. *Rizikové a antisociální chování v adolescenci*. Praha: Grada, 2014. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4042-3.
61. SOCHŮREK, Jan. *Úvod do sociální patologie*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2009. ISBN 978-80-7372-448-1.
62. SOLÁROVÁ, Magda. *Žena a manželství ve středověku, Rodinný život časopis pro celou rodinu*, 2010 [online]. [2016-11-13] Dostupné na WWW: <<http://www.rodinnyzivot.eu/index.php/napln-casopisu/t%C3%A9ma-%C4%8D%C3%ADsla/42-ena-va-a-dnes/117-ena-a-manelstve-stv>,> Rodinný život 1/2010

63. SVOBODA, Martin. *HenriFrédéricAmiel citáty*. © 2017 [online]
[cit. 2017-03-31] Dostupné na WWW: <<http://citaty.net/autori/henri-frederic-amiel/>>
64. ŠIMÍKOVÁ, Zuzana. *Rizika hormonální antikoncepce*. 24. Května 2014
[online] [cit. 2017-03-09] Dostupné na WWW:
<<https://antikoncepce.zdrave.cz/rizika-hormonalni-antikoncepce/>>
65. ŠMÍD, David., *Uzavření manželství podle nové úpravy rodinného práva*.
Zveřejněno 03. 07. 2013 [online] Nový občanský zákoník [cit. 2016-11-22]
Dostupné na WWW:
<<http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/home/infocentrum/media/452-uzavreni-manzelstvi-podle-nove-upravy-rodinneho-prava>>
66. ŠMOLKA, Petr. *Jak spolu trávit volný čas (v partnerském vztahu)?* 26. 7. 2013
[online] Ženy.cz [cit. 2017-03-06] Dostupné na WWW:
<<http://zeny.e15.cz/clanek/laska-a-vztahy/jak-spolu-travit-volny-cas-v-partnerskem-vztahu>>
67. ŠRAJER, Jindřich. *Nové pojetí manželství*, Číslo 2003/1 (studie) [online].
[cit. 2016-11-14]Dostupné na WWW:
<<http://www.teologicketexty.cz/casopis/2003-1/Nove-pojeti-manzelstvi.html>,>
68. ŠULOVÁ, Lenka. *Partnerské vztahy, manželství a rodičovství*. © 2001 – 2013
Společnost pro plánování rodiny a sexuální výchovu, Sborník s kongresu
Pardubice 2007 [online] [cit. 2017-02-16] Dostupné na WWW:
<<http://www.planovanirodiny.cz/view.php?cisloclanku=2008020102>>
69. TOMEŠOVÁ, Jana., *Srovnání právní úpravy manželství a nesezdaného soužití – I. díl, rodičovství*. 31. 07. 2015 [online] Právní prostor [cit. 2016-11-22]
Dostupné na WWW: <<http://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/srovnani-pravni-upravy-manzelstvi-a-nesezdaneho-souziti-i-dil-rodicovstvi>>

70. VARGOVÁ, Hana., *Uzavřít sňatek před Bohem, nebo úředníkem?*. 10. 05. 2012 [online] Žena [cit. 2016-12-07] Dostupné na WWW: <<https://www.zena.cz/volny-cas/uzavrit-snatek-pred-bohem-nebo-pred-urednikem/r~i:article:736086/?redirected=1481109765>>
71. VYBÍRAL, Jan. et. *Pastorální a etické výzvy v oblasti manželství, rodiny a sexuality*. 1. vydání, CDK: Brno 2008, ISBN 978-80-7325-176-5
72. VYKOPALOVÁ, Hana. *Sociálně patologické jevy v současné společnosti*. Olomouc: Univerzita Palackého, 1. Vydání, ISBN 80-244-0337-4
73. WOLF, Hana. *Nevěra od A-Z – vše o nevěře manželky, manžela*. 13. 9. 2013 [online] [cit. 2017-03-10] Dostupné na WWW: <<http://www.skola-prozeny.cz/nevera-manzela-nevera-manzelky/>>
74. ZACHAROVÁ, Eva. ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Základy psychologie pro zdravotnické obory*. Praha: Grada, 2011. Sestra (Grada). ISBN 978-80-247-4062-1.
75. Zákon č. 89/2012 Sb., Nový občanský zákoník.
76. ZEMAN, Josef. ŠRAJER, Jindřich. KOTVRDA, Jindřich. *Doprovázení mladých manželů ke zralému vztahu: úvod do metodiky: teologicko-spirituální a psychologicko-pastorální studie*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2015. ISBN 978-80-7195-578-8.
77. ZORMANOVÁ, Lucie. *Jak se rozvádíme*. 24. 3. 2015 [online] Psychologie.cz [cit. 2017-03-06] Dostupné na WWW: <<https://psychologie.cz/jak-se-rozvadime/>>

78. ZVĚŘINA, Jaroslav. *Proč má partner menší zájem o sex*. [online]
[cit. 2017-03-08] Dostupné na WWW: <<https://www.novinky.cz/zena/vztahy-a-sex/392501-sexuolog-jaroslav-zverina-proc-ma-partner-mensi-zajem-o-sex.html>>
79. *Život z víry: překlad 2. dílu katolického katechismu pro dospělé* (vydala Německá biskupská konference 1995). Vyd. 2. V Českých Budějovicích: Teologická fakulta Jihočeské univerzity, 2005. ISBN 80-7040-809-X.

Seznam zkratek

AMRP	Asociace manželských a rodinných poradců ČR
CIC	Codexluris Canonici
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
IC	Intervenční centrum
MPSV ČR	Ministerstvo práce a sociálních věcí české republiky
NDR	Německá demokratická republika
PČR	Policie České republiky
SRN	Spolková republika Německo
USA	Spojené státy Americké

Abstrakt

Kocková, P. *Hodnota manželství a její reálné ohrožení v prvních letech manželského života jako výzva pro sociální práci*. České Budějovice 2017. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra etiky, psychologie a charitativní práce. Vedoucí práce doc. Jindřich Šrajer, Dr. theol.

Klíčová slova: církevní sňatek, civilní sňatek, manželství, rodina, krize v manželství, láska, soužití muže a ženy, problémy v manželském životě, sociální práce, sociální poradenství, katolická církev,

Diplomová práce se zabývá tím, jakou hodnotu má pro dnešní mladé páry manželství. V práci je stručně popsán historický vývoj manželství a změny v chápání jeho hodnoty. Hlavním důvodem pro uzavření manželství jev současnosti láska. Práce dále reflektuje možná rizika manželství, především v prvních letech manželského soužití. Přibližuje rovněž situaci, možnosti a perspektivy manželského a rodinného poradenství v ČR.

Abstract

KOCKOVÁ, P. The value of marriage and its real threatnes in first years of married life as challenge for social work. České Budějovice 2017. The thesis. University of South Bohemia in České Budějovice. Faculty of Theology. Department of ethic, psychology and charity work. Supervisor doc. Jindřich Šrajer, Dr. theol.

Key words: church marriage, civil marriage, marriage, family crisis of marriage, love, married life, problems in marriage, social work, social advices, catholic church

Disertation deals in value of marriage for young couples of these days. There is briefly described historic evolution of marriage and changes in understanding its value. The main reason for getting married is actually love. Disertation countinuous reflecting some probable risks of marriage especially in first years of marriage life. It also introduces situation, possibilities and perspectives marriage and family counselling in the Czech republic.

